

สรุปสาระสำคัญ ของแผนการปฏิรูปประเทศ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
กันยายน ๒๕๖๒

สารบัญ

บทนำ	๑
๑. ภาพรวมจุดเน้นของการดำเนินการภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ	๒
๒. ความเชื่อมโยงของแผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)	๕
๓. ประเด็นการปฏิรูปที่สำคัญภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ	๙
๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการปฏิรูปประเทศ	๑๔
๕. สารระสำคัญการปฏิรูปประเทศ	
๕.๑ ด้านการเมือง	๑๘
๕.๒ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน	๒๕
๕.๓ ด้านกฎหมาย	๓๐
๕.๔ ด้านกระบวนการยุติธรรม	๓๗
๕.๕ ด้านเศรษฐกิจ	๔๑
๕.๖ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๕๑
๕.๗ ด้านสาธารณสุข	๕๙
๕.๘ ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ	๖๗
๕.๙ ด้านสังคม	๗๒
๕.๑๐ ด้านพลังงาน	๗๘
๕.๑๑ ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ	๘๘
๕.๑๒ ด้านการศึกษา	๙๓
๕.๑๓ ด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ)	๑๐๑
๖. บัญชีอักษรย่อชื่อหน่วยงาน	๑๐๔
๗. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	๑๐๙
๗.๑ พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐	
๗.๒ พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐	
๗.๓ ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๒	

บทนำ

สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นเป้าหมายระยะยาวในการพัฒนาประเทศ ประกอบกับมาตรา ๒๕๗ และมาตรา ๒๕๙ กำหนดให้ทำการปฏิรูปประเทศเพื่อวางรากฐานการพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุล ประชาชนในสังคมมีโอกาสทัดเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญกำหนดให้เริ่มดำเนินการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและที่จะกำหนดเพิ่มเติมภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยจะต้องดำเนินการปฏิรูปอย่างต่อเนื่องในช่วงห้าปีข้างหน้า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปแต่ละด้าน

ในช่วงเดือนกันยายน ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติว่าด้วยแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ และได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการจำนวน ๑๑ คณะ เพิ่มเติมจากเดิมที่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษา และคณะกรรมการปฏิรูปตำรวจ ซึ่งทั้ง ๒ คณะดังกล่าวเป็นการดำเนินการตามขั้นตอนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่มีขั้นตอน และกำหนดเวลาการจัดทำแผนการปฏิรูปที่แตกต่างจากการดำเนินการจัดทำแผนการปฏิรูปของคณะกรรมการปฏิรูปตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๐ โดยคณะกรรมการปฏิรูปจำนวน ๑๑ คณะที่แต่งตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้แก่ (๑) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง (๒) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (๓) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย (๔) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (๕) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ (๖) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๗) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข (๘) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (๙) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสังคม (๑๐) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน (๑๑) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ภารกิจ	แผนการปฏิรูปประเทศ
๑. การจัดทำร่างแผนแล้วเสร็จ	๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๐
๒. เสนอที่ประชุมร่วมฯ พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนการปฏิรูปฯ	๒๒ มกราคม ๒๕๖๑
๓. คกก. ยุทธศาสตร์ชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนการปฏิรูป	๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑
๔. ครม. พิจารณาร่างแผนการปฏิรูปฯ	๑๓ มีนาคม ๒๕๖๑
๖. เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติ รับทราบร่างแผนการปฏิรูปฯ	๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑
๕. ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและใช้บังคับ ภายหลังจากร่างแผนการปฏิรูปได้รับความเห็นชอบจาก ครม. และรายงานต่อรัฐสภาเพื่อทราบแล้ว	๖ เมษายน ๒๕๖๑

๑. ภาพรวมจุดเน้นของการดำเนินการภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ

การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศนั้น คณะกรรมการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้านได้นำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) ซึ่งเป็นฉบับที่รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จัดทำขึ้น รวมทั้งรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง มาประกอบการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ โดยการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศจะก่อให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมของประเทศสรุปได้ดังนี้

๑.๑ ประเทศไทยมีฐานทรัพยากรรองรับการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลในเชิงสังคมและเชิงเศรษฐกิจ รองรับการพัฒนาประเทศในระยะยาว

การปฏิรูปประเทศในระยะ ๕ ปี ข้างหน้าจะปรับโครงสร้างการบริหารจัดการ ปรับปรุงกฎหมาย และการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการเสื่อมโทรม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ป่าไม้ สัตว์ป่า ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นให้เกิดการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับเป็นฐานทรัพยากรรองรับการพัฒนาในระยะยาวทั้งในเชิงสังคมและเชิงเศรษฐกิจ นอกจากนี้ จะเน้นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม ประชาชนและชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ สามารถบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ตนเองเพื่อการใช้ประโยชน์ในชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรภายใต้กรอบกฎหมาย

๑.๒ ประชาชนมีสวัสดิการของรัฐที่เหมาะสม มีโอกาสในการสร้างอาชีพและได้รับความเป็นธรรม ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และกระบวนการยุติธรรม

แผนการปฏิรูปประเทศจะนำไปสู่การสร้างสวัสดิการที่เหมาะสมให้เกิดขึ้นกับประชาชน เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิตในช่วงวัยต่าง ๆ และส่งเสริมการออมเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม มีการช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบภาษี และการถือครองทรัพย์สิน เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมมากขึ้นและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ประชาชนจะได้รับการดูแลด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึงตั้งแต่ระดับปฐมภูมิ ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลจะได้รับบริการทางการแพทย์ในระบบการแพทย์ทางไกลเพื่อการวินิจฉัยโรคขั้นต้น และมีสวัสดิการพื้นฐานด้านการรักษาพยาบาลที่เหมาะสมเพื่อสร้างความมั่นคงในการดำเนินชีวิต รวมทั้งในระยะต่อไปข้อมูลด้านสุขภาพระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ จะเชื่อมโยงกันเพื่อให้การบริการในระบบสาธารณสุขมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ ประชาชนผู้มีรายได้น้อยและชุมชนที่เคยมีข้อจำกัดและขาดโอกาสในอาชีพและรายได้ จะได้รับความเป็นธรรมในการประกอบอาชีพ มีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นและได้รับความช่วยเหลือในการสร้างอาชีพและรายได้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตได้มากขึ้น ผ่านกลไกสถาบันการเงินชุมชน ธนาคารที่ดิน และการลงทุนในวิสาหกิจชุมชน (Social Enterprise) ที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในระดับชุมชนร่วมกับภาคเอกชน มีการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถบริหารจัดการข้อมูลต่าง ๆ ภายในพื้นที่เพื่อพัฒนาชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบและสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในระยะยาว ภาครัฐจะจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้ชุมชนสามารถนำสินค้าชุมชนเข้าสู่ตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ซึ่ง

จะสร้างโอกาสในการสร้างรายได้ รวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สามารถสนับสนุนการจัดทำนโยบายและมาตรการช่วยเหลือทางสังคมที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

การปฏิรูปในช่วง ๕ ปีข้างหน้า จะทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้เท่าเทียมกัน ประชาชนสามารถแจ้งความต่างท้องที่ได้ทั่วประเทศ ระยะเวลาการทำงานทุกขั้นตอนในกระบวนการยุติธรรมมีความชัดเจน และสามารถตรวจสอบความคืบหน้าได้ มีมาตรการลงโทษที่เหมาะสมกับฐานะผู้กระทำความผิด มีการให้ความช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ผู้มีรายได้น้อยจะไม่ถูกขังเพราะไม่มีหลักทรัพย์มาวางเป็นประกัน นอกจากนี้ ในระยะต่อไป แผนการปฏิรูปได้กำหนดให้มีระบบยุติธรรมชุมชนที่จะช่วยให้เกิดระบบการไกล่เกลี่ยในระดับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยลดจำนวนคดีที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ประชาชน และชุมชนจะมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น ประชาชนจะได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขผ่านการศึกษาในโรงเรียน หน่วยงานด้านสื่อสารมวลชนของภาครัฐและภาคเอกชนจะมีการกำกับดูแลกันเอง เพื่อให้ประชาชนและชุมชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง

๑.๓ ยกระดับภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการวิจัยพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

อุตสาหกรรมหลักของประเทศ ได้แก่ อุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ และอุตสาหกรรมอาหารจะได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต รวมทั้งการสร้างฐานอุตสาหกรรมใหม่ที่เป็นการต่อยอดจากฐานอุตสาหกรรมเดิม อาทิ อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ อุตสาหกรรมดิจิทัล อุตสาหกรรมสุขภาพ เป็นต้น โดยในช่วง ๕ ปีข้างหน้า แผนการปฏิรูปนอกจากจะเน้นการสร้างฐานอุตสาหกรรมภายในประเทศให้แข็งแกร่งขึ้นแล้ว จะมุ่งเน้นการสร้างห่วงโซ่มูลค่าการผลิตและขยายตลาดในภูมิภาคเพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาค (Regional Supply Chain) ซึ่งผู้ประกอบการไทยทุกระดับจะได้ประโยชน์จากการเข้าสู่ตลาดที่กว้างมากขึ้น ทั้งในส่วนของประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคเอเชียใต้

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมพลังงานที่เป็นพื้นฐานสำคัญของระบบเศรษฐกิจจะมีการปรับโครงสร้างเพื่อสร้างการแข่งขันในธุรกิจก๊าซและไฟฟ้ามากขึ้น ในขณะที่ยังคงมีเน้นการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศ การเตรียมความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับเทคโนโลยีด้านพลังงานทดแทนที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การกำกับดูแลด้านพลังงานจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประชาชน ชุมชน ภาคธุรกิจ และภาคอุตสาหกรรมจะมีค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในระดับที่เหมาะสม และมีทางเลือกในการผลิตพลังงานเพื่อใช้เอง (Self-Consumption) และในระยะยาวสามารถสร้างรายได้จากการขายไฟฟ้าส่วนที่เกินจากการใช้งานเพื่อสร้างรายได้ ระบบการวิจัยและนวัตกรรมของประเทศจะได้รับการปรับปรุงให้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของประเทศและสามารถใช้งานได้จริง

นอกจากการปฏิรูปโครงสร้างการผลิต การตลาด และการวิจัยนวัตกรรมแล้ว แผนการปฏิรูปจะเน้นการทบทวนกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรครวมทั้งสร้างภาระต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน และการทำธุรกิจของภาคเอกชน ในระยะต่อไปการขออนุมัติ อนุญาต จากภาครัฐในการดำเนินธุรกิจจะมีความสะดวกรวดเร็วกว่าขึ้น การใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐลดลง ประชาชนและภาคธุรกิจสามารถยื่นคำร้องต่าง ๆ ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีความสะดวก รวดเร็ว มีระยะเวลาการพิจารณาอนุมัติ/อนุญาตที่ชัดเจน สามารถติดตามและตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน

๑.๔ การบริหารจัดการภาครัฐมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชน

การปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินจะทำให้ประชาชนสามารถได้รับบริการจากรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ข้อมูลต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐจะเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนที่หลากหลาย โดยเฉพาะการให้ข้อมูลและความช่วยเหลือจากภาครัฐทั้งในกรณีปกติและกรณีฉุกเฉิน โดยไม่สร้างภาระให้แก่ประชาชนเกินความจำเป็น กระบวนการขออนุมัติ/อนุญาตจะได้รับการปรับปรุงเข้าสู่การจัดบริการแบบเบ็ดเสร็จผ่านช่องทางดิจิทัลและศูนย์บริการร่วมเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการประชาชน

นอกจากการปรับปรุงระบบการให้บริการแล้ว โครงสร้างการทำงานของภาครัฐจะได้รับการปรับปรุงให้มีขนาดเล็กลง มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นเพื่อให้บริหารจัดการพื้นที่ของตนเองได้มากขึ้น บุคลากรของรัฐทุกระดับจะมีการแจ้งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อความโปร่งใสในการปฏิบัติราชการ ทั้งนี้ ในช่วง ๕ ปีข้างหน้าการบริหารจัดการภาครัฐจะเข้าสู่ระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government) โดยนอกจากจะมีระบบแพลตฟอร์มการให้บริการพื้นฐาน (Service Platform) สำหรับการให้บริการประชาชนแล้ว จะมีการพัฒนาศูนย์ข้อมูลกลางภาครัฐ (Government Data Analytic Centre) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และจัดทำนโยบายการพัฒนาที่เหมาะสมทั้งในระดับภาค พื้นที่ และชุมชน

๒. ความเชื่อมโยงของแผนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ได้ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์หลักจำนวน ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเมื่อตรวจสอบแผนการปฏิรูปประเทศกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) พบว่ามีความสอดคล้องกัน โดยในเบื้องต้นสรุปได้ ดังนี้

	ความมั่นคง	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๑. การเมือง	<ul style="list-style-type: none"> เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมือง/การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สร้างรัฐธรรมนูญปีเดียว 					<ul style="list-style-type: none"> สร้างรัฐธรรมนูญปีเดียว
๒. บริหารราชการแผ่นดิน		<ul style="list-style-type: none"> บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโต้ประชาชน 		<ul style="list-style-type: none"> บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโต้ประชาชน 		<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลภาครัฐ มีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโต้ประชาชน
๓. กฎหมาย	<ul style="list-style-type: none"> มีกลไกทางกฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 			<ul style="list-style-type: none"> กลไกทางกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและจัดความเหลื่อมล้ำในสังคม 		

	ความมั่นคง	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๔. กระบวนการยุติธรรม				<ul style="list-style-type: none"> อำนวยความสะดวกทางคดีและการลดความเหลื่อมล้ำ 		<ul style="list-style-type: none"> เวลาการทำงานที่ชัดเจนแน่นอน มีระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ
๕. เศรษฐกิจ		<ul style="list-style-type: none"> ปฏิรูปสถาบันการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม 		<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงกลไกการแก้ไขปัญหาคาวยากจนและความเหลื่อมล้ำของไทย 		
๖. สิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความมั่นคงของประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความมั่นคงของประเทศ 			<ul style="list-style-type: none"> การบริหารจัดการเชิงพื้นที่และขยายผลแบบอย่างความสำเร็จผ่านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 	
๗. สาธารณสุข			<ul style="list-style-type: none"> ปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิ 	<ul style="list-style-type: none"> ปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิ 		
๘. สื่อสาร	<ul style="list-style-type: none"> ปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน (๓.๑) 		<ul style="list-style-type: none"> ปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ 	<ul style="list-style-type: none"> ปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน 		

	ความมั่นคง	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๙. สังคม			สื่อ	<ul style="list-style-type: none"> ปฏิรูปการออมสวัสดิการสังคม และการลงทุนด้านสังคม ปฏิรูปโอกาสการพัฒนาสังคมโดยสนับสนุนให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง และการขับเคลื่อนสังคมด้วยจิตสาธารณะ 		
๑๐. พลังงาน		<ul style="list-style-type: none"> ปฏิรูปการบริหารจัดการพลังงาน ส่งเสริมการกระจายรายได้สู่ชุมชน สร้างมูลค่าเพิ่มจากฐานเศรษฐกิจพลังงาน 			<ul style="list-style-type: none"> ปฏิรูปการบริหารจัดการพลังงาน 	

	ความมั่นคง	การสร้างความสามารถในการแข่งขัน	การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ
๑๑. ป้องกันและปราบปรามการทุจริตมิชอบ	<ul style="list-style-type: none"> • การป้องกันและเฝ้าระวัง 					
๑๒. การศึกษา		<ul style="list-style-type: none"> • ปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> • ปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน • ปฏิรูปกลไกและระบบการผลิตตัดวงจรและพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและอาจารย์ 	<ul style="list-style-type: none"> • ปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 		<ul style="list-style-type: none"> • การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาเพื่อขยายการเข้าถึงการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา • ปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล

๓. ประเด็นการปฏิรูปที่สำคัญภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศ มีประเด็นขับเคลื่อนการปฏิรูปที่สำคัญ โดยสรุปใน ๖ มิติ ดังนี้

๓.๑ การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

การขับเคลื่อนการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำจะดำเนินการผ่านแผนการปฏิรูปประเทศ ๔ ด้านหลัก ได้แก่ แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม แผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย และแผนการปฏิรูปด้านการสาธารณสุข โดยจัดให้มีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการเสนอมาตรการที่เหมาะสม รวมถึงการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และการจัดตั้งสำนักงานทำหน้าที่ในการบูรณาการการแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำ เพื่อวางกรอบแนวทาง สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานโดยผ่านกลไกระดับประเทศ ระดับหน่วยงาน และระดับพื้นที่ นอกจากนี้ ในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมจะรวมถึงการปรับปรุงกลไกทางการบริหาร และกลไกทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษี เพื่อให้ผู้ประกอบการและประชาชนที่ไม่อยู่ในฐานภาษีเข้าสู่ระบบฐานภาษี และเพิ่มประสิทธิภาพในการตรวจสอบข้อมูลการเสียภาษีระหว่างหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดเก็บภาษี รวมทั้งเน้นการปรับปรุงโครงสร้างอัตราภาษีเงินได้ และการหักค่าลดหย่อนที่เป็นธรรมและเหมาะสมกับระดับรายได้ รวมทั้งการสร้างกลไกทางภาษีที่จะช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในสังคม การปรับปรุงสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากสวัสดิการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเป็นธรรม

นอกจากการขับเคลื่อนการลดความเหลื่อมล้ำดังกล่าวข้างต้นแล้ว การดำเนินการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมจะมุ่งเน้นการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) เพื่อให้เกิดธุรกิจที่จะกระจายผลกำไรกลับสู่สังคมและชุมชน ซึ่งจะช่วยสร้างโอกาสในการสร้างรายได้ของประชาชนและชุมชน การพัฒนาปัจจัยการผลิตในภาคเกษตรทั้งในด้านแหล่งน้ำ ระบบชลประทาน และระบบการประกันภัยพืชผล และการพัฒนาแรงงานในภาคเกษตรและแรงงานในภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ให้มีความสามารถมากขึ้น เพื่อยกระดับรายได้ในระดับบุคคล นอกจากนี้ ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลจะสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขในระดับปฐมภูมิได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การวินิจฉัยโรคขั้นต้นสามารถดำเนินการได้ผ่านคลินิกหมอครอบครัว และระบบการแพทย์ทางไกล การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเชื่อมโยงข้อมูลด้านสุขภาพของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและบริหารจัดการข้อมูลสุขภาพของตนได้เมื่อต้องการ และภาครัฐสามารถบริหารจัดการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนสวัสดิการด้านสุขภาพและสาธารณสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓.๒ การพัฒนาเศรษฐกิจ

การปฏิรูปเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศจะเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ระดับผู้ประกอบการขนาดใหญ่ และเชื่อมโยงการผลิตของไทยกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตสำคัญของห่วงโซ่การผลิตในภูมิภาค รวมทั้งการส่งเสริมธุรกิจ Start Up การพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาค และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ เช่น แหล่งน้ำ การเชื่อมโยงพื้นที่ภายในประเทศและกับประเทศในภูมิภาค และการพัฒนาด้านพลังงาน

ในภาพรวมของการปฏิรูปเศรษฐกิจจะมุ่งเน้นการยกระดับมาตรฐานการผลิตในภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ และการสร้างนวัตกรรม โดยสร้างระบบกลาง (Single Platform) เชื่อมโยง

เครือข่ายการส่งเสริมผลิตภาพ การมาตรฐาน และนวัตกรรม ครอบคลุมการทำหน้าที่ของหน่วยงานในการเพิ่มผลิตภาพ การจัดการโครงสร้างด้านการมาตรฐาน (Quality Infrastructure) และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ให้ทำงานไปในทิศทางที่หนุนเสริมกันอย่างเป็นระบบ มีการนำแผนงาน/โครงการไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งติดตามสถานการณ์ และประเมินผลการดำเนินนโยบายอย่างครบวงจร การจัดการระบบวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytic) ทั้งในภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต สนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยไปลงทุนในต่างประเทศ และผู้ประกอบการภายในประเทศสามารถเชื่อมโยงการผลิตกับตลาดในภูมิภาค ส่งเสริมการเริ่มต้นทำธุรกิจในรูปแบบ Start Up และการพัฒนาอุตสาหกรรมที่จะเป็นฐานเศรษฐกิจใหม่ในอนาคต เช่น อุตสาหกรรมชีวภาพ อุตสาหกรรมการแพทย์ อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า อุตสาหกรรมดิจิทัล อุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงาน และอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะที่ ๔ เป็นต้น เพื่อยกระดับฐานการผลิตของไทยให้สามารถแข่งขันได้ในระยะยาว รวมทั้งการพัฒนาาระบบการศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรและแรงงานที่มีความสามารถสูงในระดับต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ ตลอดจนปฏิรูประบบการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งระบบทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

นอกจากนี้ แผนการปฏิรูปประเทศให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการด้านพลังงานของประเทศตั้งแต่การปรับโครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน การปรับโครงสร้างการจัดทำแผนการพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า การส่งเสริมการแข่งขันในอุตสาหกรรมไฟฟ้า และก๊าซธรรมชาติที่สามารถสร้างความสมดุลกับความมั่นคงทางพลังงาน การส่งเสริมการผลิตพลังงานทดแทนในภาคครัวเรือนและชุมชน และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน โดยเฉพาะระบบส่งและจำหน่ายไฟฟ้าให้สามารถรองรับเทคโนโลยีด้านพลังงานที่เปลี่ยนแปลงไปและสามารถรองรับการสร้างตลาดซื้อขายไฟฟ้าในอนาคต

การขับเคลื่อนการปฏิรูปเศรษฐกิจในระดับชุมชน จะมุ่งเน้นการรวมกลุ่มในระดับชุมชนทั้งในส่วนของวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ และวิสาหกิจเพื่อสังคม ที่เชื่อมโยงการผลิตของชุมชนสู่ตลาดผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเป็นกลไกในการสร้างงานและรายได้ภายในชุมชน และการจัดตั้งกองทุน Social Investment Fund เพื่อสนับสนุนการสร้างสังคมผู้ประกอบการ สำหรับการพัฒนาในระดับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จะมุ่งเน้นการส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถแข่งขันได้

การปฏิรูปกฎหมายเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศจะมุ่งเน้นการปรับปรุงกฎหมายเพื่อขจัดอุปสรรคในการทำธุรกิจและลดภาระในเชิงข้อกฎหมายของผู้ประกอบการทุกระดับ มุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์ที่เอื้อต่อการทำธุรกิจทั้งในด้านระบบการอนุมัติ/อนุญาต ระบบการอำนวยความสะดวกทางการค้า รวมทั้งการปรับปรุงโครงสร้างภาษีและมาตรการส่งเสริมเพื่อสนับสนุนธุรกิจ SMEs และธุรกิจ Start Up และการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่สำหรับการเกษตร เพื่อให้เกิดการทำเกษตรในพื้นที่ที่เหมาะสมและเป็นระบบ

๓.๓ การสร้างสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง

การสร้างสังคมและชุมชนที่เข้มแข็งจะขับเคลื่อนการดำเนินการตั้งแต่ระดับบุคคลถึงระดับชุมชน โดยมุ่งเน้นให้คนในชุมชนทุกกลุ่มมีความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้ มีหลักประกันทางรายได้ในวัยเกษียณ ที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และสวัสดิการทางสังคมที่เหมาะสม รวมทั้งสถาบันทางสังคม สามารถแบ่งเบาภาระการลงทุนทางสังคมของรัฐบาล ผ่านการออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม ในการดำเนินการปฏิรูปสังคมจะมุ่งเน้นที่พื้นฐานของคนไทย โดยมุ่งเน้นให้คนไทยมีสุขภาพและคุณภาพชีวิต ที่ดีบนหลักการสร้างนำซ่อม มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น ภาครัฐส่งเสริมให้ ชุมชน/ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ ในขณะที่สื่อเป็น โรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลุกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลุกฝังทัศนคติที่ดี รวมทั้ง ภาครัฐกระจายอำนาจการบริหารจัดการในท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะการให้องค์กรท้องถิ่นจัดเก็บข้อมูล และบริหารข้อมูลของชุมชน และบูรณาการข้อมูลสารสนเทศด้านสังคมกับทุกหน่วยงานและเปิดโอกาส ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้ การพัฒนาระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง จะมุ่งเน้นการขจัดอุปสรรค ในเชิงโครงสร้าง ซึ่งรวมถึง การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ทางสังคม เน้นการสร้างกลไกและเครื่องมือที่ทำให้ หน่วยงานภาครัฐทราบความต้องการของประชาชนได้อย่างชัดเจน สามารถนำไปจัดทำนโยบายที่สอดคล้อง กับความต้องการของประชาชน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลและให้เกิดการบูรณาการข้อมูล ด้านสังคมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนั้น ยังเน้นให้สังคมเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ยอมรับในความแตกต่างและมีความเอื้ออาทรกันผ่านกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม เช่น การจัดพื้นที่สาธารณะให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น การส่งเสริม วัฒนธรรมระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขในรูปแบบการมีส่วนร่วมและการ ปกป้องหรือ เพื่อสร้างการยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยเริ่มปลุกฝังวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่ถูกต้อง ผ่านการให้ความรู้ในโรงเรียนต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย รวมทั้งการบรรจุสาระเกี่ยวกับ “การรู้เท่าทันสื่อ” ให้อยู่ในหลักสูตรการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และเป็นวิชาพื้นฐานระดับอุดมศึกษา

๓.๔ การฟื้นฟูและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะให้ความสำคัญกับการ ดำเนินการใน ๖ ประเด็นหลัก ได้แก่ ๑) ทรัพยากรทางบก ๒) ทรัพยากรน้ำ ๓) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ๔) ความหลากหลายทางชีวภาพ ๕) สิ่งแวดล้อม และ ๖) ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการฟื้นฟู อนุรักษ์ เพื่อสร้างฐานทรัพยากรของประเทศในระยะยาวควบคู่ไปกับการใช้ ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน โดยปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีความเป็นเอกภาพสามารถป้องกัน ปร่าบปราม และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทั้งระบบ การปรับปรุงระบบ ข้อมูลเชิงพื้นที่สำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ลดปัญหาข้อขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ของชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองและฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ การดำเนินการภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศจะครอบคลุมการสร้างกลไกการ มีส่วนร่วมกับองค์กรท้องถิ่น และชุมชน เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ทั้งในด้านการ อนุรักษ์ ฟื้นฟู ติดตามตรวจสอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร และการเฝ้าระวังด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมงานวิจัย

ด้านป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จาก ความหลากหลายทางชีวภาพในเชิงเศรษฐกิจ การจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเพื่อสนับสนุนภาค การเกษตร ผลักดันการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำระดับชุมชน และศูนย์ข้อมูลน้ำระดับจังหวัด รวมทั้งระบบการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

สำหรับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม จะครอบคลุมการพัฒนาเทคโนโลยี และกลไกการสร้าง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการจัดการขยะ น้ำเสีย และการระวังป้องกัน มลพิษในเขตชุมชน และภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งการพัฒนาระบบยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ขั้นการสอบสวน การระงับข้อพิพาท การพิจารณาคดีและการบังคับคดี เพื่อสร้างการเข้าถึงระบบ ยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและเป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

๓.๕ การสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของภาครัฐ

การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐจะมุ่งเน้นการยกระดับการบริหารจัดการที่มุ่งสู่การเป็น รัฐบาลดิจิทัล สามารถให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และลดภาระ ของประชาชนในการรับบริการจากภาครัฐ ทั้งในด้านเอกสาร การชำระค่าธรรมเนียม และการอนุมัติ/อนุญาต การเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างภาครัฐเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน การปฏิรูปโครงสร้าง และการบริหารจัดการภาครัฐ ให้มีความกระตือรือร้นทั้งในระดับส่วนราชการ และระดับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เน้นการบริหารเชิงพื้นที่ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การวางแผนกำลังคนและนำเทคโนโลยี และนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้กำลังคนภาครัฐอยู่ในระดับที่เหมาะสมสอดคล้องกับ สถานการณ์สังคมผู้สูงอายุและฐานะการคลัง รวมทั้งพัฒนาระบบสร้างแรงจูงใจที่สามารถดึงดูดผู้มีความสามารถสูงเข้าสู่ระบบราชการ และปรับปรุงความเป็นนิติบุคคลของหน่วยงานระดับกรมเพื่อความ คล่องตัวในการบริหารจัดการ

การปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐจะครอบคลุมถึงการปฏิรูปหน่วยงานด้านเศรษฐกิจให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้นสามารถเป็นกลไกในการขับเคลื่อน และติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ ของประเทศ ปรับปรุงระบบคัดสรรผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานสำคัญ และพัฒนาระบบวิเคราะห์ข้อมูล ขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อการกำหนดนโยบาย มาตรการทางเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในระดับภาพรวมและระดับ พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น

นอกจากการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการภาครัฐแล้ว แผนการปฏิรูปประเทศจะมุ่งเน้น การสร้างธรรมาภิบาลเพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ โดยสร้างกลไกความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการเฝ้าระวัง ชี้เบาะแส และการรักษาความลับของผู้ ชี้เบาะแส ยกกระดับหน่วยงานตรวจสอบให้เป็นกลไกอิสระและเป็นมืออาชีพในการเฝ้าระวังการทุจริตใน หน่วยงาน ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐให้เหลือเท่าที่จำเป็น กำหนดวิธีการยื่นคำขอผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และกำหนดระยะเวลาการอนุมัติ อนุญาตที่ชัดเจน กำหนดให้ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ต้องแจ้งบัญชีทรัพย์สินต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติทำการแจ้งบัญชีทรัพย์สินต่อผู้บังคับบัญชา และส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกของบุคลากรภาครัฐและ ประชาชนที่จะไม่อดทนต่อการทุจริต

๓.๖ การพัฒนากฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม

การปฏิรูปกฎหมายจะมุ่งเน้นการปรับปรุงหรือยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเฉพาะกฎหมายที่สร้างภาระให้แก่ประชาชน รวมถึงการปรับปรุงกฎหมายเพื่อสนับสนุนการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งจะเชื่อมโยงการดำเนินการกับประเด็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการพัฒนาเศรษฐกิจ การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศในส่วนของการปฏิรูปกฎหมายที่ล้าสมัยดังกล่าวจะจัดตั้งกลไกคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ในการทบทวนกฎหมายที่ล้าสมัย หมดความจำเป็นและกฎหมายบางฉบับที่สร้างความไม่เป็นธรรม อาทิ กฎหมายขายฝาก โดยปรับสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายให้เป็นสำนักงานคณะกรรมการทบทวนกฎหมายที่ล้าสมัยหรือสร้างภาระให้แก่ประชาชน นอกจากนี้ แผนการปฏิรูปประเทศกำหนดให้มีการตรากฎหมายเท่าที่จำเป็นและทบทวนกฎหมายที่มีผลบังคับใช้แล้วเพื่อให้สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดกลไกในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล การสร้างกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สร้างช่องทางการเข้าถึงฐานข้อมูลด้านกฎหมายสำหรับหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งในขั้นการบังคับใช้กฎหมาย การจัดทำและเสนอกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

สำหรับการปฏิรูปด้านกระบวนการยุติธรรม จะเน้นการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นการอำนวยความสะดวกที่สะดวก รวดเร็วแก่ประชาชน และกำหนดระยะเวลาการทำงานทุกขั้นตอนที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบความคืบหน้าในกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเองผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งความต่างห้องที่ได้ทั่วประเทศ ประชาชนสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีได้ทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ กระบวนการสอบสวนในคดีสำคัญจะมีอัยการเข้าร่วมในการสอบสวน จัดทำระบบคุ้มครองพยานที่เหมาะสม ปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้สามารถพิจารณาโทษปรับตามฐานรายได้ และมีระบบช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยในด้านค่าใช้จ่ายในกระบวนการยุติธรรม ทบทวนการแยกประเภทของยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์เป็นระยะให้สอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับอันตรายของยาเสพติดแต่ละประเภท การจัดทำมีล่ามที่เพียงพอสำหรับให้บริการในกระบวนการยุติธรรม และนำระบบการประชุมทางไกลมาปรับใช้เพื่อให้สามารถบริการล่ามได้อย่างทั่วถึงรวมทั้งพัฒนาและแก้ไขกฎหมายเพื่อลดอุปสรรคในการคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษที่มีความเสี่ยงต่ำ และพัฒนาระบบนิติวิทยาศาสตร์ให้มีมาตรฐานและทันสมัย ตลอดจนการจัดทำระบบประสานเชื่อมโยงหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ประชาชนสามารถติดต่อได้สะดวก

จัดทำระบบการพิจารณาคดีทางปกครองที่ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมทางปกครองได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และประหยัดค่าใช้จ่าย การสร้างกลไกให้องค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือประชาชนสามารถฟ้องคดีแทนผู้เสียหายในคดีที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ และจัดทำระบบผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยเหลือประชาชนในกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

๔. ประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศในแต่ละระดับ สรุปได้ ดังนี้

๔.๑ ระดับประชาชน

๔.๑.๑ คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสภาพแวดล้อมของประเทศที่มีความสงบเรียบร้อยและมีความสามัคคีปรองดอง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยภาครัฐสามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Customized Public Service) ประชาชนทุกคนจะได้รับโอกาสที่เป็นธรรมตามศักยภาพและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และได้รับผลจากการปฏิรูปประเทศอย่างทั่วถึง โดยจะไม่มีใครถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง

๔.๑.๒ คนไทยมีหลักประกันทางรายได้ในวัยเกษียณที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีความรอบรู้ด้านสุขภาพเพียงพอที่จะดูแลตนเองจากความเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่ป้องกันได้ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการวางระบบการดูแลสุขภาพได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข

๔.๑.๓ ประชาชนได้รับสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็น (Social safety net) โดยการปฏิรูประบบประกันสังคมและระบบฐานภาษี การปรับระบบบำนาญให้เป็นระบบที่ก้าวหน้าและครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง และการขยายความคุ้มครองของกองทุนประกันสังคมไปยังกลุ่มแรงงานนอกระบบและเกษตรกรเพิ่มขึ้น

๔.๑.๔ คนไทยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น โดยมีสื่อที่ทำหน้าที่เป็นโรงเรียนของสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างมีจรรยาบรรณ การปลูกฝังทัศนคติที่ดีและการปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติตามเสรีภาพของประชาชนในแนวทางของประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๔.๑.๕ ประชาชนจะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยจะมีกลไกการให้บริการและความช่วยเหลือทางกฎหมายที่เข้าใจง่ายและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมาย ที่ประชาชนจะสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก ประกอบกับประชาชนจะมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายหรือกฎที่มีความสำคัญของประเทศ

๔.๑.๖ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะเกษตรกรและแรงงานไร้ฝีมือที่ยากจนในระดับฐานราก เช่น การเพิ่มผลผลิตให้พื้นที่การเกษตร โดยการพัฒนาระบบการจัดการน้ำ การส่งเสริมให้เกษตรกรปรับใช้ความรู้สมัยใหม่จากข้อมูล และเทคโนโลยีที่ทันสมัย และให้การช่วยเหลือในเชิงระบบเพื่อรองรับความเสี่ยงและเพิ่มโอกาสทางอาชีพ เพื่อให้เกษตรกรเก่งขึ้น (Smart Farmer) และเพิ่มโอกาสการได้รับการจ้างงานของแรงงานไร้ฝีมือ ทั้งในด้านของการพัฒนาฝีมือแรงงาน และการจัดการทุนการศึกษา เพื่อการพัฒนาฝีมือและทักษะที่ตรงตามความต้องการของภาคเอกชน

๔.๑.๗ ประชาชนเข้าถึงการใช้พลังงานในราคาที่เป็นธรรม โดยได้รับคุณภาพและการบริการที่ดีขึ้น โดยมีการบริหารจัดการด้านพลังงานที่มีธรรมาภิบาลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชน

๔.๒ ระดับชุมชนและท้องถิ่น

๔.๒.๑ ชุมชน/ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง โดยสามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้ มีกลไกสถาบันการเงินชุมชนเพื่อสนับสนุนการสร้างอาชีพและรายได้ การพัฒนาธุรกิจชุมชน โดยการสนับสนุนทั้งด้านการรวมกลุ่มสร้างเครือข่าย การสร้างกลไกพัฒนาร่วมกับภาคเอกชน การจัดตั้งแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) เพื่อเพิ่มโอกาสในการเติบโตของธุรกิจชุมชน เพิ่มการเข้าถึงตลาดและทรัพยากร และการจัดตั้งกองทุนการลงทุนเพื่อสังคม (Social Investment Fund) เพื่อสนับสนุนเครือข่ายความร่วมมือกับระหว่างวิสาหกิจชุมชนและภาคเอกชนให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในพื้นที่

๔.๒.๒ ชุมชน/ท้องถิ่นจะมีอำนาจในการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การแก้ปัญหาในชุมชนตรงกับสภาพปัญหาและมีเจ้าภาพดำเนินการที่ชัดเจน (Accountability) ซึ่งจะช่วยบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำอันอาจเกิดจากการพัฒนาที่กระจุกตัวที่ส่วนกลาง

๔.๓ ระดับภาคธุรกิจ

๔.๓.๑ ภาคธุรกิจมีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นทันต่อการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ โดยการยกเลิก/ปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนและการดำเนินธุรกิจ และการใช้กลไกกฎหมายเพื่อสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การปรับกติกาให้การจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจเป็นไปได้อย่างคล่องตัว การพัฒนาและเสริมสร้างทักษะบุคลากรในด้านต่าง ๆ (Retraining) ที่จำเป็นต่ออนาคต มีการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และ Big data การสร้างระบบนิเวศด้านการวิจัยและนวัตกรรม และการพัฒนามาตรฐานการผลิต รวมทั้งการปรับปรุง ภาษี เพิ่มเติมมาตรการและทรัพยากรที่เอื้อให้เกิดการเพิ่มความสามารถของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการ Start Up และผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) การปฏิรูปหน่วยงานนโยบายเศรษฐกิจ หน่วยงานด้านสถิติและข้อมูลแห่งชาติ (National Data Unit) เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัวเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและตอบโจทย์ความต้องการของการดำเนินการธุรกิจที่ซับซ้อนขึ้น

๔.๓.๒ ภาคธุรกิจมีตลาดและฐานการลงทุนที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น จากการส่งเสริมการรวมกลุ่มในภูมิภาค (Regional Integration) ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศคู่ค้าที่สำคัญ อาทิ CLMV บังกลาเทศ โดยเน้นการเชื่อมโยงกันผ่านโครงข่ายคมนาคมที่จะเอื้อให้บริษัทข้ามชาติเลือกใช้ไทยเป็นฐานในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาค (Regional Supply Chain)

๔.๓.๓ อุตสาหกรรมหลักที่ประเทศไทยมีความชำนาญ ๓ อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ (Hospitality) และอุตสาหกรรมอาหาร จะมีผลิตภาพ (Productivity) เพิ่มมากขึ้น ขณะที่อุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพในการเติบโตในอนาคตจะได้รับการพัฒนาต่อยอดจากอุตสาหกรรมที่มีฐานอยู่แล้ว ได้แก่ อุตสาหกรรมชีวภาพ (Bio-Economy) อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) อุตสาหกรรมการดูแลสุขภาพ (Healthcare) อุตสาหกรรมการศึกษา (Education) และอุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital Economy) รวมทั้งอุตสาหกรรมหลักที่เชื่อมโยงกับภาคพลังงาน ได้แก่ อุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงาน และอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะที่ ๔

๔.๔ ระดับภาครัฐ

๔.๔.๑ หน่วยงานภาครัฐมีโครงสร้างที่ทันสมัย กะทัดรัด และสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีระบบงานที่มีผลสัมฤทธิ์สูง (High Performance Public Service) รวมทั้งมีระบบบริหารทรัพยากรบุคคลที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถดึงดูดและ รักษาเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถสูง ซึ่งจะทำให้หน่วยงานภาครัฐมีกำลังคนที่มีสมรรถนะสูง ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ โปร่งใส ยึดมั่นในคุณธรรมและวัฒนธรรมความซื่อสัตย์สุจริตบนหลักธรรมาภิบาล พร้อมนำการพัฒนาประเทศ (Highly Competent Public Officials) พร้อมทั้งมีการตรวจสอบจากภาคประชาชน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการทุจริต

๔.๔.๒ ภาครัฐมีระบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงานที่ประชาชนมีโอกาสสามารถเข้าถึงได้ รวมทั้งมีระบบการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศที่เป็นบูรณาการ โดยการจัดตั้งสำนักงานบูรณาการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ ส่งผลให้ประเทศไทยมีหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจน ซึ่งช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

๔.๕ ระดับประเทศ

๔.๕.๑ ประเทศไทยมีการธำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีความมั่นคง เป็นสังคมแห่งโอกาสและไม่แบ่งแยก มีกฎหมายที่ดี ที่เข้าใจง่าย และสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๕.๒ ประเทศมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ ทั้งในด้านการอนุรักษ์ ป่าไม้ และการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรทางบก ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และความหลากหลายทางชีวภาพ

๔.๕.๓ ประเทศมีระบบสุขภาพไทยมีเอกภาพ มีการบูรณาการงานด้านสุขภาพของทุกหน่วยงาน มีการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการตัดสินใจ โดยมีระบบบริการปฐมภูมิที่มีความครอบคลุม ตอบสนองความจำเป็น รวมถึงมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสุขภาพที่เหมาะสม และระบบหลักประกันสุขภาพที่มีความยั่งยืน เพียงพอมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับปัญหาสุขภาพในแต่ละพื้นที่ และมีความเป็นธรรม

๔.๕.๔ เมืองหลักในภาคต่างๆ ได้รับการพัฒนาควบคู่ไปกับกรุงเทพมหานคร และมีระบบการจัดสรรงบประมาณที่เน้นเชิงพื้นที่ เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค

๔.๕.๕ ประเทศมีผลิตภาพ (Productivity) และศักยภาพในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และได้รับการคุ้มครองทางสังคมในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอและเหมาะสม มีจิตสาธารณะ ทักษะ ความรู้ และสภาวะที่ดีพร้อมมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการเมือง

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง

นับเป็นระยะเวลากว่า ๘๕ ปีที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่สถานการณ์ทางการเมืองการปกครองตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยก็ยังไม่สามารถพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มั่นคง มีความชอบธรรม มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลได้อย่างเป็นรูปธรรมแก่คนในประเทศ การเมืองไทยยังคงมีลักษณะเป็นทวิลักษณ์ กล่าวคือ เป็นการกลับไปกลับมาของ ๒ ระบอบย่อย ได้แก่ ระบอบประชาธิปไตยที่มาจาก การเลือกตั้ง และระบอบที่รัฐชาติปิตัยมาจากการยึดอำนาจ

แนวคิดหรือกระแสของระบอบประชาธิปไตยที่แพร่หลายในโลกหลายทศวรรษที่ผ่านมา เป็นแนวคิดและรูปแบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นของโลกระวันตก ซึ่งมีอิทธิพลต่อรัฐและสังคมต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยสูง แต่กระนั้นก็ตาม ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าแนวคิดและรูปแบบของประชาธิปไตยแบบตะวันตกทั้งหมดนั้นยังมีจุดอ่อนและทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น เห็นได้จากปัจจุบันได้มีการศึกษาในทางวิชาการถึงกระแสของความถดถอยของประชาธิปไตยในโลกตะวันตกที่ได้นำไปสู่ปัญหาในการปกครองและการบริหารจัดการประเทศ เกิดความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจ และเกิดความขัดแย้งต่าง ๆ

ในขณะเดียวกัน การแสดงออกของแนวคิดทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยกระแสอื่นที่นอกเหนือไปจากแนวคิดและรูปแบบประชาธิปไตยแบบตะวันตก เช่น การนำหลักความเชื่อทางศาสนา การปกครองโดยผู้ที่มีคุณธรรมและความสามารถ (Meritocracy) การนำข้อดีหรือจุดแข็งดั้งเดิมของโลกตะวันออก ในแต่ละวัฒนธรรมแต่ละพื้นที่เข้ามาปรับใช้ร่วมกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตก เพื่อให้เกิดแนวคิดและรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับพื้นที่ในการปกครองของประเทศต่างๆ ดังนั้น แต่ละพื้นที่และประเทศได้เปิดกว้างขึ้นให้กับแนวคิดและรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่หลากหลายขึ้น ซึ่งได้เพิ่มทางเลือกของสังคมนั้นๆ ในการดำเนินวัฒนธรรมหรือสิ่งที่ดีงามในท้องถิ่นหรือประเทศชาติของตนควบคู่ไปกับวัฒนธรรมกระแสหลักของโลกอย่างการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เป้าหมายประการสำคัญของการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองของไทยในขณะนี้ ได้แก่ การธำรงไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่มีความมั่นคง มีความชอบธรรม มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประเทศชาติ บ้านเมือง และประชาชน ทั้งนี้ ประเทศชาติและสังคมต้องมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างรักก็ตาม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว การปฏิรูปการเมืองของไทยในขณะนี้ไม่ควรยึดติดหรือเคร่งครัดกับทฤษฎี แนวคิด รูปแบบและกฎกติกาประชาธิปไตยของประเทศตะวันตกมากเกินไป แต่ควรมีความยืดหยุ่น โดยผสมผสานกับวิถีแบบตะวันออก ประสบการณ์ของประเทศที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อดีและจุดแข็งต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษพื้นฐานดั้งเดิมของไทยเข้าร่วมด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่า การปฏิรูปประเทศด้านการเมืองจะปฏิเสธแนวคิดสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอันเป็นสากล

สำหรับจุดแข็งซึ่งเป็นลักษณะพิเศษพื้นฐานดั้งเดิมของไทยที่สำคัญที่สุดคือประเทศไทยมี “สถาบันพระมหากษัตริย์” และ “ระบอบราชาธิปไตย” ที่เข้มแข็งมีความยั่งยืนและเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยได้

อย่างยาวนานกล่าวคือ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันพระมหากษัตริย์นับเป็นที่มาแห่งความชอบธรรมสูงสุดในระบอบการเมืองไทยผ่านกระบวนการต่างๆ ทั้งที่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายอย่างเป็นทางการและเป็นประเพณีแนวทางปฏิบัติต่อกันมา ดังนั้น “ระบอบประชาธิปไตย” ของไทยจึงจำเป็นต้องอยู่เคียงคู่และพึ่งพิงไปกับ “ระบอบราชาธิปไตย” อย่างเหมาะสมพอดี ปรับเปลี่ยนและยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์เพื่อการระคับประคองการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น

ในรัชสมัยที่ผ่านมา เห็นได้ว่าระบอบราชาธิปไตยได้ช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งสร้างความปรองดอง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในชาติ ตลอดจนหาทางออกให้กับประเทศได้เสมอ มีธรรมเนียมประเพณีการปกครองที่พระมหากษัตริย์ทรงมี “ราชประชาสมาสัย” ร่วมกับประชาชน สื่อสารมวลชน นักการเมือง ทหาร ตำรวจ และข้าราชการอย่างใกล้ชิด ซึ่งมีความใกล้เคียงกับลักษณะของประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) อันเป็นสากล

ดังตัวอย่างที่ได้กล่าวนี้เป็นแนวทางของระบอบราชาธิปไตยที่อยู่เคียงคู่ไปกับระบอบประชาธิปไตยของไทย ซึ่งทำให้ประเทศชาติดำเนินต่อไปได้อย่างสันติและสงบสุขเพื่อประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น ระบอบราชาธิปไตยที่เข้มแข็งอันเป็นลักษณะพิเศษของไทยจึงเป็นข้อได้เปรียบที่สำคัญสำหรับการปฏิรูปการเมืองเพื่อธำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

แท้จริงแล้ว คำว่า “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ก็เป็นคำที่สะท้อนให้เห็นถึงการดำรงอยู่คู่กันระหว่างสองวัฒนธรรมทางการเมือง อย่างเช่นในสังคมไทยที่มีรากฐานวัฒนธรรมของสถาบันพระมหากษัตริย์คงอยู่อย่างยาวนานซึ่งต้องอยู่ควบคู่ไปกับวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ

นอกจากนี้ แนวคิด วัฒนธรรม และอุปนิสัยของคนไทยก็ยังเป็นพื้นฐานดั้งเดิมที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองเพื่อเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยได้ เช่น วัฒนธรรมของคนไทยที่มีความยืดหยุ่น ประนีประนอม การมีระบบอาวุโส ระบบรุ่นพี่รุ่นน้อง ผู้ใหญ่-ผู้น้อย รู้แพ้รู้ชนะรู้อภัย ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดียิ่งสำหรับประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) ซึ่งเป็นวิถีของประชาธิปไตยที่ดำเนินการทางการเมืองแบบไม่เป็นคู่ขัดแย้ง ไม่เป็นปรปักษ์ ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่าย (Non-Adversary Democracy) มีการหาฉันทามติร่วมกัน (Consensus) ในการทำงาน ทั้งนี้ ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือยังมีความสอดคล้องกับแนวทางของราชประชาสมาสัยดังที่ได้กล่าว แล้วข้างต้น อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่างๆ โดยสันติวิธี ตลอดจนช่วยเสริมสร้างการรู้จักสามัคคีของสังคมไทยด้วย

ในการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่กล่าวข้างต้น คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองได้กำหนดประเด็นการปฏิรูปไว้ ๕ ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ๑) การเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ๒) กลไกการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้จักสามัคคีของสังคมไทย ๓) การกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม ๔) การเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรม เพื่อการปฏิรูปประเทศ และ ๕) การสร้างรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย ซึ่งประกอบไปด้วยหลักคิด ดังนี้

ในการทำให้การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมั่นคงได้นั้น ต้องเริ่มจากการวางรากฐานความรู้ความเข้าใจที่ถ่องแท้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้แก่ประชาชนทุกคน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ดังนั้น ต้องดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน **ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข** จากหลักการของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขจึงเป็นที่มาของการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับประเทศไทย โดยประชาชนชาวไทยต้องเป็นทั้ง “พลสภานิก” ของพระมหากษัตริย์และเป็น “พลเมือง” ที่ดีในระบอบประชาธิปไตยควบคู่กันไปด้วย

ส่วนรูปแบบของวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่สำคัญที่สุดในหลักการของระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตยต้องเน้นการปกครองโดยประชาชนเป็นหลักการสำคัญ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองและบริหารบ้านเมืองด้วยตนเอง ดังนั้น การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นประเด็นสำคัญยิ่งประการหนึ่งในการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองของไทย เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกกลุ่ม ทุกภาคส่วนในประเทศไทยได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองด้วยตนเอง นอกเหนือไปจากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งเท่านั้น นอกจากนี้ ต้องปลูกฝังเรื่องหน้าที่ของประชาชนในฐานะพลเมืองลงในจิตสำนึกของคนไทยให้เข้มข้นขึ้นด้วย มิใช่ค่านิ่งหรือย่ำแต่เรื่องสิทธิหรือผลประโยชน์เท่านั้น หน้าที่ของพลเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับความทุ่มเทและเสียสละเพื่อส่วนรวมและบ้านเมืองว่าจะทำอะไรให้กับบ้านเมือง เช่น ต่อสู้เพื่อหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การกวาดขันและตรวจสอบนักการเมืองด้วยความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นเจ้าของประเทศและบ้านเมืองนี้ เป็นต้น โดยเรื่องดังกล่าวเป็นจุดเน้นที่สำคัญในการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองในขณะนี้

ในประเด็นการปฏิรูปนี้ คณะกรรมการฯ ได้กำหนดเนื้อหาสาระที่สำคัญประกอบด้วย (๑) การให้การศึกษาและเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของพลเมือง (๒) การคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และเสริมสร้างสำนึก ทักษะ และหน้าที่ของพลเมือง (๓) การเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือและกลไกในการดูแลเสียงข้างน้อย (๔) การพัฒนาและเสริมสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน และ (๕) การส่งเสริมการรวมกลุ่มและยกระดับบทบาทของภาคประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง ทั้งนี้ ในประเด็นดังกล่าว คณะกรรมการฯ มีความมุ่งมั่นเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับโรงเรียนต่างๆ ในประเทศให้เป็นโรงเรียนประชาธิปไตยในท้องถิ่น

สำหรับสภาพปัญหาทางการเมืองของไทยที่ผ่านมาซึ่งมีความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความรุนแรงขึ้นหลายครั้ง ประชาชนเกิดความคิดเห็นที่แตกแยก แบ่งเป็นฝักเป็นฝ่ายและไม่เป็นมิตรต่อกัน เกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนนำไปสู่การทำให้ประเทศไทยเกิดความเสียหายในหลายทาง ดังนั้น เพื่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้ประชาชนในชาติมีความรู้รักสามัคคีปรองดอง มีความสามัคคีกัน อยู่ร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักยอมรับและเคารพในความคิดเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกัน อยู่ภายใต้กฎกติกาของประชาธิปไตยร่วมกัน อีกทั้งต้องสร้างบรรยากาศทางการเมืองให้มีความสงบเรียบร้อย รู้รักสามัคคีและอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยคณะกรรมการฯ จะดำเนินการให้เกิดการปฏิรูปประเทศด้วยการสร้าง **กลไกในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีและการรู้รักสามัคคีของสังคมไทย**

นอกจากนั้น ในการสร้างการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในระดับชาติที่เข้มแข็ง ต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นฐานรากของสังคมด้วย โดยต้องการกระจายอำนาจและทรัพยากรไปสู่ท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนด้วยตนเอง โดยคณะกรรมการฯ จะดำเนินการให้เกิดการปฏิรูปการเมืองในการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้ท้องถิ่นได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและการใช้อำนาจอธิปไตยทางตรงของตนเอง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการตนเองในระดับท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นโรงเรียนฝึกหัดประชาธิปไตยที่ใกล้ชิดตัวให้กับคนไทยได้อย่างดียิ่ง ด้วยวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมนั้น ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ต้องรู้สึกถึงประชาธิปไตยที่เป็นการปกครองตนเอง โดยตนเอง (Self-government) ดังนั้น ในการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองต้องช่วยในการผลักดันการกระจายอำนาจออกไปให้ท้องถิ่นให้เพิ่มขึ้น ให้ท้องถิ่นได้มีบทบาทอย่างเหมาะสมพร้อมทั้งงบประมาณที่เพียงพอในการบริหารปกครองตนเอง สำหรับเมือง ตำบล เทศบาลต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะเสริมสร้างให้เป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนดูแลจัดการกันเอง ปกครองดูแลกันเองด้วยตนเอง การปลดปล่อยให้ท้องถิ่นได้ทำงาน และการให้โอกาสแก่ท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการปฏิรูปการเมือง นอกจากนี้ การพัฒนาในระดับท้องถิ่นให้เข้มแข็งยังสามารถผลักดันประเทศชาติให้พัฒนาขึ้นมาได้ทั้งในทางเศรษฐกิจและอื่น ๆ ด้วยกำลังของท้องถิ่นต่าง ๆ ในการสร้างบ้านแปงเมืองด้วยความรัก ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และนิยมในท้องถิ่นของตน

ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองประเทศ ภาคประชาสังคมเป็นกลุ่มที่สำคัญอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้น รัฐจึงต้องส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมได้ทำงานแทนรัฐอย่างเหมาะสมโดยควรเริ่มในระดับท้องถิ่นซึ่งเป็นระดับที่ใกล้ชิดตัวประชาชนที่สุดก่อนเป็นอันดับแรก ผ่านการสนับสนุนให้ภาคประชาสังคมทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในขณะเดียวกันต้องทำให้เกิดความสมดุลระหว่างอำนาจรัฐกับอำนาจประชาชนเพื่อจัดลักษณะของการเป็น “รัฐนิยม” ในการเมืองการปกครองไทยที่อำนาจ หน้าที่และภาระงานส่วนใหญ่เป็นของรัฐ และต้องสนับสนุนให้เกิดการปกครอง “โดยประชาชน” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงขึ้น การปกครองโดยประชาชนต้องทำให้เกิดการขยายการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างจริงจัง ในระดับท้องถิ่นต้องทำให้ท้องถิ่นต่างๆ เป็นประชาธิปไตยที่มากกว่าแค่มีการเลือกตั้งเท่านั้น (Deepening Local Democracy)

ในประเด็นการปฏิรูปนี้ คณะกรรมการฯ ได้กำหนดเนื้อหาสาระที่สำคัญประกอบด้วย (๑) การกระจายอำนาจและการพัฒนานักการเมืองท้องถิ่น (๒) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๓) การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ (๔) การสร้างความเป็นธรรมในการจัดสรรทรัพยากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการเมืองปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข บ้านเมืองมีความสงบสุข และประชาชนฐานรากมีความเข้มแข็งแล้ว อนาคตพหุเกี่ยวกับการเมืองด้านอื่นๆ จะมีความเข้มแข็งตามไปด้วยพรรคการเมืองนักการเมือง บุคลากรที่เกี่ยวข้องในทางการเมืองและอื่นๆ ก็จะเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีธรรมาภิบาล ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ จะดำเนินการให้เกิดการปฏิรูปการเมืองเพื่อให้เกิดการเลือกตั้งที่

สุจริตและเที่ยงธรรมเพื่อการปฏิรูปประเทศร่วมด้วย เพราะได้เล็งเห็นว่าการเลือกตั้งผู้แทนของประชาชนเป็นกระบวนการทางการเมืองที่สำคัญในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่เชื่อว่าอำนาจอธิปไตยหรืออำนาจสูงสุดในการปกครองเป็นของประชาชน อีกทั้งการเลือกตั้งเป็นการแสดงเจตนาของประชาชนในการเลือกสรรผู้แทนของตนเพื่อเป็นตัวแทนเข้าไปปกครองและบริหารบ้านเมืองในระดับชาติและท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งจะสัมฤทธิ์ผลโดยบรรลุเป้าหมายแห่งเจตนารมณ์ของการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยผ่านผู้แทนได้นั้น การเลือกตั้งจะต้องดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย สุจริต และเที่ยงธรรม ซึ่งการเลือกตั้งจะมีความสุจริตและเที่ยงธรรมได้นั้นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งคือ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประชาชน และเจ้าหน้าที่รัฐ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายเลือกตั้ง ไม่กระทำการอันเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย หากปรากฏว่ามีการกระทำความผิดเป็นการละเมิดต่อกฎหมายก็จะก่อให้เกิดเป็นคดีเลือกตั้ง และต้องนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมต่อไปซึ่งที่ผ่านมา การเลือกตั้งยังเกิดปัญหาในหลายเรื่อง เช่น การซื้อสิทธิขายเสียงและการละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้ต้องได้รับการแก้ไขโดยต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

ในประเด็นการปฏิรูปนี้ คณะกรรมการฯ ได้กำหนดเนื้อหาสาระที่สำคัญ ประกอบไปด้วย (๑) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในทางการเมืองและการเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น (๒) การป้องกันการทุจริตการเลือกตั้งและการซื้อสิทธิขายเสียง (๓) การตรวจสอบการใช้จ่ายของพรรคการเมืองและผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งในการหาเสียงเลือกตั้ง (๔) การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ และ (๕) ปฏิรูปพรรคการเมืองให้เป็นของประชาชนและเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญเคียงคู่กับระบอบประชาธิปไตย

สุดท้าย คณะกรรมการฯ มีความตั้งใจในการสร้างรัฐธรรมาธิปไตย เพราะหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองเพื่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขควรมีท่วงทำนองแห่งการดำเนินการทางการเมืองและการตัดสินใจของบุคคลที่อยู่ในระบอบแบบ “ธรรมาธิปไตย” กล่าวคือ เป็นการตัดสินใจบนเจตนาที่เป็นธรรม และตั้งอยู่บนหลักการของธรรมะ คุณธรรม คุณความดี ความถูกต้อง ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต โดยใช้ปัญญาประกอบด้วยข้อมูลที่ถูกต้องรอบด้าน ทั้งนี้ ท่วงทำนองแบบธรรมาธิปไตยจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงและทำให้เกิดสันติในตัวเองด้วยธรรมาธิปไตยนั้นยังหมายถึงการยึดถือธรรม ถือหลักการ ความจริง ความถูกต้อง ความชอบธรรม ความดีงาม และเหตุผลเป็นใหญ่สำหรับการกระทำต่างๆ ด้วยปัญญา โดยเคารพหลักการ กฎ ระเบียบ กติกา ฉะนั้น ธรรมาธิปไตยจึงเป็นหลักการปฏิบัติในการครองตน เป็นคุณธรรมหรือคุณสมบัติในตัวคนที่ถือธรรมเป็นใหญ่ ทำงานโดยมีเจตนาที่จะยึดแนวทางที่ดีเป็นเกณฑ์ ไม่เห็นแก่ตนเองว่าจะเสียประโยชน์หรือไม่ มิใช่เป็นระบอบการปกครอง จึงสามารถปรับใช้ได้กับการปกครองทุกระบอบธรรมาธิปไตยจึงเป็นเกณฑ์การตัดสินใจที่ดีไม่ว่าจะปกครองในระบอบไหน ทั้งนี้ คำว่าธรรมะดังกล่าวแปลความไปถึงหลักการ ซึ่งหมายถึงประโยชน์ของประเทศ สังคมและมหาชน อีกทั้งความถูกต้องและธรรมาภิบาลด้วย

การสร้าง “รัฐธรรมาธิปไตย” ในระบอบประชาธิปไตยมีความคิดมาจากหลักการที่ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ประชาชนใช้ระบบการเลือกตั้งเพื่อเลือกผู้แทนไปปกครองประเทศ หากเกิดรัฐบาลจากประชาชนจะสามารถทำอะไรให้เกิดประโยชน์กับประชาชนได้อย่างแท้จริง เมื่อนำคำสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องธรรมาธิปไตยที่ใช้ธรรมเป็นตัวกำกับและกำหนดไม่เอาประโยชน์ส่วนตนแต่คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นสำคัญปรับใช้กับรัฐ คำว่า “รัฐ” ในรัฐธรรมาธิปไตยนี้จึงหมายความว่า รัฐบาลผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคลากรภาครัฐทั้งหมด

ในประเด็นการปฏิรูปนี้ คณะกรรมการฯ ได้กำหนดเนื้อหาสาระที่สำคัญประกอบด้วย (๑) การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๒) การควบคุม การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และการลงโทษ และ (๓) การส่งเสริมสนับสนุน และเสริมสร้างธรรมาธิปไตยให้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองนี้ยังได้มีการกำหนดกลไก ขั้นตอน และวิธีการดำเนินงาน รวมทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขับเคลื่อนแผนฯ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการปฏิรูปอันจะนำไปสู่การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้มีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ภาครัฐถือเป็นเสาหลักของแผ่นดิน และการบริหารราชการแผ่นดินถือเป็นหัวใจในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” แต่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมโยงรากลึกลงทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมวัฒนธรรม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม องค์กรและหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูปขนานใหญ่ (Radical Change) ที่เน้นการมองกว้างและไกล (Vision Driven) มิใช่แค่การปรับเปลี่ยนแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Adaptation) หรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (Problem Driven) เท่านั้น

สองทศวรรษจากนี้ไปจึงเป็นยุคแห่งการปฏิรูปภาครัฐ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๘ ข. ได้กำหนดผลสัมฤทธิ์อันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดินไว้อย่างน้อย ๕ ประการ ได้แก่ (๑) ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน (๒) ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชน (๓) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างและระบบการดำเนินงานของรัฐและแผนกำลังคนภาครัฐให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ๆ โดยต้องดำเนินการให้เหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน (๔) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้ตามความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง โดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา และ (๕) ให้มีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความคล่องตัว เปิดเผย ตรวจสอบได้ และมีกลไกในการป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน

เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี ที่มุ่งสร้าง “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน” บนหลักธรรมาภิบาล โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ภาครัฐได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากประชาชน (Public Trust) คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน จึงได้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ โดยนำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศขององค์กรต่างๆ อาทิ ข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดองมาใช้ประกอบการพิจารณาดำเนินการ รวมทั้งจัดให้มีกิจกรรมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากส่วนราชการ องค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง อย่างกว้างขวางในหลายช่องทาง

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อ (๑) สร้างภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของประชาชนที่หลากหลายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Customized Public Service) (๒) พัฒนาโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐให้ทันสมัย กะทัดรัด ปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (Agile Structure) และระบบงานภาครัฐมีผลสัมฤทธิ์สูง (High Performance

Public Service) (๓) พัฒนากำลังคนภาครัฐให้มีสมรรถนะสูง ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ และยึดมั่นในคุณธรรม พร้อมนำการพัฒนาประเทศ (Highly Competent Public Officials) (๔) พัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคลให้สามารถดึงดูด รักษา จูงใจผู้มีความรู้ความสามารถสูง และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ (๕) เพื่อสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมความซื่อสัตย์สุจริตบนหลักธรรมาภิบาล

เป้าหมายรวมอันเป็นผลลัพธ์ที่คาดหวังของการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ประกอบด้วย (๑) องค์กรภาครัฐเปิดกว้างและเชื่อมโยงข้อมูลกันด้วยระบบดิจิทัล (๒) โครงสร้างองค์กรภาครัฐเพรียว กะทัดรัด แต่แข็งแกร่ง สามารถบูรณาการความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการทำงานเพื่อประชาชน โดยยึดพื้นที่เป็นหลัก (๓) ระบบบริหารและบริการประชาชนเป็นระบบดิจิทัล มีความโปร่งใส ทันสมัย ปรับตัวได้รวดเร็ว และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานได้อย่างเหมาะสม (๔) ระบบบุคลากรภาครัฐมีมาตรฐาน สามารถสรรหา ดึงดูดและรักษาไว้ซึ่งกำลังคนที่มีคุณภาพสูง มีคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานอย่างมืออาชีพ และเป็นที่ยอมรับของประชาชน และ (๕) ภาครัฐมีวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และมีระบบป้องกันการแทรกแซงโดยไม่เป็นธรรมจากผู้มีอำนาจและอิทธิพล ทั้งนี้ โดยมี**ตัวชี้วัดความสำเร็จ**ของการดำเนินการแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดินในระยะ ๕ ปี ที่เน้นการทำให้บริการภาครัฐสามารถแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน โครงสร้างและระบบงานภาครัฐมีประสิทธิภาพสูง เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนและบูรณาการกันอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรภาครัฐมีขีดสมรรถนะสูง ปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ มีคุณภาพ ยึดมั่นในคุณธรรม พร้อมนำการพัฒนาประเทศ และภาครัฐมีนวัตกรรมการบริหารจัดการและนวัตกรรมการให้บริการประชาชนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งภาพลักษณ์ของภาครัฐไทยในเวทีโลกได้รับการยอมรับ

กลไกสำคัญในการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในภาครัฐอย่างเป็นรูปธรรม ประกอบด้วย “๖ เรื่อง - ๒๔ กลยุทธ์ - ๕๖ แผนงาน” โดยมีรายละเอียดโดยสังเขป ดังนี้

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ ๑ : บริการภาครัฐ สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน ประกอบด้วย ๓ กลยุทธ์ ได้แก่ (๑) เพิ่มสมรรถนะของหน่วยงานภาครัฐในการตอบสนองต่อประชาชนในสถานการณ์หรือภาวะฉุกเฉิน (๒) ยกกระดับการให้ข้อมูลและให้คำปรึกษาจากหน่วยงานของรัฐ และ (๓) ยกกระดับการให้บริการประชาชนสู่การบริการที่เร็วขึ้น ง่ายขึ้น และถูกลง

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ ๒ : ระบบข้อมูลภาครัฐมีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล ประกอบด้วย ๓ กลยุทธ์ ได้แก่ (๑) บูรณาการและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานรัฐบาลดิจิทัล (๒) นำระบบดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน และการบริหารราชการ และ (๓) บูรณาการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐเพื่อการบริหารราชการแผ่นดิน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ ๓ : โครงสร้างภาครัฐกะทัดรัด ปรับตัวได้เร็วและระบบงานมีผลสัมฤทธิ์สูง ประกอบด้วย ๖ กลยุทธ์ ได้แก่ (๑) ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างและระบบบริหารงานของรัฐ และลด/ละลายความเป็นนิติบุคคลของกรม (๒) เพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความเข้มแข็งของการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ (๓) พัฒนาขีดความสามารถในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (๔) พัฒนาระบบงบประมาณและการคลังภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ (๕) สร้างระบบธรรมาภิบาลที่ยั่งยืนในหน่วยงานภาครัฐ และ (๖) พัฒนากฎหมายเกี่ยวกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดินให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ ๔ : กำลังคนภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมและมีสมรรถนะสูง พร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ ได้แก่ (๑) จัดกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการในการบริการสาธารณะที่สำคัญ และขับเคลื่อนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (๒) ลดขนาดกำลังคนและค่าใช้จ่ายด้านบุคคลภาครัฐที่มีผลผูกพันภาระงบประมาณในระยะยาว (๓) พัฒนาทักษะและสมรรถนะใหม่เพื่อสร้างความพร้อมเชิงกลยุทธ์ให้กับกำลังคนภาครัฐ และ (๔) ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการใช้กำลังคนในส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ ๕ : ระบบบริหารงานบุคคลที่สามารถดึงดูด สร้าง และรักษาคนดีคนเก่งไว้ในภาครัฐ ประกอบด้วย ๖ กลยุทธ์ ได้แก่ (๑) ดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสาธารณะเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ (๒) ส่งเสริม จูงใจ และรักษาผู้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสาธารณะไว้ในภาครัฐ (๓) พัฒนาขีดความสามารถและความผูกพันต่อองค์กร (Engagement) ของบุคลากรภาครัฐ (๔) สร้างผู้นำให้เป็นตัวอย่าง (Leadership by Example) (๕) ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหารทรัพยากรบุคคล และ (๖) พัฒนาการก้าวหน้าในสายอาชีพและสร้างความต่อเนื่องในการดำรงตำแหน่ง

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ ๖ : การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คล่องตัว โปร่งใส และมีกลไกป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน ประกอบด้วย ๒ กลยุทธ์ ได้แก่ (๑) นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ และ (๒) ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการติดตาม ตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้

อนึ่ง การบริหารราชการแผ่นดินถือเป็นพื้นฐานสำคัญในฐานะที่เป็น “ห้องเครื่อง” หรือ “คานงัด” ที่จะขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้ประสบความสำเร็จ จึงมีขอบเขตกว้างขวาง เกี่ยวข้อง และส่งผลกระทบต่อปฏิรูปประเทศด้านอื่น ซึ่งมีคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ รับผิดชอบอยู่แล้ว อาทิ ด้านการเมือง ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ ขอบเขตของการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินยังครอบคลุมหน่วยงานของรัฐทุกประเภท ทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ และองค์กรหรือหน่วยงานที่อยู่นอกฝ่ายบริหารด้วย แต่โดยที่มีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ ดังนั้น คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน จึงเน้นเฉพาะแผนการปฏิรูปฯ ที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์อันพึงประสงค์ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๘ ข. ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นหลักก่อน

จุดเด่นของแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕ จะเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและระบบดิจิทัล เพื่อให้ภาครัฐเปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน (Open and Connected) โปร่งใส ทันสมัย ปรับตัวได้รวดเร็ว เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือไว้วางใจต่อภาครัฐ โดยในระยะแรกของแผนการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน (ปีที่ ๑ - ปีที่ ๒) จะเน้นดำเนินการในประเด็นที่มีความสำคัญเร่งด่วนและส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมก่อน อาทิ การปฏิรูป “บริการภาครัฐ ให้สะดวก รวดเร็ว และตอบโจทย์ชีวิตประชาชน” และการปฏิรูป “ระบบข้อมูลภาครัฐให้มีมาตรฐาน ทันสมัย และเชื่อมโยงกัน ก้าวสู่รัฐบาลดิจิทัล” ซึ่งคาดว่าจะมีผลลัพธ์ที่จับต้องได้ที่สำคัญ อาทิ การปรับปรุงกระบวนการขออนุมัติ/อนุญาตเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การจัดบริการแบบเบ็ดเสร็จผ่านช่องทางดิจิทัลและศูนย์บริการร่วม เพื่อยกระดับงานบริการประชาชนและการอำนวยความสะดวกของภาครัฐสู่ความเป็นเลิศ และการจัดให้มีบริการเลขหมาย

โทรศัพท์ฉุกเฉินแห่งชาติหมายเลขเดียว การพัฒนาแพลตฟอร์มการให้บริการพื้นฐาน (Service Platform) และการพัฒนาศูนย์ข้อมูลกลางภาครัฐ (Government Data Analytic Centre) เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดการบูรณาการข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ อันส่งผลให้เกิดภาระกับประชาชน และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารราชการ ซึ่งจะช่วยให้ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทั้งของภาครัฐและประชาชนลดลงอย่างมาก

ที่ผ่านมา คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ได้ทำงานอย่างใกล้ชิดกับส่วนราชการที่เป็นเจ้าภาพหลักในการนำแผนการปฏิรูปไปสู่การปฏิบัติ เพื่อหารือเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานและปัญหาอุปสรรค รวมทั้งยังได้จัดให้มีเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน จำนวน ๒ ครั้ง และมีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยประมาณร้อยละ ๙๐ ของผู้ที่ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น เห็นด้วยกับประเด็นการปฏิรูป ในระดับ “มาก” ถึง “มากที่สุด”

ทั้งนี้ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศฯ จะได้ประสานกับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ เพื่อบูรณาการแผนการปฏิรูปประเทศร่วมกัน เพื่อให้การนำไปปฏิบัติเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน รวมทั้งจะได้สร้างการมีส่วนร่วมกับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการสนับสนุนให้ส่วนราชการและหน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนปฏิบัติการด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้การดำเนินการตามแผน การติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลความก้าวหน้าของการปฏิรูปประเทศ สอดคล้องกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ ต่อไป

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านกฎหมาย

แผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย

สถานการณ์การพัฒนาประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา กฎหมายถูกใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดสรรประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศในช่วงเวลาต่าง ๆ ในระยะต่อมาด้วยการพัฒนาทางสังคมและเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายและซับซ้อนยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการตรากฎหมายขึ้นรองรับเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นไปเพื่อเป็นการควบคุมส่งเสริม และเพื่อให้เกิดสภาพบังคับทางกฎหมาย รวมถึงการตรากฎหมายเพื่อให้สอดคล้องตามพันธกรณีระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล กฎหมายหลายฉบับถูกตราขึ้นโดยกำหนดมาตรการที่มุ่งเน้นการควบคุม ทำให้เกิดขั้นตอนในการดำเนินการซึ่งสร้างภาระและก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการตามกฎหมายอันเป็นสิ่งที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการค้า การลงทุน และการเพิ่มความสามารถของประเทศ นอกจากนี้ที่ผ่านมาไม่มีการกำหนดกลไกการวิเคราะห์ผลกระทบก่อนการตรากฎหมาย ประกอบกับกฎหมายหลายฉบับไม่ได้รับการทบทวนเพื่อปรับปรุงหรือแก้ไขให้เป็นอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมในปัจจุบัน ทำให้เกิดความล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ กฎหมายหลายฉบับถูกมองว่าไม่สอดคล้องกับบริบทในการพัฒนาของสังคมโลก ขัดต่อหลักสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ตลอดจนไม่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งแม้ที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายมาเป็นลำดับแต่ก็ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเท่าที่ควร อันเนื่องมาจากสถานการณ์ทางการเมืองที่ไม่มีเสถียรภาพ

เพื่อให้เกิดการปฏิรูปกฎหมายที่สอดคล้องกับสถานการณ์ของการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจึงได้มีการกำหนด “หลักการ” และ “กลไก” ที่สำคัญไว้หลายประการ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปกฎหมาย โดยเฉพาะหลักการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และกลไกในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้กฎหมายเป็น “กฎหมายที่ดี” และสอดคล้องกับสภาพความต้องการที่แท้จริงของสังคม ทั้งการกำหนดให้มีการวิเคราะห์ผลกระทบของกฎหมายเพื่อคำนึงถึงภาระและต้นทุนในการดำเนินการตามกฎหมาย การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และติดตามตรวจสอบทั้งในขั้นตอนของการจัดทำร่างกฎหมายและการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย รวมทั้งการกำหนดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายเพื่อพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับการที่มาตรา ๒๕๘ ค. ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ระบุให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายให้เกิดผลอย่างน้อย ๔ ประการ ประกอบด้วย (๑) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล (๒) ปฏิรูประบบการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะและยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย (๓) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย และ (๔) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย

ภายใต้หลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดั่งที่กล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการศึกษา ทบทวนข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการปฏิรูปด้านกฎหมายในช่วงที่ผ่านมา ทั้งในส่วนของข้อเสนอการปฏิรูป ของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม สภาปฏิรูปประเทศ (สปช.) สภาขับเคลื่อน การปฏิรูปประเทศ (สปท.) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ของสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตลอดจนข้อเสนอปฏิรูปกฎหมายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ฯลฯ คณะกรรมการปฏิรูป ประเทศด้านกฎหมายจึงได้กำหนดประเด็นกิจกรรมและผลอันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย โดยมุ่งเน้นการสร้าง “กลไกทางกฎหมาย” เพื่อให้รองรับการพัฒนาตามหลักการ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาสู่ THAILAND ๔.๐ ตามนโยบายของรัฐบาล และเป็นไปตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ ๙) ตลอดจนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals (SDGs)) โดยมีการกำหนดประเด็นปฏิรูปด้านกฎหมายเพื่อรองรับตามหลัก “ทวิยุทธศาสตร์” ดังนี้

(๑) การกำหนดกลไกทางกฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ทัน ต่อการพัฒนาตามกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น กำหนดให้มีกลไกการพิจารณายกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจ (Regulatory Guillotine) การทบทวน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ/อนุญาต เพื่ออำนวยความสะดวกในการติดต่อราชการหรือการประกอบธุรกิจ หรือกำหนดให้มีการพัฒนาฐานข้อมูลกฎหมายเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและสะดวก

(๒) การกำหนดกลไกทางกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยเสนอให้มีกลไกพิจารณาทบทวนกฎหมายที่มีผลในการสร้างความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม เช่น การพิจารณายกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขายฝากเพื่อมิให้เป็นช่องทางในการเอาเปรียบ ผู้มีรายได้น้อย การปรับปรุงบทกำหนดโทษทางอาญาให้เหมาะสมกับสภาพความผิดหรือการกำหนดมาตรการ ลงโทษให้เหมาะสมกับฐานะของผู้กระทำความผิดเพื่อมิให้บุคคลต้องรับโทษหนักเกินสมควร หรือการเสนอให้ มีการตรากฎหมายเพื่อส่งเสริมการขจัดความเหลื่อมล้ำในสังคม เช่น กฎหมายว่าด้วยวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริม ให้เกิดการกระจายรายได้ให้แก่สังคม หรือกฎหมายว่าด้วยการจัดการทรัพย์สินของประชาชนที่ตกค้างหรือไม่มี การเรียกคืนเพื่อให้มีการนำมาใช้ประโยชน์ในกิจการที่เกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและการลดความเหลื่อมล้ำ ไปพลางก่อน ตลอดจนกำหนดให้มีการพัฒนากลไกยุติธรรมชุมชนและอาสาสมัครนักกฎหมายท้องถิ่น เพื่อให้มีกลไกที่สามารถให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึง

จากหลัก “ทวิยุทธศาสตร์” ดังกล่าว คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้ยกร่าง แผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย โดยกำหนดผลอันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย ๑๐ ประการ ดังนี้

เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่ ๑ มีกลไกให้การออกกฎหมายเป็นกฎหมายที่ดีและเท่าที่จำเป็น รวมทั้งมีกลไกในการทบทวนกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีกิจกรรมปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่ (๑) จัดทำกฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดทำร่างกฎหมาย การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจสอบความจำเป็นในการตรากฎหมาย การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ประกอบการจัดทำร่างกฎหมาย รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว (๒) จัดให้มีกลไกตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐในเรื่องการวิเคราะห์ผลกระทบ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย และ (๓) กำหนดเกณฑ์การพิจารณาในเรื่องระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ การกำหนดกรอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ และการกำหนดโทษทางอาญา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำร่างกฎหมายหรือทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้ว

เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่ ๒ ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย และเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่ (๑) กำหนดให้จัดตั้ง “คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วน” เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาทบทวนกฎหมายที่ล้าสมัย ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรม หรือเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ และการดำเนินธุรกิจของประชาชน และโอนสำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (คปก.) มาจัดตั้งเป็นสำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนเพื่อทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการของคณะกรรมการดังกล่าว (๒) กำหนดให้มีกลไกในการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระ หรือก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมแก่ประชาชน และ (๓) กำหนดให้มีกลไกในการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของประชาชน โดยเฉพาะการพิจารณายกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับการอนุมัติหรืออนุญาตที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพหรือการดำเนินธุรกิจของประชาชน และจัดทำหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีผลต่อการอำนวยความสะดวกเพื่อลดอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินการธุรกิจของประชาชน

เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่ ๓ มีกลไกทางกฎหมายเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่ (๑) จัดตั้ง “คณะกรรมการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม” เพื่อพิจารณาเสนอแนะให้มีการกำหนดให้มาตรการและให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่สร้างความไม่เป็นธรรมและก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม (๒) กำหนดให้มีการพัฒนากลไกทางกฎหมายในการกำกับดูแลและตรวจสอบผู้ประกอบการที่ยังไม่เข้ามาในระบบภาษีหรือมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงภาษี สร้างระบบการประเมินภาษีที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม และสร้างฐานข้อมูลผู้เสียภาษีที่ถูกต้อง (๓) มีกลไกในการพิจารณาให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอย่างเป็นธรรม โดยกำหนดสิทธิหักลดหย่อนและยกเว้นภาษีที่ไม่เอื้อต่อผู้มีรายได้สูงและช่วยบรรเทาภาระให้กับผู้มีรายได้น้อย (๔) กำหนดกรอบการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีให้กับผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเท่าที่จำเป็นต่อการแข่งขันของประเทศ (๕) การพิจารณาให้มีหรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำ เช่น กฎหมายว่าด้วยการกำหนดให้เงินหรือทรัพย์สินของประชาชนที่ตกค้างในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน

ที่ไม่มีผู้มาใช้สิทธิเรียกร้อง มาใช้เพื่อประโยชน์ในการสนับสนุนการดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม หรือการพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวกับธุรกรรมการขายฝากเพื่อบรรเทาผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม หรือการพิจารณาผลักดันกฎหมายวิสาหกิจ เพื่อสังคมเพื่อให้เกิดกลไกในการดำเนินธุรกิจที่มีการกระจายผลกำไรกลับคืนสู่สังคมหรือชุมชนในพื้นที่ ฯลฯ

เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่ ๔ มีกลไกให้มีการตรากฎหมายเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่ (๑) กำหนดให้มีกลไกส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันโดยอาศัยมาตรการกฎหมายในทางภาษีอากร รวมถึงจัดตั้ง “คณะกรรมการที่ปรึกษานโยบาย ภาษีอากรแห่งชาติ” (๒) กำหนดให้มีการใช้เครื่องมือทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และธุรกิจสตาร์ทอัพ อย่างบูรณาการและเป็นระบบ (๓) กำหนดให้มีกลไกในการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม การเกษตร การท่องเที่ยวและบริการ และ (๔) กำหนดให้มีกลไกปรับปรุงและลดทอนอุปสรรคที่เกิดจากข้อกำหนดที่เกี่ยวกับใบอนุญาตที่เกินความจำเป็น รวมถึงขั้นตอนในการขอใบอนุญาตที่ซ้ำซ้อนและใช้เวลานานอันก่อให้เกิดภาระต้นทุนในการดำเนินการ และเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพหรือการประกอบธุรกิจของประชาชน และการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่ ๕ พัฒนาระบบการจัดทำและตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็ว รอบคอบ และสอดคล้องกับเงื่อนไขเวลาในการตรากฎหมายตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่ (๑) ปรับปรุงกระบวนการจัดทำร่างกฎหมายของหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ร่างกฎหมายที่หน่วยงานของรัฐจัดทำขึ้นมีความสมบูรณ์ มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีคำอธิบายและข้อมูลประกอบการพิจารณาที่ครบถ้วน ชัดเจน และเข้าใจได้ง่าย (๒) ปรับปรุงกระบวนการตรวจพิจารณาร่างกฎหมายให้เป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาเป็นกฎหมายที่ดี เป็นไปตามหลักสากล และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของสังคม และ (๓) มีกลไกติดตามตรวจสอบการเสนอร่างกฎหมายให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด รวมทั้งมีกลไกถ่วงดุลและเร่งรัดการตรวจพิจารณากฎหมายที่จะตราขึ้น เพื่อรองรับการปฏิรูปประเทศ

เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่ ๖ มีกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมายหรือกฎที่มีความสำคัญ และจัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่ (๑) พัฒนากลไกให้ประชาชนได้ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (๒) จัดให้มีกลไกเพื่อให้ประชาชนได้ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำและการเสนอกฎหมาย โดยหน่วยงานของรัฐ (๓) พัฒนากลไกให้ประชาชนได้ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำและการเสนอกฎหมายโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และ (๔) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย และพัฒนากลไกการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่ ๗ มีกลไกให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมาย กฎ โดยสะดวกและเข้าใจกฎหมายได้ง่ายรวมทั้งการพัฒนาระบบฐานข้อมูลของกฎหมาย คำพิพากษา คำวินิจฉัย หรือการตีความกฎหมาย หรือกฎให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่ (๑) กำหนดให้มีการรวบรวมกฎหมาย กฎ หนังสือเวียน แนวปฏิบัติ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรี รวมถึงคำพิพากษา คำวินิจฉัย และความเห็นของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นการวางระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติราชการ และการตีความกฎหมายซึ่งมีผลกระทบต่อประชาชนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ครบถ้วนและจัดหมวดหมู่เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล (๒) จัดทำประมวลกฎหมายเพื่อรวบรวมกฎหมายในเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกันเพื่อความสะดวกในการใช้งานและเผยแพร่แก่ประชาชน (๓) จัดทำคำอธิบายกฎหมายสำหรับกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่ (๔) จัดทำคำแปลกฎหมายในฐานข้อมูลที่รวบรวมไว้ และคำอธิบายกฎหมายเป็นภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษากลางของอาเซียน (๕) จัดให้มีการเผยแพร่ให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนโดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง รวมถึงจัดให้มีการอบรมวิธีการเข้าถึงระบบฐานข้อมูลทางกฎหมายของรัฐให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง และ (๖) จัดให้มีระบบฐานข้อมูลกฎหมายกลางของประเทศที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทุกหน่วยงานสามารถเชื่อมต่อถึงกันผ่านระบบกลางดังกล่าวได้โดยสะดวกและต้องวางระบบการเข้าถึงข้อมูลให้ง่ายต่อการใช้งาน และมีความมั่นคงปลอดภัยในการเข้าถึงและคุ้มครองข้อมูล

เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่ ๘ ปฏิรูปการเรียนการสอนและการศึกษาอบรมวิชากฎหมาย เพื่อพัฒนานักกฎหมายให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ดี มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่ (๑) กำหนดให้แต่งตั้ง “คณะกรรมการสถานศึกษาแห่งชาติ” เพื่อจัดทำนโยบายและกำหนดกรอบมาตรฐานสำหรับการศึกษากฎหมาย และการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในวิชานิติศาสตร์ ตลอดจนพิจารณาเพิ่มเติมหลักสูตรในภาคปฏิบัติ เพื่อวางรากฐานในการมีนิติทัศนะ ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมายที่ดี และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง และ (๒) กำหนดให้มีการยกระดับการศึกษาอบรมวิชากฎหมายสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายทุกสาขา เพื่อให้มีความรอบรู้และมีองค์ความรู้ที่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ เพื่อให้สามารถนำกฎหมายไปใช้ให้เกิดความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่ ๙ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนให้ประชาชนติดต่อกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้โดยสะดวก เพื่อลดค่าใช้จ่ายและขจัดช่องทางการทุจริตประพฤติมิชอบ มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การกำหนดให้มีการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยรัฐบาลดิจิทัลเพื่อกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำข้อมูลในความรับผิดชอบให้เป็นฐานข้อมูลในระบบดิจิทัล (๒) จัดให้มีระบบการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ (E-Service) ทั้งในส่วนของการยื่นคำขออนุมัติหรืออนุญาตผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ และบูรณาการระบบฐานข้อมูลของรัฐให้มีความเป็นเอกภาพ มีความปลอดภัย และมีความสอดคล้องกัน โดยปรับปรุงระบบการให้บริการประชาชนผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ (E-Service) ให้มีการใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและสะดวกต่อการใช้งาน และสามารถเข้าถึงได้หลากหลายช่องทาง (๓) ดำเนินการให้มีการบูรณาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐโดยจัดให้มีศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนทะเบียนข้อมูลดิจิทัลภาครัฐ เพื่อพัฒนาการให้บริการ

ให้เป็นแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (one-stop service) เพื่อมิให้เป็นภาระแก่ประชาชน (๔) พัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยในการให้บริการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ (e-Service) ให้เป็นระบบที่มีความเสถียร และสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งพัฒนาให้มีการนำเทคโนโลยีที่ใช้ในการยืนยันตัวตนบุคคลและตรวจสอบลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยในการใช้งาน และ (๕) ดำเนินการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงระบบสารสนเทศได้โดยทั่วถึงในทุกพื้นที่ และวางระบบเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศเครือข่ายสำหรับองค์กรหรือหน่วยงาน เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่ ๑๐ มีกลไกส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ ได้แก่ (๑) กำหนดให้มีการพิจารณาจัดทำกฎหมายว่าด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย (๒) กำหนดให้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ควบคุม กำกับดูแล และบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย พิจารณาให้มีการนำเทคโนโลยีหรือเครื่องมือมาใช้ในการดำเนินการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย (๓) จัดทำกฎหมายเพื่อเปลี่ยนโทษทางอาญาที่สามารถเปรียบเทียบเพื่อให้คดียุติได้ ให้เป็นโทษปรับทางปกครอง (๔) กำหนดให้มีการศึกษาการยกเลิกหรือปรับปรุงรางวัลนำจับที่ให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในกฎหมายต่าง ๆ และ (๕) จัดให้มีกลไกการตรวจสอบและรายงานการบังคับใช้กฎหมายต่อองค์กรที่มีอำนาจในการติดตามตรวจสอบ เช่น ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ฯลฯ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านกระบวนการยุติธรรม

แผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม

แม้กระบวนการยุติธรรมของไทยจะผ่านการปฏิรูปด้านโครงสร้าง กระบวนการทำงาน และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาแล้วหลายครั้ง แต่ยังคงปรากฏข้อวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมทั้งในแง่ของความล่าช้าในการดำเนินงาน ข้อจำกัดในการเข้าถึง ความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมาย และความถูกต้องของการดำเนินงานอยู่เป็นระยะ สะท้อนให้เห็นความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ จึงกำหนดให้การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเป็นภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อวางรากฐานระบบสังคม การเมือง ของประเทศ โดยมีการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ ในกรอบภารกิจของสภาปฏิรูปแห่งชาติ และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จนกระทั่งเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีผลใช้บังคับในวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ก็มีบทบัญญัติรับรองความต่อเนื่องของการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ต่อมาจึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมขึ้นเพื่อจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมพิจารณาเจตนารมณ์และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในรัฐธรรมนูญ ประกอบข้อเสนอแนะในการปฏิรูปประเทศที่จัดทำขึ้นระหว่างปี ๒๕๕๗ ถึง ๒๕๖๐ แล้ว ได้กำหนดกรอบของการจัดทำแผนการปฏิรูปว่า ในการบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและสร้างกระบวนการยุติธรรมที่ประชาชนเชื่อมั่นนั้น ไม่อาจกระทำได้โดยอาศัยการแก้ปัญหาเป็นรายประเด็นหรือรายองค์กร แต่ต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาในลักษณะองค์รวม นำผลการศึกษาในอดีตมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แล้วกำหนดเป้าหมายในการปรับแนวคิดและกระบวนการทำงานของกระบวนการยุติธรรมใหม่ เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมจากกระบวนการยุติธรรม ไม่มีความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมาย กับมุ่งสร้างระบบการสอบสวนและงานนิติวิทยาศาสตร์ที่ประชาชนเชื่อมั่นในความรวดเร็วและถูกต้อง และระบบการลงโทษกับการดูแลสอดส่องผู้พ้นโทษที่ทำให้สังคมเกิดความปลอดภัยอย่างยั่งยืน ตลอดจนต้องทำให้กระบวนการยุติธรรมมีมาตรฐานสากลและมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาประเทศ

จากกรอบและทิศทางการจัดทำแผนการปฏิรูปข้างต้น คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมได้นำกรอบดังกล่าวไปยกร่างแผนการปฏิรูปฯ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและประชาชนแล้ว สรุปเป็นข้อเสนอให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมใน ๑๐ ประเด็น โดยมีหัวข้อและกิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑ การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า มีกิจกรรมปฏิรูปที่สำคัญ คือ ให้นำหน่วยงานกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนแล้วประกาศให้ประชาชนทราบ สร้างกระบวนการรับเรื่องร้องเรียน มีระบบการประเมินและปรับปรุงระยะเวลาตามที่ประกาศเป็นระยะ และสร้างระบบการตรวจสอบและ/หรือแจ้งความคืบหน้าการดำเนินการให้ประชาชนทราบ

ประเด็นปฏิรูปที่ ๒ การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ คือ กำหนดมาตรการเพื่อช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาและจำเลยในการดำเนินคดี การพัฒนาระบบการจัดให้มีทนายความช่วยเหลือคดี ปรับปรุงระบบประกันตัว การพัฒนาและส่งเสริมระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มช่องทางในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน

ประเด็นปฏิรูปที่ ๓ การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ คือ นำระบบประเมินความเสี่ยงมาใช้ทดแทนการเรียกทรัพย์สินเป็นหลักประกัน เพิ่มมาตรการลงโทษที่หลากหลาย นำโทษปรับตามความสามารถในการชำระ (Day Fines) มาใช้ และแก้ไขกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องนี้และสัญญาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

ประเด็นปฏิรูปที่ ๔ การปรับกระบวนการทศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ คือ ทบทวนการจำแนกประเภทอาชญากรรมและพัฒนาระบบบำบัดผู้ติดยาเสพติด ลดอุปสรรคในการกลับคืนสู่สังคมของผู้พ้นโทษ มีระบบการกำหนดโทษที่โปร่งใส และได้สัดส่วนยิ่งขึ้น มีระบบยุติคดีอาญาที่มีการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้ดุลพินิจที่เหมาะสม และบูรณาการฐานข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำผิด

ประเด็นปฏิรูปที่ ๕ การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ คือ กำหนดประเภทหรือลักษณะคดีที่ควรจะมีการสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ มีกฎหมายเกี่ยวกับการกันผู้ร่วมกระทำผิดเป็นพยาน และให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนเพิ่มเติม

ประเด็นปฏิรูปที่ ๖ การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดข้อขัดแย้ง มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ คือ กำหนดระยะเวลาในการส่งสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนให้แก่พนักงานอัยการ เพื่อให้มีระยะเวลาเพียงพอในการตรวจสอบสำนวนและบูรณาการความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดข้องที่อาจเกิดจากการประสานงานที่ล่าช้า

ประเด็นปฏิรูปที่ ๗ การพัฒนาระบบการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ คือ ให้ผู้เสียหายสามารถร้องทุกข์กล่าวโทษ ณ สถานีตำรวจแห่งใดก็ได้ สร้างระบบป้องกันการแทรกแซงหรือครอบงำการใช้ดุลพินิจในการทำสำนวนของพนักงานสอบสวน และจัดตั้งหน่วยงานในสำนักงานอัยการสูงสุดมีหน้าที่วิเคราะห์คำพิพากษาเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน

ประเด็นปฏิรูปที่ ๘ การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อเท็จจริงแห่งคดี มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ คือ จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อกำหนดมาตรฐานกลางการปฏิบัติงานและคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ให้มีผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์และนิติเวชที่เพียงพอและมีความเป็นอิสระ และพัฒนาหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ประเด็นปฏิรูปที่ ๙ การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่อมุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ คือ

มีมาตรการจัดวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวกโดยสะดวกรวดเร็ว นำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานภายในหน่วยงานและงานบริการประชาชน และกำหนดตัวชี้วัดในการปฏิบัติงาน

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑๐ การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ มีกิจกรรมการปฏิรูปที่สำคัญ คือ ปรับปรุงเขตอำนาจศาลและกฎหมายเพื่อให้รองรับการค้าระหว่างประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับคดี และพัฒนางานอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ

แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ

๑. สภาพปัญหาและความท้าทายในระยะต่อไป

นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เศรษฐกิจไทยเติบโตมากกว่า ๑๐ เท่า ระบบเศรษฐกิจการเงินมีเสถียรภาพ ยืดหยุ่น และทนทานต่อแรงเสียดทานได้ดีในระดับหนึ่ง และเมื่อพิจารณาในแต่ละกลุ่ม จะเห็นว่า ในภาพรวมภาคเอกชนไทยแข็งแกร่งขึ้น มาตรฐานชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทยดีขึ้น และคนส่วนใหญ่พ้นความยากจน โดยรวมอาจกล่าวได้ว่า ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมาอยู่ในระดับที่น่าพอใจช่วยยกระดับประเทศไทยให้อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ปานกลางจากที่เคยมีฐานะยากจนที่สุดแห่งหนึ่งในภูมิภาค

แม้การพัฒนาที่ผ่านมาจะช่วยให้ประเทศไทยก้าวหน้าในหลายด้าน แต่คงปฏิเสธไม่ได้ว่า ปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาเชิงโครงสร้างหลายเรื่อง อาทิ

- **ศักยภาพการเติบโตที่ลดลง** ช่วงก่อนปี ๒๕๔๐ ประเทศไทยเคยเติบโตเฉลี่ยประมาณร้อยละ ๙ ช่วงปี ๒๕๔๓-๒๕๕๖ โตเฉลี่ยประมาณ ๔% แต่หลายปีที่ผ่านมากลับเติบโตต่ำกว่า ๔% ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการพัฒนาที่มุ่งเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ การพัฒนาด้านคุณภาพมีน้อยหรือไม่เกิดผลเต็มที่ทั้งในด้านคุณภาพคน ภาวะเปื้อน โครงสร้างพื้นฐาน และวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ขณะเดียวกันความสามารถในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ต่ำลง ซึ่งส่วนหนึ่งสะท้อนถึงความเชื่อมั่นในโครงสร้างเศรษฐกิจไทยและบรรยากาศการดำเนินธุรกิจลง และประกอบกับมีประเทศคู่แข่งดึงดูดการลงทุนมากขึ้นด้วย

- **ปัญหาความเหลื่อมล้ำในหลายมิติ** ทั้งในด้านความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจและรายได้ และโอกาสของคนเมืองกับคนในพื้นที่ห่างไกล กรุงเทพฯกับต่างจังหวัด หรือคนรวยกับคนจน และด้านความสามารถในการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการรายเล็ก-รายใหญ่ ผลประโยชน์ทางภาษีสำหรับผู้ประกอบการรายใหญ่และรายเล็ก รวมทั้งโอกาสการเข้าถึงบริการทางสังคมที่มีคุณภาพทั้งการศึกษาและสาธารณสุข รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานยังมีความแตกต่างกันมากในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ส่งผลให้ศักยภาพการสร้างอาชีพและรายได้ของคนกลุ่มต่าง ๆ แตกต่างกันไป

- **ปัญหากลไกและบทบาทภาครัฐที่ไม่เอื้อต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ** การทำงานของหน่วยงานภาครัฐขาดการบูรณาการ ทำให้นโยบายหลายเรื่อง อาทิ การเพิ่มผลผลิตภาพการผลิตและการพัฒนานวัตกรรม การช่วยเหลือคนจน และ การพัฒนาและส่งเสริม SMEs มีการจัดสรรงบประมาณและดำเนินการผ่านหลายหน่วยงาน แต่ประสิทธิภาพเชิงนโยบายกลับต่ำ นอกจากนี้ ปัญหากฎหมายและกฎระเบียบที่มีจำนวนมากหมกหม昧 ล้าสมัย ขาดการปรับปรุง รวมทั้งมีช่องโหว่จากการใช้ดุลยพินิจ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ปัญหาคอร์รัปชันรุนแรงขึ้น ซึ่งมีผลให้ต้นทุนการดำรงชีวิตและการดำเนินธุรกิจสูงขึ้น หากปัญหาเหล่านี้ไม่ได้รับการแก้ไขจะเหนี่ยวรั้งความก้าวหน้าของประเทศในทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ ด้านสังคมและอื่นๆ ด้วย

มองไปข้างหน้า ภายใต้บริบทสังคมและเศรษฐกิจที่ไม่เหมือนเดิม และมีความท้าทายใหม่ๆ ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างพลิกโฉมซึ่งจะเปลี่ยนพฤติกรรมของคน และรูปแบบการทำธุรกิจ (Business Model) งานหลายอย่างได้เริ่มหายไป ตัวอย่างในภาคการเงิน เดิมธนาคารพาณิชย์เคยแข่งขันกันเปิดสาขา แต่ปัจจุบันประชาชนสามารถทำธุรกรรมผ่านมือถือได้ จึงเริ่มเห็นการทยอยปิดสาขา

ของธนาคารพาณิชย์ หรือในอุตสาหกรรมการพิมพ์ที่ได้รับผลกระทบจากสื่อในโลกออนไลน์ ทำให้นิตยสารจำนวนมากต้องทยอยปิดตัว และในอนาคตงานหลายอย่างอาจจะถูกแทนด้วยระบบอัตโนมัติ โอกาสที่คนที่ใช้ทักษะแบบเดิม ๆ จะตกงานมีสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันระบบอัตโนมัติและดิจิทัลก็สร้างโอกาสสำหรับงานทักษะสูงเพิ่มขึ้นซึ่งการเตรียมคนและรูปแบบทางธุรกิจที่ตอบโจทย์บริบทใหม่ก็เป็นเรื่องสำคัญลำดับต้นๆ ที่สำคัญการเปลี่ยนแปลงระยะต่อไปเกิดขึ้นในอัตราที่เร็วขึ้นกว่าเดิมเพราะมีการผสมผสานของเทคโนโลยีหลากหลายสาขาเป็นปัจจัยเร่ง (technology convergence) ขณะที่บริบทเศรษฐกิจการเมืองโลกจะซับซ้อนขึ้น ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้น กติกาและมาตรฐานสากลจะเข้มงวดขึ้น ทั้งทางด้านการค้าการลงทุน สิทธิมนุษยชน อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุย่อมทำให้แรงงานหายากขึ้นและค่าแรงแพงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ รวมทั้งเป็นความเสี่ยงต่อภาระงบประมาณและความยั่งยืนทางการคลังของกองทุนด้านประกันสังคม การออม และการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศ

๒. การปฏิรูปเศรษฐกิจกับการวางรากฐานเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริง

ภายใต้บริบทโลกยุคใหม่ที่เต็มไปด้วยความท้าทายใหม่ๆ และปัญหาเชิงโครงสร้างที่กล่าวข้างต้น คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ จึงกำหนดเป้าหมายหลักของการปฏิรูปไว้ว่า มองไปข้างหน้า ประเทศไทยจะต้องมี “การพัฒนาเศรษฐกิจที่แท้จริง”

การพัฒนาเศรษฐกิจที่แท้จริงคืออะไร?

การพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่เน้นการขยายตัวเชิงปริมาณสูงๆ แต่เป็นการพัฒนาลงถึงรากลึก เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง สร้างและรักษาเสถียรภาพ จะต้องคำนึงถึงการเพิ่มศักยภาพของทุกภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจ และเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชนแต่ละคนอย่างเป็นธรรม รวมทั้งจะต้องเป็นการพัฒนาที่จะช่วยให้ประเทศก้าวหน้าไปได้อย่างยั่งยืน

กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ เศรษฐกิจไทยต้อง “แข่งขันได้ - กระจายประโยชน์ไปสู่ประชาชน - เติบโตยั่งยืน” โดยยึดหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจที่แท้จริง คณะกรรมการฯ ได้แบ่งประเด็นปฏิรูปออกเป็น ๓ ด้านสำคัญ ดังนี้

ด้านที่หนึ่ง การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ให้กับทุกภาคส่วนในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งจะเป็นเรื่องสำคัญมากทั้งในปัจจุบันและอนาคตข้างหน้า ปรากฏการณ์ที่หลายประเทศซึ่งเคยล้ำหลังกว่าไทย แต่ปัจจุบันประเทศเหล่านั้นพยายามเร่งพัฒนาขีดความสามารถสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะที่ไทยพัฒนาก้าวหน้าได้ อย่างช้าๆ สะท้อนว่า ถ้าไม่ทำอะไรที่เป็น การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมถึงระดับโครงสร้าง ประเทศไทยอาจเป็นประเทศที่ไม่สามารถแข่งขันกับใครได้ ที่สำคัญ ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตประเทศไทยจะต้องแข่งขันท่ามกลางข้อจำกัดและความท้าทายที่เผชิญมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจะส่งผลให้วัยแรงงานลดลงต่อไปอีกจากที่เริ่มลดลงไปแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ อัตราการพึ่งพิงหรืออัตราส่วนการเป็นภาระ (Dependency ratio) จะสูงขึ้นรวดเร็ว คนไทยในวัยทำงาน ๑๐๐ คนต้องดูแลผู้สูงอายุ ๒๖ คนในปี ๒๕๖๐ นี้ แต่ต่อไปอีก ๒๐ ปี จะต้องเลี้ยงผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็น ๕๔ คน นั่นคือประมาณ ๒ ต่อ ๑ และเมื่อรวมถึงเด็กที่จะต้องดูแลเลี้ยงดูก็หมายความว่าคนๆ หนึ่งจะต้องมีความสามารถสูง ทางออกเดียวของประเทศคือ คนไทย ภาคธุรกิจไทย และภาครัฐไทยต้องเก่งขึ้น กล่าวคือ

ระยะสั้น การเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ในอุตสาหกรรมหลักที่ประเทศไทย มีความชำนาญ ๓ อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ (Hospitality) และอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งมีการจ้างงานรวมกว่า ๒๐ ล้านคน มากกว่าร้อยละ ๖๐ ของการจ้างงานทั้งหมด ซึ่งในภาพรวมนั้น ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้กำหนดเป็นเป้าหมายที่จะเพิ่มผลิตภาพโดยเฉลี่ยปีละไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๓

การสร้างฐานอุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพในการเติบโตในอนาคต ด้วยการต่อยอด ในอุตสาหกรรมที่มีฐานอยู่แล้ว คือ อุตสาหกรรมชีวภาพ (Bio-Economy) อุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) อุตสาหกรรมการดูแลสุขภาพ (Healthcare) รวมถึง อุตสาหกรรมการศึกษา (Education) และอุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital Economy) ที่จะเข้ามายกระดับศักยภาพแรงงาน ผู้ประกอบการ และอุตสาหกรรมไทย

นอกจากนี้ **เพื่อให้อุตสาหกรรมไทยมีความคล่องตัว เท้าทันการเปลี่ยนแปลง** จำเป็นต้องมีการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะบุคลากรในด้านต่างๆ (Retraining) ที่จำเป็นต่ออนาคต มีการเพิ่มประสิทธิภาพ การใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมและ Big data และมีการปรับปรุงกฎหมายการแข่งขันทางการค้าเพื่อสนับสนุนกลไกตลาดเสรีที่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งปรับปรุง ฎระเบียบด้านต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการลงทุนและการดำเนินธุรกิจ (Ease of Doing Business: EoDB)

ระยะกลาง การรวมกลุ่มในภูมิภาค (Regional integration) เพื่อขยายตลาดและสร้างฐาน การลงทุนด้วยการสร้างความเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน (CLMV) เมื่อรวมกับประเทศไทยจะมีขนาดตลาด ถึง ๒๓๐ ล้านคน และเมื่อรวมบังกลาเทศอีก ๑๖๐ ล้านคน จะทำให้ตลาดมีขนาดถึง ๔๐๐ ล้านคน ซึ่งเศรษฐกิจประเทศกลุ่มนี้เติบโตร้อยละ ๖-๘ ต่อปี โดยลดข้อจำกัดการรวมตัว และเน้นการเชื่อมโยงกันผ่าน โครงข่ายคมนาคมที่จะเอื้อให้บริษัทข้ามชาติเลือกใช้ไทยเป็นฐานในการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทาน ของภูมิภาค (Regional supply chain) และช่วยให้ภาคเอกชนไทยมีโอกาสในการขยายกิจการการลงทุน สู่ต่างประเทศมากขึ้น

ระยะยาว การสร้างระบบนิเวศด้านการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน ด้วยการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมมาตรการและปัจจัยเอื้อให้เกิดการความสามารถของผู้ประกอบการที่เป็นกลไก สำคัญต่อการขับเคลื่อนประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การจัดระบบนวัตกรรมแห่งชาติให้มีความเชื่อมโยงระหว่าง การผลิตผลงานวิจัยและนวัตกรรมตามโจทย์ของประเทศและความต้องการใช้งานจริง การคุ้มครองทรัพย์สิน ทางปัญญาของผลงานวิจัยและนวัตกรรม รวมถึงการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการคิดค้น การสร้างสรรค์ สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมใหม่ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนา การจัดตั้งศูนย์กลางการพัฒนา ศักยภาพสตาร์ทอัพ (Start up) และวิสาหกิจขนาดเล็ เพื่อให้ปัจจัยเหล่านี้ไปสู่การสนับสนุนให้ประเทศ ไทยก้าวเป็นศูนย์กลางด้านนวัตกรรม (Innovation Hub) ในภูมิภาค อันเป็นการวางรากฐานโครงสร้างพื้นฐาน ทางปัญญาที่มีนัยสำคัญต่อการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนวิจัยและนวัตกรรมไปสู่เป้าหมายที่ร้อยละ ๒ ต่อ GDP

ด้านที่สอง ความเท่าเทียมและการเติบโตอย่างมีส่วนร่วม (Equality & inclusive growth) แม้ที่ผ่านมาปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนเป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาแก้ไขในหลายรัฐบาล มีการใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อแก้ปัญหา แต่ปัญหาลับรุ่มแรงขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากการทำงานที่ ขาดการบูรณาการ ทั้งด้านนโยบาย งบประมาณ และการดำเนินโครงการ

เพื่อการลดความเหลื่อมล้ำ ขจัดความยากจน และกระจายประโยชน์จากการพัฒนาไปสู่ประชาชนให้ทั่วถึงมากขึ้น จะช่วยให้สังคมมีความสมดุลมากขึ้น และไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยหนึ่งในข้อเสนอการปฏิรูปสำคัญคือ **การจัดตั้งสำนักงานบูรณาการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำ** เพื่อให้ประเทศไทยมีหน่วยงานหลักในการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านความยากจนและความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งทำให้เกิดการขับเคลื่อนได้อย่างแท้จริง และทำหน้าที่เป็นกลไกประสานการขับเคลื่อนนโยบายโดยหน่วยงานปฏิบัติต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นร่วมหรือคาบเกี่ยวระหว่างหน่วยงาน (Cross-Cutting)

คณะกรรมการฯ เห็นว่า การมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้ โดยตรงนับเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น แต่ไม่เพียงพอที่จะขจัดปัญหาความเหลื่อมล้ำที่ทับซ้อนในหลายมิติได้ จึงวางแนวทางแก้ปัญหาในหลายระดับ

ระดับบุคคล การเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกรและแรงงานไร้ฝีมือที่ยากจนในระดับฐานราก ข้อมูลปี ๒๕๕๙ เกษตรกรและแรงงานไร้ฝีมือมีจำนวนรวมกว่า ๒๓.๖ ล้านคน ที่แทบไม่มีโอกาสเลื่อนฐานะทางสังคมให้สูงขึ้น จึงควรเพิ่มศักยภาพให้กลุ่มเกษตรกร เช่น การเพิ่มผลผลิตให้พื้นที่การเกษตร โดยการพัฒนากระบวนการจัดการน้ำ การส่งเสริมให้เกษตรกรปรับใช้ความรู้สมัยใหม่จากข้อมูลและเทคโนโลยีที่ทันสมัยและครอบคลุม และให้การช่วยเหลือในเชิงระบบเพื่อรองรับความเสี่ยง และเพิ่มโอกาสทางอาชีพ เพื่อให้เกษตรกรเก่งขึ้น (Smart Farmer) เป็นต้น **และการพัฒนาแรงงานไร้ฝีมือ** ทั้งในด้านของการพัฒนาฝีมือแรงงาน และการจัดการทุนการศึกษา เพื่อการพัฒนาฝีมือและทักษะที่ตรงตามความต้องการของภาคเอกชน และสอดคล้องกับนโยบายด้านอื่นของประเทศที่สำคัญ ซึ่งเมื่อเกษตรกรและแรงงานมีศักยภาพสูงขึ้น ไม่เพียงทำให้รายได้และคุณภาพชีวิตดีขึ้น ยังมีส่วนสนับสนุนให้ศักยภาพเศรษฐกิจในภาพรวมสูงขึ้นตามไปด้วย

ระดับชุมชน การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ผ่านการยกระดับการบริหารจัดการของสถาบันการเงินชุมชนเข้าสู่โครงข่ายสถาบันการเงินประชาชน **การพัฒนาธุรกิจชุมชน** โดยการสนับสนุนทั้งด้านการรวมกลุ่มสร้างเครือข่าย การสร้างกลไกพัฒนาร่วมกับภาคเอกชน การจัดตั้งแพลตฟอร์มพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) เพื่อเพิ่มโอกาสในการเติบโตของธุรกิจชุมชน สร้างการเติบโตทางรายได้ เพิ่มการเข้าถึงตลาดและทรัพยากร และ **การจัดตั้งกองทุนการลงทุนเพื่อสังคม (Social Investment Fund)** เพื่อสนับสนุนเครือข่ายผู้นำชุมชนเพื่อเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในพื้นที่

ระดับประเทศ จำเป็นต้องมีการพัฒนาหัวเมืองใหญ่ในภาคต่างๆ ควบคู่ไปกับกรุงเทพฯ และการจัดสรรงบประมาณเชิงพื้นที่ให้กับจังหวัดที่ยากจน เพื่อกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค การสร้างระบบสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็น (Social safety net) การปฏิรูประบบประกันสังคมและระบบภาษี นอกจากนี้เพื่อลดความเสี่ยงและเพิ่มศักยภาพด้านการคลัง (Fiscal Space) แนวทางปฏิรูปที่สำคัญคือ เพิ่มสัดส่วนรายได้จากภาษีต่อ GDP ให้สูงขึ้น โดยให้มีองค์กรจัดเก็บภาษีกึ่งอิสระ (Semi-autonomous Revenue Agency: SARA) การปรับปรุงระบบภาษีในอัตราก้าวหน้าเพื่อให้กลุ่มที่มีรายได้สูงสุดมีส่วนรับภาษีเพิ่มขึ้น และขยายฐานการจัดเก็บภาษีไปสู่ทรัพย์สินรูปแบบต่างๆ นอกจากนี้ จำเป็นต้องปรับระบบบำนาญให้เป็นระบบที่ก้าวหน้าและครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง และขยายความคุ้มครองของกองทุนประกันสังคมไปยังกลุ่มแรงงานนอกระบบและเกษตรกรเพิ่มขึ้น

ด้านที่สาม การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจ การปรับกลไกและบทบาทของภาครัฐให้พร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคตที่บริบททางเศรษฐกิจและสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่ง ซึ่งหมายความว่าสถาบันทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องเป็นสถาบันที่มีชีวิต พร้อมปรับตัว การปฏิรูปสถาบันทางเศรษฐกิจจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการปฏิรูปทั้งสองด้านข้างต้นให้สัมฤทธิ์ผล เพราะภาครัฐเป็นผู้กำหนดนโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์และกติกา ซึ่งจะมีผลต่อการสร้างแรงจูงใจ และระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เอื้อให้เศรษฐกิจสามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ

ทั้งนี้ “ระบบสถาบันด้านเศรษฐกิจ” หลายส่วนที่เคยออกแบบไว้เมื่อหลายสิบปีก่อนอาจไม่สามารถตอบโจทย์ประเทศภายใต้บริบทใหม่ จึงจำเป็นต้องปฏิรูปหน่วยงานทางเศรษฐกิจ ทั้งที่เป็นระดับวางยุทธศาสตร์ ปฏิบัติ และติดตามผล ให้ทันสมัย สอดคล้องกับจังหวะการเดินหน้าของประเทศโดยภาครัฐต้องปรับบทบาทจาก “ผู้กำกับดูแล” ให้เป็น “ผู้สนับสนุน” ภาคธุรกิจ และปล่อยให้มีการแข่งขันตามระบบตลาดเสรีมากขึ้น

จากการหารือของคณะกรรมการฯ และรับฟังความเห็นจากผู้เกี่ยวข้องในเวทีต่างๆ รวมทั้งข้อเสนอปฏิรูปของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) แม้จะมีข้อเสนอในหลายเรื่อง แต่ทิศทางร่วมของข้อเสนอปฏิรูปสถาบันด้านเศรษฐกิจจะให้น้ำหนักใน ๔ มิติสำคัญ คือ

มิติแรก ภาครัฐต้องคำนึงถึง “ประสิทธิภาพ” และ “ความยั่งยืน” มากขึ้น โดยเรื่องที่สำคัญคือ การปฏิรูปกฎหมายเศรษฐกิจให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก และไม่เป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจ ปรับกติกาให้การจัดสรรทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจเป็นไปได้อย่างคล่องตัว ในอนาคตที่เทคโนโลยีสร้างผลกระทบรุนแรงและสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (Disruptive technology) จะทำให้หลายธุรกิจต้องเลิกกิจการหรือล้มละลาย จึงจำเป็นต้องทำให้ธุรกิจที่ล้มสามารถลุกได้เร็ว หรือการบริหารสินทรัพย์เชิงยุทธศาสตร์ (Strategic assets) ที่สำคัญของประเทศ เช่น คลื่นความถี่ ธรณีพิ สนามบิน ท่าเรือ หรือทางพิเศษต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในการดูแลของรัฐวิสาหกิจที่การบริหารจัดการยังขาดประสิทธิภาพ ต้องได้รับการปฏิรูปให้ดีขึ้น ไมเช่นนั้นจะเป็นการ “เสียโอกาสด้านการพัฒนา” และเป็น “ต้นทุนที่แพงขึ้น” ของประชาชนทุกคน

มิติที่สอง ต้องโปร่งใส มีการตรวจสอบจากภาคประชาชนได้ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาคอร์รัปชันที่เป็น “ต้นทุนแฝง” ของภาคเอกชนและประชาชนได้ด้วย

มิติที่สาม กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นตัดสินใจมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นสามารถเสนอแนะสิ่งที่ต้องการ ซึ่งจะช่วยให้การแก้ปัญหาไม่เจ้าภาพชัดเจน (Accountability) นอกจากนี้ การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำที่การพัฒนาไม่ทั่วถึงกระจุกตัวที่ส่วนกลางลงได้อีกทางหนึ่งด้วย

มิติที่สี่ ประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ในโลกที่ซับซ้อน โจทย์ของประเทศหลายเรื่องยากขึ้น จึงจำเป็นที่ภาครัฐต้องปรับบทบาทให้มีความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้นในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความร่วมมือระหว่างส่วนราชการ ที่การทำงานยังมีลักษณะแยกส่วน ขาดการบูรณาการจนทำให้ที่ผ่านมามีต้องอาศัยการใช้มาตรา ๔๔ เพื่อฝ่าทางตันอยู่บ่อยๆ หรือ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของเอกชนในด้านความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี และระบบงานที่มีประสิทธิภาพคล่องตัว โดยเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ อาทิ การร่วมลงทุนกับเอกชน

(PPP) โดยเฉพาะในโครงสร้างพื้นฐานที่ประเทศไทยยังมีน้อย หากทำสำเร็จจะลดภาระด้านงบประมาณของภาครัฐได้อีกทางหนึ่ง

ในเบื้องต้นคณะกรรมการฯ ได้กำหนด “เป้าหมายปฏิรูปสถาบันด้านเศรษฐกิจ” โดยการยกระดับให้ มีวงจร Plan-Do-Check-Act (หรือ Deming Cycle) เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจที่ครบถ้วนและเป็น เอกภาพ ซึ่งประกอบด้วย ๓ ด้าน ได้แก่

ด้านแรก การปฏิรูปหน่วยงานนโยบาย ที่สำคัญได้แก่ การปฏิรูปสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งทำหน้าที่วางยุทธศาสตร์หรือต้นหนของประเทศให้สามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คล่องตัวเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและตอบโจทย์ของประเทศที่ซับซ้อนขึ้น สามารถทำหน้าที่เป็นสมองของประเทศที่สามารถกำหนดวิสัยทัศน์ภาพรวม (Visionary) ทิศทางการพัฒนา ประเทศในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง มีทักษะและนวัตกรรมในการจัดทำนโยบายที่หลากหลาย และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างรวดเร็ว (Innovation) และมีการผนึกกำลังของหน่วยงาน วางนโยบายและแผน (Synergy of Policy) รวมทั้งการออกแบบประเด็นพัฒนาเชิงบูรณาการที่สำคัญ พร้อมถ่ายทอดสู่การปฏิบัติ ในขณะเดียวกันจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมด้านการดำเนินงานด้วยการร่วมมือ กับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เพื่อกำหนดตัวชี้วัดการทำงาน ปรับระบบ การบริหารงาน และพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เหมาะสมกับบริบทเศรษฐกิจในระยะต่อไป

ปฏิรูปหน่วยงานด้านสถิติและข้อมูลแห่งชาติ (National Data Unit) ที่สำคัญ คือ สำนักงานสถิติแห่งชาติ ให้สามารถพัฒนาระบบข้อมูลที่สมบูรณ์ มีปริมาณเพียงพอ หลากหลาย เรียกใช้ได้ รวดเร็ว เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ด้วยวิธีการหลากหลายวิธีการ ขึ้นอยู่กับว่าต้องการนำข้อมูล เหล่านั้นไปใช้งานด้านไหน (Big Data) เพื่อประกอบการตัดสินใจตลอดวงจรมตินโยบายบนหลักการ PDCA และสนับสนุนการบริหารนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อให้ทิศทางการดำเนินนโยบายถูกต้องแม่นยำขึ้น

ด้านที่สอง การปฏิรูปหน่วยงานการคลังและงบประมาณ เพื่อให้วงจรการดำเนินนโยบาย เศรษฐกิจมีความคล่องตัว มีประสิทธิภาพและยั่งยืนในระยะยาว จำเป็นต้องปฏิรูปหน่วยงานงบประมาณ เพื่อให้ กระบวนการจัดสรรงบประมาณสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และปฏิรูปนโยบาย **การคลังและภาษี** เพื่อรองรับภาระทางการคลังที่ในอนาคตจะเพิ่มขึ้นจากการดูแลผู้สูงอายุ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี การปรับปรุงระบบภาษีในอัตราก้าวหน้า และขยายฐานการจัดเก็บ ภาษีไปสู่ทรัพย์สินรูปแบบต่างๆ ซึ่งส่วนหนึ่งได้กล่าวถึงแล้วในข้อเสนอการปฏิรูปด้านที่สอง รวมถึงการสร้าง **ความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว** ด้วยการปฏิรูประบบประกันสุขภาพของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ๓ ระบบสำคัญ คือ (๑) ระบบประกันสังคม (๒) ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ และ (๓) ระบบ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่มีภาระรายจ่ายมากขึ้นตามการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบ ประกันสังคมที่จำเป็นต้องเร่งปรับปรุงเงื่อนไข เช่น การปรับอัตราการจ่ายเงินสมทบให้เหมาะสม เป็นต้น

หน่วยบริหารสินทรัพย์ของภาครัฐ โดยเฉพาะรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นผู้ครอบครอง สินทรัพย์ประมาณครึ่งหนึ่งของภาครัฐให้สามารถดำเนินภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ประชาชน คาดหวังทั้งในด้านการบริการ และบริหารสินทรัพย์ในการเพิ่มมูลค่า (Value creation) ได้ตามศักยภาพ จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปใน ๔ มิติสำคัญ ได้แก่ (๑) แบ่งแยกหน้าที่ของผู้กำหนดนโยบาย ผู้กำกับดูแล และ การเป็นเจ้าของให้ชัดเจน ไม่ขัดและไม่ทับซ้อนกัน (๒) กำหนดกติการะหว่างผู้เกี่ยวข้องตามหลักบรรษัทภิบาล ที่ดี (Good Governance) อาทิ การคัดเลือกกรรมการรัฐวิสาหกิจ มาตรการป้องกันประชานิยมที่ไม่

รับผิดชอบ (๓) การจัดตั้งหน่วยงานเจ้าของ (Ownership Entity) ที่ทำหน้าที่ปกป้องรักษาและเพิ่มมูลค่าสินทรัพย์ของรัฐวิสาหกิจแทนประชาชน และ (๔) การกำกับดูแลด้วยกลไกตลาดที่มีความเท่าเทียม (Competitive Neutrality) ไม่บิดเบือน และดำเนินการอย่างมีพลวัตและต่อเนื่อง

ด้านที่สาม การปฏิรูปหน่วยงานดำเนินการและประเมินผล ทั้งในมิติของ (๑) กลไกการดำเนินการ (Execution mechanism) (๒) งานติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation Unit) และ (๓) กลไกการเร่งกระตุ้นการดำเนินการ โดยเรื่องที่สำคัญได้แก่

หน่วยงานขับเคลื่อนนโยบาย (Execution Unit) ให้มีกลไกหรือกระบวนการหรือหน่วยงานเพื่อยกระดับการดำเนินการตามแนวทางที่รัฐกำหนดไว้ อย่างเป็นระบบ รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ และต้องมีการดำเนินการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพเป็นสำคัญ (Result-Oriented and Efficiency) มีการจัดลำดับความสำคัญของการใช้ทรัพยากร (Resources Match Priority) สร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานแบบบูรณาการ (Coordination and Integration) และมีความรับผิดชอบ (Accountability) โดย กระทรวงเศรษฐกิจให้มีหน้าที่ดำเนินการจัดทำ ขับเคลื่อน ติดตาม และติดตามผลแผนงาน/โครงการ ในลักษณะภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และทำงานร่วมกับกระทรวงอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนประเด็นบูรณาการผ่านองค์กรอิสระ และมืองค์กรอิสระกลางที่เรียกว่า Implementation collaboration Unit: ICU) เพื่อทำหน้าที่ประสานขับเคลื่อนประเด็นบูรณาการในลักษณะการอภิบาลผ่านความร่วมมือ (Collaborative Governance)

หน่วยงานติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation Unit) ให้มีกลไกเพื่อเพิ่มศักยภาพและความอิสระในการดำเนินการติดตามประเมินผล พร้อมทั้งจัดทำข้อมูลติดตามประเมินผลให้ถูกต้อง (Validity) สมบูรณ์ (Integrity) เชื่อถือได้ (Reliability) และย้อนกลับหรือป้อนกลับจนเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหรือเป็นข้อมูลต่อการจัดทำแผนงาน/โครงการและยุทธศาสตร์ต่อไปได้ (Relevant Feedback) ตลอดจนเชื่อว่าการติดตามประเมินผลเป็นเครื่องมือสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาแผนของตนเอง (Culture of self improvement or development) รวมทั้งมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่นำผลการติดตามและประเมินผลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงแผนในระยะต่อไป ต้องมีความรวดเร็วและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของผู้ใช้ในขณะนั้น (Fast and Adaptive) อีกทั้งมีระบบตรวจสอบและวัดประสิทธิภาพของระบบประเมินผล (Audit) เพื่อทำให้สามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแผนงาน/โครงการ และยุทธศาสตร์ในระดับต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การปฏิรูปสถาบันด้านการเพิ่มผลผลิต การมาตรฐาน และระบบนวัตกรรมประเทศ จากเดิมที่ขาดการประสานงานเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพ ทำงานซ้ำซ้อน ขาดยุทธศาสตร์และขาดนโยบายด้านมาตรฐาน นวัตกรรม และการเพิ่มผลผลิตภาพที่เชื่อมโยงกันชัดเจนที่มุ่งเป้าเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และการคุ้มครองผู้บริโภคและการสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำ ทั้งนี้โดยที่การทำงานขาดการให้ความสำคัญจากความต้องการในตลาดสินค้าและบริการ (Demand Driven) ขณะที่ข้อมูลด้านมาตรฐานกระจุกกระจาย ข้อเสนอการปฏิรูปคือ ให้มีการจัดตั้งหน่วยงานกลางทำหน้าที่เชื่อมต่อจากยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สู่แนวทางการพัฒนาและแนวทางการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมผลิตภาพและการมาตรฐานของประเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติมีประสิทธิภาพ รวมทั้งติดตามสถานการณ์และประเมินผลการดำเนินนโยบายและโครงการต่างๆ ทั้งในระดับประเทศ และรายสาขาการผลิตและบริการ โดยที่ในระยะเริ่มแรกต้องมีการสร้างเครือข่าย

การทำงานร่วมกันกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะ Single network และการกำหนดการเชื่อมต่อบน Single Platform

การปฏิรูปสถาบันด้านการส่งเสริม SMEs เพื่อช่วยยกระดับความสามารถของ SMEs ยังเป็นอีกเรื่องที่สำคัญมาก เพราะกว่าร้อยละ ๙๙ ของผู้ประกอบการในประเทศไทย คือ SMEs คิดเป็นสัดส่วนการจ้างงานร้อยละ ๘๐ ของทั้งประเทศ ที่ผ่านมา การให้ความช่วยเหลือจากภาครัฐจะให้น้ำหนักไปด้านการเข้าถึงสินเชื่อเป็นสำคัญ เพราะอาจจะสังเกตเห็นได้ง่าย แต่ปัญหาเรื่องความสามารถในการแข่งขันของ SMEs อาจจะซับซ้อนกว่า กล่าวอีกนัยหนึ่ง การเข้าถึงแหล่งทุนเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่อาจไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ SMEs แข่งขันได้ การช่วยเหลือไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะการช่วยให้ SMEs สามารถเริ่มกิจการได้เท่านั้น แต่จะต้องรวมถึงการช่วยให้ SMEs มีศักยภาพที่จะดำเนินกิจการต่อไปได้ โดยเฉพาะในบริบทของโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงเร็วและมีการแข่งขันที่รุนแรง ซึ่งแนวทางในการปฏิรูปสำคัญจะรวมถึงการปรับปรุงกฎหมาย กฏระเบียบ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ การปรับบทบาทหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ในการทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานด้านนโยบาย ปฏิบัติ และพื้นที่อย่างครบวงจร ในลักษณะ one stop service และการพัฒนาระบบข้อมูล SMEs เพื่อใช้บริหารจัดการนโยบายและยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อน SMEs ได้อย่างเหมาะสม

๓. ข้อเสนอแนะบางประการของคณะกรรมการฯ เกี่ยวกับแนวทางการปฏิรูปเศรษฐกิจข้างต้น

๓.๑. ด้วยบริบทเศรษฐกิจและสังคมที่สามารถเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในลักษณะที่ยากจะคาดเดา ข้อเสนอปฏิรูปของคณะกรรมการชุดนี้เป็นแนวทางเพื่อการปฏิรูปในกรอบระยะเวลา ๕ ปีข้างหน้า ข้อเสนอจึงเน้นในภาพใหญ่ ทิศทางสำคัญ แต่ยังคงความยืดหยุ่นให้สามารถปรับเปลี่ยนรายละเอียดในการปฏิบัติได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น

๓.๒. ด้วยข้อจำกัดของกรอบระยะเวลาในการจัดทำเพียง ๓ เดือน มีการประชุมร่วมกันอย่างเป็นทางการ ๑๕ ครั้ง และประชุมนอกรอบอีกจำนวนหนึ่ง ยังสามารถนำเสนอได้เพียงครึ่งหนึ่งของความตั้งใจในเบื้องต้น บางเรื่องมีความก้าวหน้า บางเรื่องยังตั่งไข่ แต่คณะกรรมการฯ เห็นว่าจะช่วยให้เห็นแนวทางการปฏิรูปในภาพรวม เห็นความเชื่อมโยงของมาตรการในแต่ละด้าน อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติมต่อในรายละเอียด ดังนี้

(๑) ข้อเสนอเหล่านี้ยังต้องนำไปหารือและรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการยุทธศาสตร์ทั้ง ๖ ด้าน และคณะกรรมการปฏิรูปชุดอื่นที่มีแผนงานคาบเกี่ยวกัน

(๒) ตัวเลขงบประมาณที่ปรากฏในเอกสารเป็นข้อเสนอเบื้องต้นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการประเมินโดยคร่าว โดยคณะกรรมการฯ ยังไม่ได้พิจารณาในรายละเอียด หรือเห็นชอบตามที่เสนอ

(๓) ข้อเสนอการปฏิรูปด้านที่ ๓ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเศรษฐกิจ เป็นข้อเสนอที่เน้นการปฏิรูปในส่วนของกระบวนการทำงาน (Process) ขณะที่การปฏิรูปในส่วนโครงสร้าง (Structure) ซึ่งเป็นส่วนสำคัญยังมีการกล่าวถึงจำกัด เนื่องจากเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ซึ่งต้องใช้เวลาในการถ่วงถองความคิดและหาแนวทางร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๔) การกำหนดตัวชี้วัด เพื่อวัดความคืบหน้าและความสำเร็จของการปฏิรูป ในบางเรื่องไม่สามารถระบุเป็นตัวเลขให้ชัดเจนได้ หรือในกรณีที่ระบุได้ ก็จำเป็นต้องตีความหมายอย่างเข้าใจในสาระด้วย

๓.๓. ข้อเสนอปฏิรูปในรายงานชุดนี้ส่วนใหญ่ไม่ใช่เรื่องใหม่ เป็นประเด็นปฏิรูปที่ผู้เกี่ยวข้องที่หวังดีต่อบ้านเมืองได้ปูทางไว้ ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการ สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ สมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ได้วิเคราะห์ ศึกษา ถกกันกรองไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม ประสพการณ์ที่ผ่านมาชี้ว่า การกำหนดเรื่องที่ปฏิรูปโดยลำพังเป็นสิ่งไม่ยาก แต่การแสวงหาหนทางและการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นจริงเป็นเรื่องที่ทำทนายซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นว่า **ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การปฏิรูปเศรษฐกิจประสบผลสำเร็จมี ๔ ปัจจัย ได้แก่**

(๑) **จังหวะเวลาที่เหมาะสม** คณะกรรมการฯ เห็นว่า สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันเอื้อให้การปฏิรูปต่างๆ เกิดขึ้นได้ กล่าวคือ รัฐบาลและประชาชนส่วนใหญ่เห็นความสำคัญและให้การสนับสนุน ประกอบกับสถานการณ์เศรษฐกิจโดยรวมมีแนวโน้มค่อนข้างดี ที่จะเอื้อให้เกิดการปฏิรูปเศรษฐกิจ ประเภทที่อาจมีความเจ็บปวดในระยะสั้น แต่ให้ผลประโยชน์ในระยะยาว หรือมี Short-Term Pain แต่จะให้ Long-Term Gain มีโอกาสสำเร็จได้ และหวังว่าผู้ที่เกี่ยวข้องจะไม่ทิ้งโอกาสที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงให้บ้านเมืองดีขึ้น

(๒) **การบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ** มีความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานะที่ประเทศมีปัญหาที่ต้องแก้ไขหลายสิบเรื่อง ขณะที่โอกาสผลักดันให้เกิดเปลี่ยนแปลงอาจมีไม่มากนัก จึงต้องเลือกปฏิรูปในเรื่องสำคัญที่สามารถสร้างผลกระทบในวงกว้าง ซึ่งมักไม่ใช่เรื่องที่ทำกันได้ในภาวะปกติ คณะกรรมการฯ จึงเลือกปฏิรูปเศรษฐกิจใน ๓ ด้านสำคัญ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

(๓) **ผู้นำต้องเข้าใจปัญหา และต้องกล้าตัดสินใจในเรื่องที่ยาก** อีกทั้งต้องมีศิลปะในการชักจูงโน้มน้าวผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เห็นถึงความจำเป็นของการปฏิรูป รวมทั้งเมื่อเห็นต่างก็ต้องสามารถโน้มน้าวหรือชักจูงให้ทุกฝ่ายสามารถยอมรับแนวทางการปฏิรูปที่ร่วมกันได้

(๔) **การปฏิรูปจะสำเร็จจำเป็นต้องได้รับแรงสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders)** เมื่อพิจารณาข้อเสนอในรายละเอียดจะเห็นว่า การปฏิรูปเศรษฐกิจไม่สามารถทำให้สำเร็จโดยลำพัง จำเป็นต้องเชื่อมโยงและอาศัยการปฏิรูปประเทศในด้านอื่นๆ สนับสนุนด้วย เช่น การปฏิรูปด้านสถาบันทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องอาศัยการปฏิรูปกฎหมาย และการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน ในขณะที่การปฏิรูปเพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องอาศัยการปฏิรูปการศึกษา และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน หรือในการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ จำเป็นต้องอาศัยการกระจายอำนาจในภูมิภาค เป็นต้น **และที่สำคัญคือ แรงสนับสนุนจากประชาชน ผู้ซึ่งตระหนักว่า การปฏิรูปประเทศเป็นส่วนหนึ่งของหน้าที่พลเมือง ไม่ใช่หน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง คณะกรรมการชุดใดชุดหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน ที่แต่ละคนจะต้องช่วยกันปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้บ้านเมืองนี้ดีขึ้น**

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๑ บทนำ

การปรับเปลี่ยนของสภาพแวดล้อมของการพัฒนาทั้งจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกประเทศ ในช่วงการพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างมาก การขยายตัวทางเศรษฐกิจทำให้รายได้ต่อหัวของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นกว่า ๑๐ เท่า ในขณะที่เดียวกันจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นเป็น ๖๗ ล้านคน ได้ส่งผลและกดดันต่อการใช้ทรัพยากรทำให้เสื่อมโทรมและก่อเกิดมลภาวะมากขึ้น มีการลดลงของพื้นที่ป่าและสัตว์ป่า สวงวนอย่างต่อเนื่อง ปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งในแต่ละปี ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากทางเศรษฐกิจ และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน การลดลงของป่าชายเลน ความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำ ปะการัง น้ำทะเล และการกัดเซาะชายฝั่ง ต่างส่งผลต่อรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะผู้ยากจนในพื้นที่ซึ่งพึ่งพิงรายได้จากทรัพยากรดังกล่าว ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อทั้งธรรมชาติ เศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของประชาชน และทำให้เกิดภัยพิบัติต่างๆ มากขึ้น และบ่อยครั้งขึ้น

ในขณะเดียวกันการผลิตและการบริโภคของผู้ประกอบการและประชาชนที่ฟุ่มเฟือย ขาดการตระหนักถึงการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งในเรื่อง ขยะ น้ำเสีย คุณภาพอากาศที่เลวลง ปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม อันเนื่องจากปัจจัยต่างๆ เช่น นโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่มีความต่อเนื่อง ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ล้าสมัย และมักไม่มีการบังคับใช้อย่างเป็นรูปธรรม ความพยายามในการสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจ เช่น การพัฒนาการเกษตร อุตสาหกรรม บริการท่องเที่ยว ล้วนส่งผลให้ปัญหาต่างๆ ซึ่งยังไม่ได้รับการแก้ไข กลับสะสมพอกพูนมากขึ้น กลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนยากต่อการแก้ไขมากขึ้น ดังนั้น การดำเนินการในรูปแบบเดิมเพื่อแก้ไขปัญหาจึงไม่อาจดำเนินการแก้ปัญหาได้อย่างประสบผล จำเป็นจะต้องมีการปฏิรูปการดำเนินการในรูปแบบต่างๆ ให้เกิดการรักษา ฟื้นฟูและใช้ประโยชน์ได้อย่างสมดุล ช่วยแก้ไขปัญหาที่เรื้อรัง มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน มีความสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

รัฐบาลปัจจุบันได้แสดงเจตนารมณ์ที่ชัดเจนในการให้ความสำคัญกับการปฏิรูป โดยได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศขึ้นต่อเนื่องจาก ในช่วง ๔ ปีที่ผ่านมา เพื่อทำหน้าที่ในการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้เกิดความสมดุลในด้านต่างๆ โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศชุดปัจจุบัน ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ ให้ทำหน้าที่ยกร่างแผนการปฏิรูปประเทศในช่วงเวลา ๙๐ วัน สำหรับการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการยกร่างแผนการปฏิรูป โดยพิจารณาตามข้อบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๖๐ และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศชุดนี้ได้ได้นำศาสตร์ของพระราชา มาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศฯ ด้วย โดยยึดหลักการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” การใช้หลักวิชาความรู้ทั้งสมัยใหม่และภูมิปัญญาท้องถิ่น การบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ภายใต้แนวทางประชารัฐ การศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งการนำตัวอย่างความสำเร็จของพื้นที่ ชุมชน หรือองค์กรที่ได้นำแนวทางแห่งศาสตร์ของพระราชา ไปสู่การปฏิบัติจนเกิดผลสัมฤทธิ์ และสนับสนุน

ให้เกิดการขยายผลไปสู่พื้นที่อื่นๆ ทั่วทั้งประเทศโดยเร็ว อันจะนำไปสู่การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนวิถีการพัฒนาที่ยั่งยืน ในทุกมิติต่อไป

๑.๒ สรุปสาระสำคัญของแผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้เสนอประเด็นปฏิรูป ๖ เรื่องหลัก ได้แก่ ๑) **ทรัพยากรทางบก** ประกอบด้วย ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ทรัพยากรดิน และทรัพยากรแร่ มีประเด็นปฏิรูปหลักจำนวน ๓ เรื่อง ประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๑๔ เรื่อง ๒) **ทรัพยากรน้ำ** มีประเด็นหลัก ๕ เรื่อง ประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๑๑ เรื่อง ๓) **ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง** มีประเด็นหลัก ๑๓ เรื่อง ๔) **ความหลากหลายทางชีวภาพ** มีประเด็นหลัก ๖ เรื่อง ประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๘ เรื่อง ๕) **สิ่งแวดล้อม** มีประเด็นหลัก ๓ เรื่อง ประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๒๐ เรื่อง และ ๖) **ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** มีประเด็นหลัก ๘ เรื่อง ประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๓ เรื่อง รวมทั้งสิ้น มีประเด็นปฏิรูปหลัก ๓๘ เรื่อง และประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๕๖ เรื่อง

โดยมีกรอบวงเงินงบประมาณในการดำเนินงานในระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) ที่สามารถประมาณการได้ จำนวน ๒๘,๕๘๐.๔๘ ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นปฏิรูปบางประเด็นที่ไม่ได้กำหนดวงเงิน ทั้งนี้ ให้พิจารณาจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมการปฏิรูปต่อไป ดังนี้

เรื่อง ทรัพยากรทางบก

กรอบวงเงินงบประมาณ ๒๐,๑๗๐.๒๘ ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเด็นปฏิรูปที่ไม่ได้กำหนดวงเงิน ทั้งนี้ ให้พิจารณาจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมการปฏิรูปต่อไป

กรอบระยะเวลาในการดำเนินการ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

หน่วยงานรับผิดชอบ: ทส. มท. กษ. วท. พม. อก. ศธ. พณ สธ. กอ.รมน. กท. ก.พ.ร. ก.พ. ตร. สงป. วช.

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๑ : ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๙ เรื่อง ได้แก่ ๑) พัฒนาระบบการอนุรักษ์เพื่อสนับสนุนการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าทั้งระบบ ๒) พัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการหยุดยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ ๓) หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้เชิงพื้นที่ ๔) เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ตามเป้าหมาย ๕) ผลักดันพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นมรดกโลก ๖) จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ ๗) พัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ๘) จัดการสัตว์ป่าเพื่อพัฒนาระบบนิเวศ สังคม และเศรษฐกิจ และ ๙) สนับสนุนและพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๒ : ทรัพยากรดิน ประกอบด้วย ประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ๑) จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และ ๒) ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๓ : ทรัพยากรแร่ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๓ เรื่อง ได้แก่ ๑) เร่งรัดจัดทำพื้นที่ศักยภาพแร่และเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง ๒) พัฒนาเครื่องมือกำกับดูแลการบริหารจัดการเหมืองแร่ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และ ๓) สร้างกลไกเพื่อเสริมศักยภาพของท้องถิ่นและชุมชนในการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมจากการทำเหมืองแร่

เรื่อง ทรัพยากรน้ำ

กรอบวงเงินงบประมาณ พิจารณาจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมการปฏิรูป

กรอบระยะเวลาในการดำเนินการ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

หน่วยงานรับผิดชอบ: ทส. อก. สธ. มท. คค. ตท. กษ. นร. สททช. สสนก. กฝผ.

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๑ : การบริหารแผนโครงการที่สำคัญตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ๑) พัฒนาโครงการพัฒนาแหล่งน้ำตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และ ๒) ปรับปรุงวิธีบริหารโครงสร้างเชิงซ้อนร่วมกันอย่างเป็นระบบ

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๒ : การบริหารเชิงพื้นที่ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๕ เรื่อง ได้แก่ ๑) บริหารจัดการร่วมกัน ๒) ถ่ายโอนภารกิจและความรับผิดชอบ ๓) บริหารการใช้ประโยชน์ที่ดิน ๔) สมดุลการใช้น้ำทั้งผิวดินและใต้ดิน และ ๕) บริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วมตามฤดูกาล

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๓: ระบบเส้นทางน้ำ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ๑) จัดการระบบเส้นทางน้ำ และ ๒) ดูแลรักษาเส้นทางน้ำในบริเวณโรงพยาบาลที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงน้ำท่วม

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๔ : ระบบขยายผลแบบอย่างความสำเร็จ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ๑) ขยายผลความสำเร็จด้านการบริหารจัดการน้ำและดูแลรักษาอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน และ ๒) เพิ่มการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ผิวน้ำในอ่างน้ำ

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๕ : ความรู้ เทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์เพื่อการบริหารจัดการน้ำ

เรื่อง ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

กรอบวงเงินงบประมาณ ๕,๖๐๑.๒ ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเด็นปฏิรูปที่ไม่ได้กำหนดวงเงิน ทั้งนี้ให้พิจารณาจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมการปฏิรูปต่อไป

กรอบระยะเวลาในการดำเนินการ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕)

หน่วยงานรับผิดชอบ: ทส. มท. กท. คค. ยธ. กษ. กต. ทท. วท. พน. นร. สศช. สททช. ทร. สมช. ศรชล. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๑ : การบริหารจัดการเขตทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งรายจังหวัด

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๒ : การปรับสมดุลโครงสร้างองค์กรในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๓ : การบริหารจัดการชายฝั่งในทะเลและชายฝั่ง

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๔ : การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๕ : การบริหารจัดการมลพิษในทะเลและชายฝั่ง

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๖ : การบริหารจัดการการประมงทะเล

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๗ : การบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำและแหล่งพลังงานในทะเล

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๘ : การแบ่งเขตการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ตามแนวคิดการวางแผนเชิงพื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning)

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๙ : การอนุรักษ์ปะการังอย่างยั่งยืน

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๑๐ : การแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๑๑ : การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการปกป้อง รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางทะเล

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๑๒ : การบริหารจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเลและสัตว์ทะเล

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๑๓ : การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายทางทะเลให้ทันสมัยและสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒

เรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพ

กรอบวงเงินงบประมาณ พิจารณาจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมการปฏิรูป

กรอบระยะเวลาในการดำเนินการ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

หน่วยงานรับผิดชอบ: ทส. กษ. วท. พณ. ศธ. วธ. สธ. TDRi สกว. อพ.สธ. สวทช. สวทน. อปท.

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๑ : ปฏิรูปกลไกด้านความหลากหลายทางชีวภาพทั้งระดับชาติและพื้นที่ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ๑) ปฏิรูปกฎหมาย และ ๒) การปฏิรูปกลไกคณะกรรมการ

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๒ : ปฏิรูประบบการวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ๑) จัดทำแผนการวิจัยและสนับสนุนการดำเนินงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และ ๒) ปฏิรูปองค์กรวิจัยด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๓ : พัฒนาและเชื่อมโยงฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศเพื่อการอนุรักษ์ คุ้มครอง ใช้ประโยชน์ และแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ๑) พัฒนาค้นข้อมูลทรัพยากรชีวภาพระดับชาติ และ ๒) จัดทำบัญชีรายการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพและแหล่งตัวอย่าง

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๔ : ปฏิรูประบบและเครือข่ายฐานทรัพยากรท้องถิ่นให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมถึงเครือข่ายระดับประเทศและอาเซียน

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๕ : ปฏิรูประบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ ๑) จัดทำแผนพัฒนาระบบบุคลากรด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และ ๒) สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ แบ่งปัน และดำรงไว้ซึ่งองค์ความรู้

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๖ : ปฏิรูประบบ กลไกรองรับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

เรื่อง สิ่งแวดล้อม

กรอบวงเงินงบประมาณ ๒๖ ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเด็นปฏิรูปที่ไม่ได้กำหนดวงเงิน ทั้งนี้ให้พิจารณาจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมการปฏิรูปต่อไป

กรอบระยะเวลาในการดำเนินการ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

หน่วยงานรับผิดชอบ: มท. ทส. สธ. พณ. นร. กค. อก. สงป. อปท.

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ ๑ : เสริมสร้างระบบบริหารจัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๑๐ เรื่อง ได้แก่ ๑) ลดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดโดยสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกและนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด ๒) ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะทุกประเภทที่ถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่ครัวเรือนถึงปลายทาง ๓) ลดการผลิตและการบริโภคสินค้าที่ผลิตจากวัสดุที่ย่อยสลายยาก ๔) ขยายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของภาคเอกชนในการจัดการขยะอันตรายตั้งแต่ต้นทาง ๕) บังคับใช้มาตรฐานจัดการน้ำเสีย

อย่างเคร่งครัดตั้งแต่การขออนุมัติแบบก่อสร้าง ๖) พัฒนากลไกด้านงบประมาณเพื่อสนับสนุนหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการน้ำเสีย ๗) กระตุ้นการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อจูงใจให้โรงงานจัดการมลพิษที่ต้นทาง ๘) ปรับปรุงมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมโดยเพิ่มข้อกำหนดด้านการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ๙) ลด/เลิกการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนและคุณภาพสิ่งแวดล้อม และ ๑๐) ขยายบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของภาคเอกชนในการจัดการการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง

ประเด็นปฏิรูปที่ ๒: ปรับปรุงระบบและกลไกการเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมมลพิษ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๖ เรื่อง ได้แก่ ๑) กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการจัดทำมาตรฐาน ให้คำแนะนำ ติดตาม และตรวจสอบการจัดการขยะทุกประเภทตามหลักวิชาการให้ชัดเจน

๒) กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการกำกับดูแลการบริหารจัดการน้ำเสียตามหลักวิชาการเพื่อให้เกิดการบูรณาการในการจัดการ ๓) จัดทำทำเนียบการปล่อยและการเคลื่อนย้ายมลพิษและเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอย่างโปร่งใส ๔) ปรับปรุงระบบติดตามและตรวจสอบมลพิษที่เกิดจากสถานประกอบการ โรงงาน ฟาร์ม ๕) กำกับควบคุมการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้บทลงโทษกับสถานประกอบการที่กระทำผิดกฎหมายและปรับปรุงบทลงโทษให้มีความรุนแรงมากขึ้น และ ๖) พัฒนาระบบและกลไกการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการควบคุม เฝ้าระวัง ติดตาม และตรวจสอบการปล่อยมลพิษและการจัดการของเสียจากการผลิต

ประเด็นปฏิรูปที่ ๓ : ผลักดันทุกภาคส่วนให้ร่วมแก้ปัญหาระบบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๔ เรื่อง ได้แก่ ๑) กำหนดให้โครงการลงทุนของภาครัฐต้องวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่อและ/หรือความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งจัดทำมาตรการรองรับ ๒) เร่งรัดจัดทำฐานข้อมูลกลางเกี่ยวกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทยและข้อมูลความเสี่ยงเชิงพื้นที่ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ๓) กำหนดกลไกที่เหมาะสมในการสร้างแรงจูงใจเชิงเศรษฐศาสตร์ให้ภาคเอกชนลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ๔) ส่งเสริมให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินกิจกรรมในชีวิตประจำวันเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาระบบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เรื่อง ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรอบวงเงินงบประมาณ ๒,๗๘๓ ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเด็นปฏิรูปที่ไม่ได้กำหนดวงเงิน ทั้งนี้ให้พิจารณาจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมตามกิจกรรมการปฏิรูปต่อไป

กรอบระยะเวลาในการดำเนินการ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๖๕)

หน่วยงานรับผิดชอบ: มท. ทส. สธ. พณ. นร. กค. อก. กพร. สงป. คปร.ทส. กพย. สคช. อปท. ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง สำนักงานอัยการสูงสุด

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๑ : การปฏิรูประบบและโครงสร้างการจัดการทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA)

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๒ : ระบบการประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Strategic Environmental Assessment : SEA)

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๓ : ปฏิรูประบบการบริหารจัดการเขตควบคุมมลพิษ

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๔ : ปฏิรูปการผังเมือง ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน ๓ เรื่อง ได้แก่

๑) วางผังเมืองและกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินด้วยการใช้ระบบนิเวศท้องถิ่น และชุมชน เป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง ๒) การวางผังเมืองระดับชุมชน และผังพื้นที่เฉพาะท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และ ๓) การปฏิรูปมาตรการทางผังเมืองเพื่อกำกับการใช้ประโยชน์ที่ดินและอาคารในการพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียวและพื้นที่รองรับน้ำด้วยระบบการโอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ (Transfer of Development Rights :TDR)

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๕ : การปฏิรูปเครื่องมือเศรษฐศาสตร์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๖ : การปฏิรูปองค์กร ระบบแผน ระบบงบประมาณ และเครื่องมือบริหารจัดการ

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๗ : การปฏิรูประบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม

ประเด็นการปฏิรูปที่ ๘ : การปฏิรูปกฎหมายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย

๑) จัดทำกฎหมายที่สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมบัญญัติ

๑.๑) กฎหมายสิทธิชุมชนกับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๒) กฎหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

๒) ปรับปรุงหรือพัฒนากฎหมายที่สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กฎหมายด้านทรัพยากรทางบก

(๑) พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔

(๒) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔

(๓) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗

(๔) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๕

(๕) พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. ๒๕๓๕

(๖) ร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ...

(๗) ร่างประมวลกฎหมายป่าไม้ พ.ศ. ....

กฎหมายด้านทรัพยากรทางทะเล

ร่างพระราชบัญญัติการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล พ.ศ. ....

กฎหมายด้านทรัพยากรน้ำ

(๑) พระราชบัญญัติการชลประทานหลวง พ.ศ.๒๔๘๕

(๒) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒

(๓) พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ.๒๕๓๐

(๔) พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

(๕) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. ๒๕๔๗

(๖) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๕๖

(๗) ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำแห่งชาติ พ.ศ. ....

กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม

(๑) พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑

(๒) พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕

(๔) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๕) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐

(๖) พระราชบัญญัติสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐

(๗) ร่างพระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ....

(๘) ร่างพระราชบัญญัติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ....

กฎหมายด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

(๑) ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ....

(๒) ร่างพระราชบัญญัติสถาบันระบบความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. ....

(๓) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วย จัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ

โดยชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามแนวทางประชารัฐ พ.ศ. ....

กฎหมายด้านระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(๑) พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘

(๒) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) ร่างพระราชบัญญัติสิทธิชุมชน พ.ศ. ....

(๔) ร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายสาธารณะ พ.ศ. ....

(๕) ประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ....

๓) จัดทำกฎหมายรองรับการอนุรักษ์ตามพันธกรณีในความตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นสมาชิก

๓.๑) กฎหมายรองรับความตกลงด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

๓.๒) กฎหมายรองรับความตกลงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๓.๓) กฎหมายรองรับความตกลงด้านทะเล การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายรวม ๗๙ ฉบับ

๔) จัดทำกฎระเบียบที่ชัดเจนรองรับกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่น

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านสาธารณสุข

แผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข

๑. บริบทตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขไว้ในหลายหมวด อาทิ หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ มีการกำหนดใน มาตรา ๕๕ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญาด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยบริการสาธารณสุขดังกล่าว ต้องครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพด้วย และรัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สำหรับการปฏิรูปด้านสาธารณสุข ได้มีการกำหนดไว้ในหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ มาตรา ๒๕๘ ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่างๆ ให้เกิดผล (ข. ด้านอื่นๆ) ข้อ (๔) ปรับระบบหลักประกันสุขภาพให้ประชาชนได้รับสิทธิและประโยชน์จากการบริหารจัดการและการเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพ และสะดวกทัดเทียมกัน และข้อ (๕) ให้มีระบบการแพทย์ปฐมภูมิที่มีแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัวดูแลประชาชนในสัดส่วนที่เหมาะสม

๒. ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุข พบว่า มีทั้งหมด ๔๖ ฉบับ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและยกร่างกฎหมายไปแล้วจำนวนทั้งหมด ๒๖ ฉบับ โดยมีผลบังคับใช้แล้ว ๕ ฉบับ อยู่ระหว่างการพิจารณาของหน่วยงานต่างๆ จำนวน ๒๑ ฉบับ ได้แก่ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๑ ฉบับ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ๗ ฉบับ คณะรัฐมนตรี ๓ ฉบับ และกรมในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจำนวน ๑๐ ฉบับ

๓. ผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูป

ในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ได้นำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศของสภาปฏิรูปแห่งชาติ จำนวน ๓ เรื่อง ได้แก่ ๑) การปฏิรูประบบบริการสุขภาพ ๒) การปฏิรูประบบการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน ควบคุมโรค และภัยคุกคามสุขภาพ และ ๓) การปฏิรูประบบบริหารจัดการและการเงินการคลังด้านสุขภาพ และรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ จำนวน ๘ เรื่อง ได้แก่ ๑) การจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายสุขภาพแห่งชาติ ๒) การจัดตั้งสำนักงานมาตรฐานและการจัดการสารสนเทศระบบบริการสุขภาพแห่งชาติ (สมสส.) ๓) การปฏิรูประบบบริการปฐมภูมิ ๔) ระบบการแพทย์ฉุกเฉินช่วงก่อนถึงโรงพยาบาล ๕) การปฏิรูปการแพทย์แผนไทยและระบบยาสมุนไพรแห่งชาติ ๖) การปฏิรูปความรู้และการสื่อสารสุขภาพ ๗) การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพด้านอาหารและโภชนาการ ในประเด็นการจัดเก็บภาษีเครื่องดื่มที่มีปริมาณน้ำตาลเกินเกณฑ์มาตรฐานสุขภาพ และ ๘) การปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพของประชาชน : สิทธิประโยชน์หลักด้านสุขภาพ มาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

๔. สถานการณ์และแนวโน้ม

ในการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ได้ทบทวนสถานการณ์และแนวโน้มทั้งภายนอกและภายในประเทศ เพื่อให้ได้ประเด็นการปฏิรูปที่มีความครอบคลุม สามารถแก้ปัญหาในปัจจุบันและมุ่งสู่การพัฒนาในอนาคต

๔.๑ สถานการณ์และแนวโน้มภายนอก พบว่าการแพร่ระบาดของโรคไม่ติดต่อและโรคอุบัติใหม่ เป็นภัยคุกคามทั้งต่อระดับสุขภาพของประชาชนไทยและเป็นภัยคุกคามต่อภาระทางการคลัง และการจัดระบบตอบโต้ภัยฉุกเฉินด้านสุขภาพ *สังคมดิจิทัล* จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่รวมไปถึงนโยบายแห่งรัฐในทุกด้านของการพัฒนาประเทศ และประเทศทั่วโลกได้ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุ *เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน* โดยเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ ประกอบด้วย เป้าหมายการมีสุขภาพดีในทุกช่วงอายุ เป้าหมายเรื่องสิทธิสตรีและเด็กผู้หญิง เป้าหมายเรื่องการเข้าถึงน้ำสะอาด โดยเป้าหมายที่ทำหายในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ ๑) หยุดยั้งการระบาดของโรคเอดส์ มาลาเรีย วัณโรค โรคติดต่อในกลุ่มประเทศเขตร้อน โรคไวรัสตับอักเสบบี โรคติดต่อที่เกิดจากการบริโภคน้ำ อาหารที่ไม่สะอาดและโรคติดต่อต่างๆ ๒) ลดการตายก่อนวัยอันควรจากโรคไม่ติดต่อลงหนึ่งในสามของการตายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต และ ๓) ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ลดการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนลงให้น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของปี พ.ศ. ๒๕๕๘

๔.๒ สถานการณ์และแนวโน้มภายใน ระบบสาธารณสุขของประเทศไทยยังขาดเอกภาพการทำงาน และขาดการบูรณาการอย่างเป็นระบบ มีความเหลื่อมล้ำของการกระจายทรัพยากร ขณะเดียวกันประชาชนยังมีแนวโน้มจะป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและการบาดเจ็บเพิ่มสูงขึ้น เพราะความไม่เหมาะสมด้านกายภาพ และสังคม และมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ ที่ไม่เพียงพอ รวมทั้งได้รับสิทธิประโยชน์จากหลักประกันสุขภาพที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงด้านสถานะทางการคลังจากแนวโน้มการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของรายจ่ายด้านหลักประกันสุขภาพ

๕. ความสอดคล้องของแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

การปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ใน ๔ ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ *ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน* ที่ส่งเสริมแนวทางการพัฒนาสาขาบริการที่ไทยมีศักยภาพที่สอดคล้องกับบริบทโลกในอนาคต ได้แก่ ธุรกิจบริการสุขภาพและการเสริมสร้างสุขภาพ และสถานบริการสุขภาพและความงาม และการส่งเสริมธุรกิจบริการทางการแพทย์ โดยต้องมีการลงทุนอย่างจริงจังในการผลิตบุคลากรทางการแพทย์ การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องมือแพทย์ รวมทั้งมาตรฐานการบริการ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเป็นเจ้าของเทคโนโลยีได้เอง ซึ่งจะเป็นการสร้างฐานที่เข้มแข็งในการเป็นศูนย์กลางบริการทางแพทย์ของภูมิภาคในระยะต่อไป *ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ* *ทรัพยากรมนุษย์* ครอบคลุมการสร้างความรู้ด้านสุขภาพ การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี และการส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาพในทุกพื้นที่ *ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม* โดยการสร้างหลักประกันทางสังคมที่ครอบคลุมเหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย อาทิ การพัฒนาระบบบริหารจัดการหลักประกันสุขภาพ และ *ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ* โดยทบทวน

บทบาทภารกิจของหน่วยงานภาครัฐให้มีความเหมาะสม รวมทั้งถ่ายโอนภารกิจที่สำคัญเพื่อกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ปรับโครงสร้างและระบบบริหารงานราชการใหม่ในรูปแบบของหน่วยงานพิเศษที่ต้องอาศัยการดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่น คล่องตัว ไม่ยึดติดกับโครงสร้างและระบบราชการแบบเดิม และพัฒนาปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความโปร่งใส ยืดหยุ่น และคล่องตัวสูง ลดความซ้ำซ้อน รวมถึงสร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างเหมาะสม

๖. ความสอดคล้องของแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุขกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๕)

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้ถูกถ่ายทอดเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๘) ระยะ ๕ ปี โดยมีประเด็นด้านสาธารณสุขใน ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ *ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์* โดยส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีตลอดช่วงชีวิตด้วยการลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ เพิ่มประสิทธิภาพระบบการเงินการคลังด้านสุขภาพ และพัฒนาระบบดูแลสุขภาพสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย *ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม* โดยจัดบริการด้านสุขภาพให้กับประชากรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรือมีอุปสรรคด้านอื่น ๆ ในการเข้าถึงบริการ และกระจายการให้บริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพให้ครอบคลุมและทั่วถึง *ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน* โดยพัฒนาระบบมาตรฐานสินค้าที่รวมไปถึงผลิตภัณฑ์เสริมสุขภาพและยา พัฒนาตลาดและอุตสาหกรรมอาหารที่เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ และพัฒนาศักยภาพบริการสุขภาพ *ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน* โดยสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพ *ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ* เพื่อการพัฒนาประเทศ สุขภาพแข็งแรงและยั่งยืน โดยสร้างความร่วมมือใน/ต่างประเทศ ในการวางระบบเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรค ภัยสุขภาพ และ *ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา* เพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานการบริการด้านสุขภาพ

๗. แผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข

การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ดำเนินการภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ในหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ *มาตรา ๒๕๘* (ข. ด้านอื่น ๆ) รวมถึงได้พิจารณาประเด็นอื่นที่将有ส่วนสนับสนุนให้การขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปด้านสาธารณสุขส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมมีโอกาสทัดเทียมกัน และประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงปัจจัยทั้งภายนอกและภายในที่จะส่งผลถึงการสาธารณสุขของประเทศ และความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศทั้งในระยะยาวและระยะกลาง

แผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข ได้มีการกำหนดเป้าประสงค์ในภาพรวม และประเด็นการปฏิรูปดังนี้

๗.๑ ภาพรวม

๑) *เป้าประสงค์* “ประชาชนทุกภาคส่วนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีส่วนร่วมในการวางระบบในการดูแลสุขภาพ ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็น และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้ระบบสาธารณสุขที่เป็นเอกภาพและการอภิบาลระบบที่ดี”

๒) *วัตถุประสงค์* ประกอบด้วย (๑) เพื่อให้มีระบบบริการปฐมภูมิที่มีความครอบคลุม ตอบสนอง ความจำเป็น รวมถึงการปรับระบบหลักประกันสุขภาพให้มีความยั่งยืน พอเพียง มีประสิทธิภาพ และสร้าง ความเป็นธรรม ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพเพียงพอที่จะดูแลตนเองจากความเสี่ยงต่อการเกิดโรคที่ ป้องกันได้ (๒) เพื่อให้มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสุขภาพที่เหมาะสม ในการบริหารจัดการระบบสุขภาพ และสาธารณสุขให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ครอบคลุม ปลอดภัย สำหรับประชาชนในทุกพื้นที่ ทุกระดับ (๓) เพื่อให้ระบบสุขภาพไทยมีเอกภาพ มีการบูรณาการงานด้านสุขภาพของทุกหน่วยงาน มีการกระจาย อำนาจและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการตัดสินใจ เพื่อบริหารระบบสุขภาพให้ประชาชนได้ประโยชน์ สูงสุด และสอดคล้องกับปัญหาสุขภาพในแต่ละพื้นที่ ภายใต้ทรัพยากรอันจำกัด

๓) *เป้าหมาย* ประกอบด้วย (๑) ระบบบริการปฐมภูมิมีความครอบคลุม ตอบสนองความจำเป็น และระบบหลักประกันสุขภาพความยั่งยืน พอเพียง มีประสิทธิภาพ สร้างความเป็นธรรม (๒) มีข้อมูล สารสนเทศที่ใช้บริหารจัดการการเงินการคลัง การบริการในระบบสุขภาพและสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสนับสนุนการมีสุขภาพ สุขภาวะที่ดี (๓) ระบบสุขภาพของประเทศไทยมีเอกภาพ การดำเนินงานด้านสุขภาพ ของทุกภาคส่วนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้แก่พื้นที่ โดยมีระบบ สนับสนุนที่เอื้อต่อการแก้ปัญหาในแต่ละพื้นที่ ระบบบริการมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ และ จัดบริการเป็นเครือข่าย ภายใต้การติดตามกำกับที่มีประสิทธิภาพ มีธรรมาภิบาล (๔) ประชาชนไทยมีสุขภาพ และคุณภาพชีวิตที่ดีบนหลักการสร้างนำซ่อม และผู้ที่ไม่ใช่ประชาชนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีโอกาส เท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างมีคุณภาพ ทั้งการรับบริการและการรับภาระ ค่าใช้จ่าย

๔) *ตัวชี้วัด* ได้แก่ (๑) คุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะผู้ป่วยโรคเรื้อรังดีขึ้นจนสามารถ ชะลอหรือยุติการถดถอยสู่ภาวะพึ่งพิง (๒) มีระดับการตระหนักรู้ด้านสุขภาพสูงขึ้น สามารถดูแลตัวเองและใช้ บริการสุขภาพได้อย่างเหมาะสม (อัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็นซึ่งวัดด้วย ACSC ลดลง/อัตราการ ตายของกลุ่มโรคที่สามารถป้องกันการตายโดยไม่จำเป็นลดลง) (๓) ใช้จ่ายสุขภาพรวมภาครัฐต่อผลิตภัณฑ์มวล รวมภายในประเทศ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔.๓ และไม่เกินร้อยละ ๕.๒ (๔) มีระบบบันทึกสุขภาพดิจิทัล ที่ใช้งาน ได้จริงในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ครอบคลุมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐ ของสถานพยาบาลทั้งหมดในแต่ละจังหวัด ภายใน ๕ ปี รวมถึงมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้จากสารสนเทศสุขภาพในระบบ DHR และระบบ National Data Clearing House เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจทางคลินิกไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕๐ ของ สถานพยาบาลทั้งหมดในประเทศ

๗.๒ ประเด็นการปฏิรูปฯ

๑) ประเด็นการปฏิรูปฯ เพื่อตอบสนองต่อเป้าประสงค์รวม แบ่งได้เป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) *ด้าน ระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ* ที่ให้ความสำคัญกับการมีกลไกในการกำหนดนโยบายสุขภาพแห่งชาติที่มีความ เป็นเอกภาพ การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปยังเขตสุขภาพ การมีระบบสารสนเทศด้านสุขภาพ และการ วางแผนกำลังคนสุขภาพ ๒) *ด้านระบบบริการสาธารณสุข* มุ่งพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ การแพทย์แผนไทย การแพทย์ฉุกเฉิน และการสร้างเสริมป้องกันและควบคุมโรค ๓) *ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค* ให้ความสำคัญในการ สร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพให้กับประชาชน รวมถึงการคุ้มครองผู้บริโภค และ ๔) *ด้านความยั่งยืนและเพียงพอ ด้านการเงินการคลังสุขภาพ* โดยการปฏิรูประบบหลักประกันสุขภาพภาครัฐทุกระบบให้มีประสิทธิภาพ มีความเป็น ธรรม และยั่งยืน

๒) *ด้านระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ* กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) แผนงาน/โครงการ และวงเงิน ดังนี้

๒.๑) *ประเด็นระบบบริหารจัดการด้านสุขภาพ* กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี ประกอบด้วย (๑) การจัดตั้งกลไกระดับชาติที่มีสมรรถนะสูง เพื่อกำหนด ขับเคลื่อน ติดตามกำกับนโยบายและยุทธศาสตร์ใน ภาพรวมและด้านต่างๆ (๒) มีระบบบริการในเขตพื้นที่ถูกออกแบบให้รองรับกับสภาพปัญหา มีการใช้ทรัพยากร คุ่มค่า (๓) มีกองทุนสุขภาพระดับเขตพื้นที่ที่บริหารแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (๔) มีกลไกระดับเขตที่มี สมรรถนะสูง เพื่อขับเคลื่อนในระดับปฏิบัติการให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ และกลไกสนับสนุน ติดตาม กำกับประเมินผล โดยดำเนินการภายใต้ ๔ แผนงาน/โครงการ คือ (๑) การจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายสุขภาพ แห่งชาติ (๒) การกระจายอำนาจโดยการตั้งเขตสุขภาพและคณะกรรมการเขตสุขภาพ (๓) การปรับบทบาท โครงสร้างกระทรวงสาธารณสุข และ (๔) ระบบบริหารสถานบริการของกระทรวงสาธารณสุข วงเงิน งบประมาณรวม ๖๕ ล้านบาท

๒.๒) *ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศสุขภาพ* กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี ประกอบด้วย (๑) ระบบสาธารณสุข สถานบริการและสถานพยาบาลภาครัฐ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสม ในการพัฒนา กระบวนการทำงานและการบริหารจัดการ (๒) บุคลากรในระบบสุขภาพมีความเข้าใจประโยชน์ และข้อจำกัด ของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนระบบบริการสุขภาพ ผู้บริหารนำมาใช้ในการวิเคราะห์และพัฒนา ระบบอย่างสม่ำเสมอ (๓) การส่งต่อผู้ป่วยระหว่างหน่วยบริการระดับต่างๆ มีการใช้ระบบข้อมูลสุขภาพส่วนบุคคลอิเล็กทรอนิกส์ (๔) มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสุขภาพในรูปแบบใหม่ที่สามารถนำมาใช้สนับสนุน การจัดบริการสุขภาพได้จริง (๕) มีกลไกอภิบาลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศระดับชาติ กลไกบูรณาการ สารสนเทศสุขภาพ กลไกการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสุขภาพอย่างเป็นระบบ โดยดำเนินการภายใต้ ๓ แผนงาน/โครงการ คือ (๑) การพัฒนาระบบบันทึกสุขภาพดิจิทัลและการสนับสนุน ของระบบบริการสุขภาพ (๒) จัดตั้งระบบและองค์กรหลักเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปและการบูรณาการ สารสนเทศสุขภาพของชาติ (๓) การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ สุขภาพ วงเงินงบประมาณรวม ๘,๘๙๐ ล้านบาท

๒.๓) *กำลังคนสุขภาพ* กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี ประกอบด้วย (๑) สัดส่วนบุคลากรสุขภาพ ต่อประชากรในระดับประเทศเพียงพอสอดคล้องกับระดับการพัฒนา (๒) ความเหลื่อมล้ำของการกระจาย บุคลากรสุขภาพระหว่างเขตสุขภาพลดลง และไม่มีพื้นที่ที่ขาดแคลนบุคลากรซ้ำซาก (๓) องค์กรและหน่วยงาน ในระดับต่าง ๆ มีสมรรถนะในการบริหารจัดการกำลังคนด้านสุขภาพ มีการลงทุนเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ เหมาะสม โดยดำเนินการภายใต้ ๓ แผนงาน/โครงการ คือ (๑) การจัดตั้งกลไกระดับชาติในการพัฒนา และกำหนดนโยบาย (๒) การพัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรบุคคลด้านสุขภาพในระบบดิจิทัล และ (๓) การ กระจายอำนาจและการสร้างสมรรถนะการบริหารจัดการบุคลากร วงเงินงบประมาณรวม ๒๗๐ ล้านบาท

๓) *ด้านระบบบริการสาธารณสุข* กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) แผนงาน/โครงการ และวงเงิน ดังนี้

๓.๑) *ระบบบริการปฐมภูมิ* กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี ประกอบด้วย (๑) การให้บริการ และระบบบริการปฐมภูมิที่สมบูรณ์ (๒) สถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคลากรเพื่อให้บริการปฐมภูมิมีการให้บริการ ระบบบริการมีความสมบูรณ์ประมาณร้อยละ ๕๐ (๓) Burden of Diseases ลดลง (๔) Cost per Capita ไม่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบและสัมพันธ์กับประโยชน์ที่ประชาชนได้รับทั้งสุขภาวะและคุณภาพบริการ โดย

ดำเนินการภายใต้ ๕ แผนงาน/โครงการ คือ (๑) การพัฒนาคุณภาพบริการและการวัดประเมินผลแนวใหม่ (๒) การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี (๓) การพัฒนาด้านการเงินการคลัง (๔) การพัฒนากำลังคนสุขภาพด้านปฐมภูมิ และ (๕) การพัฒนาไกล่เกลี่ยการระงับข้อพิพาท

๓.๒) การแพทย์แผนไทยและสมุนไพรไทยเพื่อเศรษฐกิจ กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคงจากการนวดไทยและผลิตภัณฑ์สมุนไพร และการแพทย์แผนไทยมีความมั่นคงในระบบบริการสุขภาพและพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ดำเนินการภายใต้ ๓ แผนงาน/โครงการ คือ (๑) การพัฒนาสมุนไพรไทยเพื่อเศรษฐกิจ โดยพัฒนาฐานข้อมูลสมุนไพร จัดตั้งตลาดกลางวัตถุดิบ สารสกัดสมุนไพร ผลิตภัณฑ์สมุนไพรและศูนย์ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการสมุนไพรครบวงจร พัฒนาอุตสาหกรรมสารสกัด สร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีของสมุนไพรไทย (๒) พัฒนาระบบบริการการแพทย์แผนไทย โดยพัฒนารูปแบบบริการด้านการแพทย์แผนไทยและติดตั้งบริการร่วมกับสาขาอื่นๆ ใน PCC จัดตั้งโรงพยาบาลการแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้านไทย พัฒนามาตรฐานนวดไทยในระดับสากลเพื่อรองรับการประกาศเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของ UNESCO และ (๓) การศึกษาการแพทย์แผนไทย โดยพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรแพทย์แผนไทยบัณฑิต และเพิ่มพูนทักษะวิชาชีพแพทย์แผนไทย พัฒนาคำร่าอ้างอิงมาตรฐานด้านการแพทย์แผนไทย พัฒนาแหล่งฝึกภาคปฏิบัติของแพทย์แผนไทย และแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา วงเงินงบประมาณรวม ๗๘๓ ล้านบาท

๓.๓) ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี ได้แก่ (๑) ประชาชนเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินอย่างเท่าเทียม ทั้งถึง ทั่วถึง และมีความมาตรฐาน (๒) การเสียชีวิตและภาวะทุพพลภาพที่ป้องกันได้จากโรค/ภาวะฉุกเฉินลดลง และ (๓) ระบบการแพทย์ฉุกเฉินมีคุณภาพและมาตรฐาน ดำเนินการภายใต้ ๓ แผนงาน/โครงการ คือ (๑) ทบทวนโครงสร้างบริหารจัดการระบบการแพทย์ฉุกเฉิน (๒) ปรับปรุงระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (๓) พัฒนากำลังคนด้านการแพทย์ฉุกเฉิน

๓.๔) การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี ได้แก่ (๑) เพื่อพัฒนาระบบงาน P&P ให้มีเอกภาพ และมีประสิทธิภาพ (๒) เพื่อให้อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดและอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีเพิ่มขึ้น ดำเนินการภายใต้ ๕ แผนงาน/โครงการ คือ (๑) การปรับปรุงโครงสร้างการทำงานด้านการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (๒) การปรับปรุงระบบงบประมาณของงานด้านส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค (๓) การทบทวนและปรับปรุงกฎหมาย (๔) การพัฒนากำลังคนด้าน P&P และ (๕) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

๔) ด้านระบบบริการสาธารณสุข กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๕) แผนงาน/โครงการ และวงเงิน ดังนี้

๔.๑) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี ประกอบด้วย (๑) ประชาชนไทยทุกคนมีทักษะในการเข้าถึงและประมวลข้อมูลสุขภาพ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการดูแลสุขภาพของตนเอง (๒) สังคมไทยเป็นสังคมรอบรู้ด้านสุขภาพ คือ สังคมที่ประชาชนทุกคนเข้าถึง เข้าใจข้อมูลสุขภาพและบริการสุขภาพ และประยุกต์ใช้ของประชาชน สามารถตัดสินใจดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม และ (๓) ประเทศไทยมีระบบสาธารณสุข การศึกษา สวัสดิการสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อให้ประชาชนสามารถเข้าถึง เข้าใจ ประเมิน และปรับใช้ข้อมูลและบริการต่างๆ ในสังคม เพื่อตัดสินใจดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม โดยดำเนินการภายใต้ ๕ แผนงาน/โครงการ คือ (๑) การพัฒนาระบบสื่อสารสุขภาพ (๒) การพัฒนาระบบการสาธารณสุข ระบบการศึกษา ระบบวัฒนธรรมและความเชื่อ

(๓) การศึกษาวิจัยเชิงประเมินผล (๔) การพัฒนากำลังคนด้านการส่งเสริมความรอบรู้ด้านสุขภาพ
(๕) การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนความรอบรู้ด้านสุขภาพ วงเงินงบประมาณรวม ๑,๑๙๕.๖๘ ล้านบาท

๔.๒) การคุ้มครองผู้บริโภค กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี ประกอบด้วย แนวทางการบูรณาการงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพในประเทศที่เป็นระบบ มีมาตรฐาน เพื่อให้เกิด ความต่อเนื่อง มั่นคง และยั่งยืน มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้บริโภคด้านสุขภาพ โดยดำเนินการภายใต้ ๓ แผนงาน/โครงการ คือ (๑) ทบทวน ออกแบบ โครงสร้าง กระบวนการ และ กฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (๒) จัดระบบการเยียวยาผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการบริการด้านสุขภาพ และ (๓) สร้างเสริมให้ผู้บริโภคมีความรู้เท่าทัน เกี่ยวกับการคุ้มครองบริการ และผลิตภัณฑ์สุขภาพด้านต่าง ๆ

๕) ด้านความยั่งยืนและเพียงพอด้านการเงินการคลังสุขภาพ กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕) แผนงาน/โครงการ และวงเงิน ดังนี้

๕.๑) ระบบหลักประกันสุขภาพ กำหนดเป้าหมายระยะ ๕ ปี ประกอบด้วย (๑) ประชาชนมีระดับความรอบรู้ด้านสุขภาพสูงขึ้น สามารถดูแลตัวเอง และใช้บริการสุขภาพได้อย่างเหมาะสม (๒) ประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่จำเป็นอย่างมีคุณภาพ (๓) มีกลไกหลักในการบริหารจัดการทางการเงินการคลังสุขภาพระดับชาติ โดยค่าใช้จ่ายด้านหลักประกันสุขภาพอยู่ในระดับที่การคลังของประเทศสามารถรองรับได้ และสถานพยาบาลใช้กรอบแนวคิดการจัดบริการที่เน้นความคุ้มค่า โดยดำเนินการภายใต้ ๔ แผนงาน/โครงการ คือ (๑) การกำหนดชุดสิทธิประโยชน์หลักสำหรับคนไทยทุกคน รวมทั้งชุดสิทธิประโยชน์เสริม และมีการประมาณการค่าใช้จ่ายตามชุดสิทธิประโยชน์ รวมถึงแหล่งเงินสำหรับการจัดหลักประกันสุขภาพ (๒) การคุ้มครองด้านสุขภาพแก่บุคคลที่มีปัญหาสถานะและสิทธิ รวมทั้งผู้ที่ไม่ใช่ประชาชนไทย รวมถึงแหล่งเงิน (๓) การพัฒนากลไกหลักในการบริหารจัดการทางการเงินการคลังสุขภาพระดับประเทศ และ (๔) การจัดทำกฎหมายสำหรับการอภิบาลการคลังระบบหลักประกันสุขภาพ วงเงินงบประมาณรวม ๑๖๙.๙ ล้านบาท

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ

๑. บทนำ

๑.๑ บริบทตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (๑) มาตรา ๒๕๗ เป้าหมายการปฏิรูปประเทศ (๒) หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นฯ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคง คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น รักษาความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน / มาตรา ๓๕ บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ / มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ และ (๓) หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ มาตรา ๕๙ รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ หรือเป็นความลับของทางราชการ / มาตรา ๖๐ รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งคลื่นความถี่และสิทธิในการเข้าใช้วงโคจร ดาวเทียมอันเป็นสมบัติของชาติ เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนฯ / มาตรา ๖๑ รัฐต้องจัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านต่าง ๆ

๑.๒ ข้อกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (๑) วิทยุและโทรทัศน์ อาทิ พ.ร.บ. การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ร.บ. องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ร.บ. องค์การจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ (๒) สิ่งพิมพ์ ได้แก่ พ.ร.บ. จัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ (๓) ภาพยนตร์ ได้แก่ พ.ร.บ. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. ๒๕๕๑ และ (๔) โทรคมนาคม ได้แก่ พ.ร.บ. การประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๔๔ พ.ร.บ. การประกอบกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๙ พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๖๐

๒. สถานการณ์และแนวโน้ม

๒.๑ สถานการณ์และแนวโน้มภายนอก ได้แก่ (๑) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร ปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงทางเทคโนโลยี (Technology Disruption) ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสื่อโดยรวม โดยเฉพาะการเข้ามาของ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง สมาร์ททีวี โทรทัศน์ดิจิทัล ตลอดจนการผู้ให้บริการ Platform หลักจากต่างประเทศ อาทิ Facebook Youtube Line และ Twitter ซึ่งมีส่วนแบ่งรายได้มากกว่าผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสื่อของไทย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว นอกจากได้ช่วยเพิ่มช่องทางในการติดต่อและรับข้อมูลข่าวสารของผู้บริโภค แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการสื่อสารมวลชน รวมทั้งสื่อมวลชนที่ต้องแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีดังกล่าว ทั้งในแง่ของคุณภาพของเนื้อหาสาระ ต้นทุนและรายได้จากการดำเนินการ และ (๒) การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้บริโภคสื่อกลายเป็นผู้ผลิตสื่อ สืบเนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีข้างต้น ผู้บริโภคสื่อบางส่วนสามารถเป็นทั้งผู้รับและเป็นผู้คิดหรือสื่อสารส่งต่อข้อมูลออกไป โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสังคมในปัจจุบันที่บริโภคสื่อและข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย ทั้งในด้านการสร้างสรรค์ และด้านที่ต้องระมัดระวังในขณะเดียวกัน

๒.๒ สถานการณ์และแนวโน้มภายใน ได้แก่ (๑) จริยธรรมในการทำหน้าที่ ในบางกรณีสื่อยังขาด จริยธรรมในการทำหน้าที่ ทำให้มีการเสนอข่าวสารที่ไม่เหมาะสม มากกว่าการนำเสนอข่าวสารที่เป็นประโยชน์ สำหรับสาธารณชนทำให้เนื้อหาของข่าวในบางสื่อเป็นเนื้อหาที่ไม่มีคุณค่าเพียงพอสำหรับประเทศชาติและ ประชาชน และ (๒) ความรู้เท่าทันสื่อของประชาชน ประชาชนผู้เสพสื่อยังไม่อาจแยกแยะคุณภาพของสื่อ ยังไม่เข้าใจจริยธรรมของสื่อ ทำให้มีประชาชนจำนวนมากสนับสนุนสื่อที่ไม่มีมาตรฐานด้านคุณภาพ ทำให้การแก้ไขสื่อให้ทำงานอย่างมีคุณภาพเป็นเรื่องที่ยาก เพราะสื่อจะนำเสนอเรื่องราวข่าวสารที่ประชาชน นิยมที่จะเสพ นอกจากนี้ ข้อมูลและข่าวสารที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารที่เป็นโทษ หรือไม่เป็น ประโยชน์ อาทิ ข่าวลวงและข่าวปลอม

๓. ความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ

แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ในส่วนยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ข้อ ๑.๒ การพัฒนาศักยภาพในการป้องกันประเทศ พร้อมรับมือกับภัยคุกคามทั้งทางทหารและภัยคุกคามอื่นๆ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ข้อ ๒.๑ การพัฒนาภาคการผลิตและบริการ มุ่งเน้นที่การพัฒนาเพิ่มผลิตภาพการผลิตตลอดห่วงโซ่มูลค่า ข้อ ๓.๑ การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม มุ่งเน้นให้สถาบันทางสังคมร่วมปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ โดยบูรณาการร่วมระหว่าง และยุทธศาสตร์ที่ ๖ ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ข้อ ๖.๓ การปรับปรุงบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ ให้มีขนาดที่เหมาะสม ทันสมัย มีขีดสมรรถนะสูง และสามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า และเทียบได้กับมาตรฐานสากล สามารถรองรับกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่มีความหลากหลายซับซ้อนมากขึ้น และทันการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

๔. เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ ได้แก่ (๑) “การมุ่งเน้นการสร้างดุลยภาพระหว่างเสรีภาพของการทำหน้าที่ของสื่อบนความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีความชอบธรรม และการใช้พื้นที่ดิจิทัลเพื่อการสื่อสารอย่างมีจรรยาบรรณ ดำรงรักษาเสรีภาพของการแสดงออก การรับรู้ของประชาชน ด้วยความเชื่อว่าเสรีภาพของการสื่อสารคือเสรีภาพของประชาชนตามแนวทางของประชาธิปไตย” และ (๒) สื่อเป็นโรงเรียนของสังคม ในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลูกฝังทัศนคติที่ดี

๕. ประเด็นการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ การปฏิรูปสื่อสารมวลชนให้เป็นเสมือนโรงเรียนของสังคม ในการให้ความรู้แก่ประชาชน ปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติ และปลูกฝังทัศนคติที่ดี เพื่อช่วยพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการจัดสรรคลื่นความถี่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการส่งออกนวัตกรรม และผลผลิตจากอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยี

สารสนเทศไทยในเวทีระดับนานาชาติ เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประกอบด้วย ๖ ประเด็นปฏิรูป โดยมีตัวอย่างกิจกรรมการปฏิรูปประเทศที่สำคัญและเร่งด่วน (Flagship) ดังนี้

๕.๑ การปฏิรูปการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน กิจกรรมที่ ๔ การบรรจุสาระเกี่ยวกับ “การรู้เท่าทันสื่อ” ให้อยู่ในหลักสูตรการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และเป็นวิชาพื้นฐานระดับอุดมศึกษา

๕.๒ แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อ กิจกรรมที่ ๑ จัดตั้งคณะทำงานยกร่าง พ.ร.บ. ประกอบด้วยตัวแทนคณะกรรมการกฤษฎีกา ,ตัวแทนองค์กรวิชาชีพสื่อ, ผู้ประกอบกิจการสื่อ, ตัวแทนภาควิชาการด้านนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน และตัวแทนคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสื่อมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ

๕.๓ การปฏิรูปโครงสร้างอุตสาหกรรมสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ กิจกรรมที่ ๑ การปฏิรูปการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์และร่างพระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... โดยให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนวิธีการประมูลคลื่นความถี่สำหรับกิจการวิทยุและโทรทัศน์จากการใช้ราคาสูงสุดเป็นเกณฑ์ตัดสิน เป็นการใช้คุณสมบัติและข้อเสนอในเชิงคุณภาพรายการของผู้เข้าประมูล (Beauty Contest) และกิจกรรมที่ ๖ พิจารณาปรับปรุงการบริหารจัดการโทรทัศน์ที่เป็นของรัฐ องค์กรอิสระ และรัฐวิสาหกิจ เช่น สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) องค์กรแพร่ภาพและกระจายเสียงเพื่อสาธารณะ (Thai PBS) บริษัท อ.ส.ม.ท. จำกัด (มหาชน) (MCOT) สถานีโทรทัศน์รัฐสภา สถานีโทรทัศน์กองทัพบก (ททบ.๕) เพื่อให้เป็นการใช้คลื่นความถี่เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะที่คุ้มค่ามากยิ่งขึ้น และส่งเสริมสนับสนุนกิจการโทรทัศน์ของชุมชนตามวัตถุประสงค์ของแผนแม่บทฉบับที่ ๑

๕.๔ การปฏิรูปแนวทางการกำกับดูแลสื่อออนไลน์ กิจกรรมที่ ๑ การปฏิรูปด้านช่องทางการประสานงานกับผู้ให้บริการสื่อออนไลน์ที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศ

๕.๕ การปฏิรูปการบริหารจัดการความปลอดภัยไซเบอร์ / กิจการอวกาศ และระบบและเครื่องมือด้านการสื่อสารมวลชนและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยฯ กิจกรรมที่ ๑ การปกป้องคุ้มครองและรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ของโครงสร้างพื้นฐานสำคัญด้านสารสนเทศของประเทศ กิจกรรมที่ ๒ การปฏิรูประบบและเครื่องมือด้านการสื่อสารและโทรคมนาคมเพื่อสนับสนุนภารกิจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และประโยชน์สาธารณะ และกิจกรรมที่ ๓ ปฏิรูปการกำกับดูแลกิจการอวกาศและการให้บริการดาวเทียมสื่อสารของประเทศไทย

๕.๖ การปฏิรูประบบการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ กิจกรรมที่ ๑ เร่งรัดการดำเนินการของคณะกรรมการประชาสัมพันธ์แห่งชาติ เพื่อเป็นกลไกในการบูรณาการด้านการประชาสัมพันธ์ และการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารภาครัฐ

๖. ตัวชี้วัดที่สำคัญ

๖.๑ หลักสูตรด้านสื่อศึกษาได้รับการบรรจุในการศึกษาภาคบังคับ (ระดับมัธยมศึกษา) และระดับอุดมศึกษา ภายในปี ๒๕๖๒

๖.๒ จำนวนรายการที่มีเนื้อหาสาระสร้างสรรค์มีประโยชน์ บนสำนึกของความเป็นไทยร่วมสมัย และสอดคล้องกับการดำรงตนของประชาชนในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างผู้มีอารยธรรม เพิ่มขึ้น

๖.๓ มี พ.ร.บ. ส่งเสริมจริยธรรมและวิชาชีพสื่อมวลชนบังคับใช้ และคู่มือมาตรฐานกลางทางด้านจริยธรรมของวิชาชีพสื่อ

๖.๔ สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยได้รับการปรับปรุงประสิทธิภาพ และผังรายการมีการจัดสรรช่วงเวลาให้หน่วยงานภาครัฐ และภาคประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ผลิต ในรูปแบบเช่าเวลาหรือผลิตรายการร่วมกันในอัตราส่วน ร้อยละ ๓๐ หรือ ๔๐

๖.๕ มีระบบการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) กับสื่อออนไลน์ต่างประเทศ มีการจัดตั้งส่วนงานหรือหน่วยงานทำหน้าที่ประสานงานที่มีรูปแบบชัดเจน มีลักษณะเป็น Official Point of Contact เพียงหน่วยงานเดียว

๖.๖ มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ พ.ศ. ... และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. .... และมีการจัดทำนโยบายหรือแผนยุทธศาสตร์การรักษาความมั่นคงปลอดภัยของโครงสร้างพื้นฐานสำคัญด้านสารสนเทศของประเทศ ตลอดจน แผนเตรียมความพร้อมหรือประเมินความเสี่ยงด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยทางไซเบอร์ในระดับอุตสาหกรรมหรือระดับหน่วยงานที่เป็นเจ้าของหรือมีโครงสร้างพื้นฐานสำคัญด้านสารสนเทศของประเทศโดยสอดคล้องกับมาตรฐานในระดับสากล

๖.๗ กสทช. ดำเนินการให้มีความพร้อมในการใช้งานคลื่นความถี่ย่าน ๘๑๔ - ๘๒๔ เมกะเฮิรตซ์ และ ๘๕๙ - ๘๖๙ เมกะเฮิรตซ์ ไว้ใช้งานและให้บริการเป็นการเฉพาะภารกิจด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และประโยชน์สาธารณะ ในต้นปี ๒๕๖๔

๖.๘ มีพระราชบัญญัติว่าด้วยดาวเทียมสื่อสารและการดำเนินกิจการในอวกาศ พ.ศ. .... และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานทำหน้าที่ด้านอวกาศแห่งชาติ

๖.๙ การให้ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานภาครัฐ มีมาตรฐานความแม่นยำ ความรวดเร็ว และมีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่เพิ่มมากขึ้น

๖.๑๐ หลักสูตรด้านการสื่อสารในยุคดิจิทัลได้รับการบรรจุในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของภาครัฐของหน่วยงานต่าง ๆ

๗. วางเงินและแหล่งเงิน

๗.๑ ใช้แหล่งเงินงบประมาณประจำปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน กสทช. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) กระทรวงการคลัง (กรมสรรพากร) กระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี กรมประชาสัมพันธ์

๗.๒ เงินสนับสนุนจากกองทุน เช่น กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมฯ และกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ เป็นต้น

๗.๓ เงินสนับสนุนจากภาคเอกชน และองค์กรสื่อในรูปแบบประชารัฐ

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านสังคม

แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม

ข้อเสนอแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ได้จัดทำขึ้นตามบริบทในข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสังคม จำนวน ๑๓ คน ซึ่งมีนายปิติพงศ์ พิ๋งบุญ ณ อยุธยา เป็นประธานกรรมการ โดยได้นำผลการศึกษาและข้อเสนอการปฏิรูปประเทศของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ข้อเสนอการปฏิรูปประเทศของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) และข้อเสนอการปฏิรูปด้านสังคมของหน่วยงานอื่น มาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำข้อเสนอแผนการปฏิรูปในครั้งนี้ด้วย

หลักเกณฑ์สำคัญในการจัดทำเรื่องและประเด็นปฏิรูปได้พิจารณาจากสถานการณ์และแนวโน้มที่สำคัญ โดยแบ่งเป็นสถานการณ์และแนวโน้มภายนอก ได้แก่ (๑) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ในการบริหารจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมีเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นตัวแปรในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม (๒) กระแสการเติบโตของหุ้นส่วนการพัฒนาทางสังคม โดยเฉพาะวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE) ในการให้บริการสังคมโดยภาคส่วนอื่นที่มีใช้รัฐ เพื่อให้การจัดบริการทางสังคมมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น (๓) กระแสโลกาภิวัตน์และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายระหว่างกันมากขึ้น ทั้งสินค้า บริการ และแรงงาน และจะทำให้ประเทศไทยกลายเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมมากขึ้น

ส่วนสถานการณ์และแนวโน้มภายใน ประกอบด้วย (๑) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ ทำให้ภาครัฐต้องจัดสวัสดิการ และรับภาระด้านสาธารณสุขของผู้สูงอายุมากขึ้น (๒) ประชากรไทยโดยเฉลี่ยมีรายได้ไม่เพียงพอที่จะชดเชยค่าใช้จ่ายตลอดช่วงชีวิตและมีการออมอยู่ในระดับต่ำ ส่งผลต่อความมั่นคงในการดำรงชีวิตในวัยสูงอายุ (๓) คุณภาพของคนไทยในภาพรวมยังมีปัญหา รวมถึงปัญหาเชิงคุณธรรมที่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญและยังไม่มีระบบรองรับเชิงสถาบันอย่างเป็นรูปธรรม (๔) ประเด็นด้านความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ยังเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง นำมาซึ่งความไม่เท่ากันของทุนในการพัฒนาศักยภาพคน ในการเข้าถึงบริการด้านการศึกษาและสาธารณสุข (๕) ความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม โดยกลุ่มแรงงานนอกระบบยังไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการที่จำเป็น กลุ่มคนพิการยังถูกจำกัดในการเข้าสู่ตลาดงาน ในขณะที่กลุ่มผู้ไร้สัญชาติยังประสบปัญหาเรื่องการได้รับสัญชาติ (๖) ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคยังมีข้อจำกัด โดยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลยังมีข้อจำกัดเฉพาะในหน่วยงานของตนเอง ตลอดจนความซับซ้อนของกระบวนการผลิตและระบบตลาดที่ทำให้การติดตามตรวจสอบสินค้าและบริการทำได้ยากยิ่งขึ้น (๗) ระบบการจัดการข้อมูลทางสังคมของประเทศยังเป็นลักษณะการดำเนินการจากหลายส่วน โดยที่หน่วยงานต่างๆ จัดทำข้อมูลแต่ยังมิได้บูรณาการให้เป็นฐานข้อมูลเดียวกัน (๘) การพัฒนาในระดับชุมชนมีการฟื้นฟูมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีข้อจำกัดเชิงระบบในหลายส่วนที่ทำให้ชุมชนจำนวนมากยังไม่สามารถพึ่งตนเองได้ (๙) สถานการณ์ของการลงทุนทางสังคมจากภาคส่วนต่างๆ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งในแง่ของยอดเงินบริจาคในกิจกรรมต่างๆ และความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร และ (๑๐) คนไทยส่วนใหญ่นิยมให้บริจาคเงิน แต่ยังมีสัดส่วนการลงมือทำกิจกรรมจิตอาสาที่ค่อนข้างน้อย

ข้อเสนอแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมได้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาประเทศสู่สังคมคุณภาพอันเป็นเป้าประสงค์หนึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) โดยมีแนวทางปฏิรูปที่สำคัญทั้งการสร้างหลักประกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้แก่คนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส การเพิ่มบทบาทของชุมชนในการบริหารจัดการตนเอง และการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนา

ประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ในหลายยุทธศาสตร์ อาทิ ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และยุทธศาสตร์การสร้างความเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

เป้าหมายรวมของข้อเสนอแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ประกอบด้วย (๑) คนไทยมีหลักประกันทางรายได้ในวัยเกษียณที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ (๒) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งโอกาสและไม่แบ่งแยก (๓) ภาครัฐมีข้อมูลและสารสนเทศด้านสังคมที่บูรณาการทุกหน่วยงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ (๔) ชุมชน/ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง โดยสามารถจัดการตนเองและทำงานร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ได้ และ (๕) คนไทยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปสู่การมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น

สำหรับเรื่องและประเด็นการปฏิรูป คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสังคมพบประเด็นหลักที่ต้องเร่งดำเนินการ ๕ เรื่องสำคัญ ได้แก่ (๑) การออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม (๒) การช่วยเหลือและเพิ่มขีดความสามารถกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม (๓) การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ทางสังคม (๔) การพัฒนาระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง และ (๕) การสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ผ่านการประชุมรับฟังความเห็นแล้ว ๔ ครั้งในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร อุตรธานี นครศรีธรรมราช และเชียงราย โดยผู้เข้าร่วมประชุมรับฟังความเห็นล้วนเห็นด้วยกับข้อเสนอแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมที่มีทั้ง *แผนการปฏิรูปเป็นรายเรื่อง (agenda based)* ได้แก่ การปรับปรุงการออม สวัสดิการและการลงทุนเพื่อสังคม การช่วยเหลือและเพิ่มขีดความสามารถกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ทางสังคม *แผนการพัฒนาเชิงพื้นที่ (area based)* ได้แก่ การพัฒนาระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง และ *แผนการจัดกระบวนการเพื่อขับเคลื่อนสังคม (social movement)* ได้แก่ การสร้างการมีส่วนร่วมการเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

การปฏิรูปการออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม เน้นการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจและสังคม (socio-economic security) ให้แก่คนทุกกลุ่ม และให้สถาบันทางสังคมสามารถแบ่งเบาภาระการลงทุนทางสังคมของรัฐบาล เนื่องจากที่ผ่านมา คนไทยมีการออมอยู่ในระดับต่ำและไม่เพียงพอที่จะใช้ในการดำรงชีวิตในวัยสูงอายุ ประกอบกับกระแสการเติบโตของวิสาหกิจเพื่อสังคมที่จะสามารถสนับสนุนภาครัฐในการจัดบริการทางสังคมให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยประเด็นการปฏิรูปการออม สวัสดิการ และการลงทุนเพื่อสังคม ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงระบบการออมทั้งภาคสมัครใจและภาคบังคับเพื่อให้คนไทยทุกคนมีรายได้เพียงพอหลังพ้นวัยทำงาน รวมทั้งลดความเหลื่อมล้ำเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และบริการของรัฐ ดังนี้ (๑) การปรับปรุงรูปแบบการตลาด ผลิตภัณฑ์ การอำนวยความสะดวกแก่กลุ่มเป้าหมายเพื่อเพิ่มสมาชิกในกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) (๒) การศึกษาและออกกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญในรูปแบบการออมภาคบังคับภายใต้หลักการระดมการออมทั้งผู้รับสวัสดิการสังคม เจ้าของกิจการ และรัฐบาล เพื่อสร้างระบบให้คนไทยมีบำเหน็จบำนาญหลังพ้นวัยทำงาน (๓) จัดสรรภาษีมูลค่าเพิ่มส่วนหนึ่งคืนให้แก่ผู้เสียภาษีตามเลขบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อเป็นเงินออมของผู้เสียภาษี และ (๔) ปรับปรุงกฎหมายระบบสวัสดิการที่มีอยู่/ลดการให้สวัสดิการระบบปิดเป็นระบบเปิดมากขึ้น เพื่อให้สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากสวัสดิการต่างๆ มีความเหมาะสมและเป็นธรรม นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญเรื่อง *การลงทุนเพื่อสังคม* โดย (๑) เร่งรัดให้มีการอนุญาตให้นิติบุคคลที่ประสงค์จะดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๔ ทำธุรกรรมไปพลางก่อนได้ พร้อมเร่งรัดการออกกฎหมายวิสาหกิจเพื่อสังคม

(๒) ให้ออกเป็นนโยบายของคณะสงฆ์เพื่อให้วัดช่วยเหลือกิจกรรมทางสังคมมากยิ่งขึ้น และ (๓) จัดสรรงบประมาณเหลือจ่ายปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมในการดำเนินโครงการนาร่องที่ตอบสนองต่อความต้องการในชุมชน อาทิ สถานดูแลและให้บริการผู้สูงอายุ สถานบริการผู้ป่วยไม่ติดเตียง และพัฒนาองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความเร่งด่วนของชุมชนศึกษาและการเสริมสร้างและพัฒนากองทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม

การปฏิรูป*กลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคม* ดำเนินการภายใต้แนวคิด “ปฏิรูปเพื่อปลดอุปสรรค” โดยเฉพาะอุปสรรคต่างๆ ที่ทำให้คนบางกลุ่มในสังคมได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สาธารณสุข การเมือง กฎหมายและวัฒนธรรม ตลอดจนความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการคุ้มครองทางสังคม โดยเน้นการสร้างโอกาสให้คนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ ได้อย่างครอบคลุมในทุกมิติ ในกลุ่มเป้าหมายสำคัญ อาทิ เด็กและเยาวชน สตรีผู้พิการ ผู้สูงอายุ คนยากจน คนไร้ที่พึ่ง บุคคลไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร ผู้พันโทฯ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี และผู้บริโภครายได้ต่ำกลไกการทำงาน ๓ ประการ คือ การสังคมสงเคราะห์ (social work) การเสริมพลัง (strengthening and empowerment) และการจัดสวัสดิการ (welfare) เพื่อปรับปรุงระบบความช่วยเหลือและเสริมสร้างศักยภาพกลุ่มผู้เสียเปรียบในสังคมให้มีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นปฏิรูป ๗ ประเด็น ได้แก่ (๑) ปฏิรูประบบขนส่งสาธารณะไม่ให้เป็นอุปสรรคเพื่อคนทั้งมวล (Design for all) โดยผลักดันการก่อสร้างรถไฟฟ้าในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และโครงสร้างพื้นฐานบริการขนส่งสาธารณะอื่นๆ ให้ทุกคน/ทุกกลุ่มเข้าถึงได้โดยไม่เป็นอุปสรรค รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบที่เป็นสากล (Universal design) (๒) ปฏิรูปกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยสนับสนุนและเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์บริการคนพิการ และปรับปรุงรูปแบบการใช้เงินกองทุนฯ ให้เป็น unit-cost ที่เน้นโครงการเสริมสร้างอาชีพคนพิการที่ไม่สามารถทำงานในสถานประกอบการได้ (๓) เสริมสร้างศักยภาพผู้สูงอายุในการทำงาน โดยขยายอายุเกษียณราชการ แก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้ผู้สูงอายุสามารถรับงานเป็นชิ้นงาน (๔) ปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้บริโภค โดยแก้ไขพระราชบัญญัติการคุ้มครองผู้บริโภคให้สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจทางปกครอง และใช้เทคโนโลยีเป็นช่องทางสื่อสารให้ผู้บริโภคในการรักษาสิทธิต่างๆ (๕) ปฏิรูปการขึ้นทะเบียนกับผู้ไร้สถานะทางทะเบียนราษฎร โดยกำหนดแนวทางและแผนการขึ้นทะเบียน โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการ คนยากจน กลุ่มคนบนพื้นที่สูง กลุ่มชาติพันธุ์ (๖) การเปลี่ยนแปลงนโยบายประชากรเพื่อเสริมสร้างดุลประชากรในอนาคต โดยให้สิทธิในการลดหย่อนค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงเทคโนโลยีช่วยอนามัยเจริญพันธุ์ และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน/ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อลดภาระการดูแลของพ่อแม่ และ (๗) เสริมพลังสตรี โดยแก้ไขกฎหมาย/ระเบียบที่เป็นอุปสรรคเพื่อเพิ่มสัดส่วนสตรีในตำแหน่งบริหารขององค์กร

การจัดการข้อมูลและองค์ความรู้ด้านสังคม เป็นประเด็นปฏิรูปสำคัญที่จะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐทราบความต้องการของประชาชนได้อย่างชัดเจน สามารถนำไปจัดทำนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บข้อมูลและให้เกิดการบูรณาการข้อมูลด้านสังคมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการใน ๓ กิจกรรม ได้แก่ (๑) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บและบริหารข้อมูลและสารสนเทศในระดับชุมชนและตำบล โดยออกแบบระบบเชื่อมโยงกับข้อมูลประเภทอื่น ๆ และรวมอยู่ในข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ของรัฐบาล พร้อมออกแบบระบบความปลอดภัยควบคู่กับระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ (๒) จัดลำดับความสำคัญการเปิดเผยข้อมูลที่ประชาชนต้องการทราบและสร้างการรับรู้ โดยสำรวจความต้องการข้อมูลที่ประชาชนต้องการรับรู้ ปรับปรุงการบริการภาครัฐ และปรับปรุงระบบการร้องทุกข์ให้สะดวกต่อการติดตามมากขึ้น (๓) พัฒนาระบบข้อมูลด้านภาษี โดยนำผู้มีรายได้

เข้าระบบการแจ้งรายได้ทุกคน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำนโยบายให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายได้มากยิ่งขึ้น

การปฏิรูประบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง เน้นการจัดอุปสรรคในเชิงโครงสร้าง อาทิ ข้อจำกัดในการบริหารจัดการทรัพยากรชุมชน การขาดความต่อเนื่องในการจัดระบบสวัสดิการชุมชน การขาดการบูรณาการงานพัฒนาชุมชนระหว่างภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการภายใต้เงื่อนไขสำคัญ ได้แก่ (๑) การเพิ่มสิทธิหน้าที่ อำนาจ ทรัพยากร (๒) การจัดอุปสรรค ปกป้อง คุ้มครอง และ (๓) การเพิ่มพลังความสามารถ โดยจะพัฒนาเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปกลไกการจัดการแบบมีส่วนร่วมและมาตรการทางกฎหมายใน ๒ ส่วนสำคัญ คือ การปฏิรูปเชิงพื้นที่ และการปฏิรูประบบและกลไก เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การบริหารชุมชน และการบริหารทรัพยากร ภายใต้ ๔ กิจกรรมสำคัญ ได้แก่ (๑) ปฏิรูประบบการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งเชิงพื้นที่ โดยให้ตำบลเป็นพื้นที่การพัฒนาอย่างบูรณาการ มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศเชิงภูมิศาสตร์/แผนแม่บทชุมชนแบบบูรณาการ และให้มีคณะกรรมการประชารัฐสนับสนุนตำบลเข้มแข็งระดับจังหวัดและระดับประเทศ (๒) ปฏิรูปสิทธิและบทบาทชุมชน โดยจัดทำ พ.ร.บ. ร้องรับสิทธิชุมชนและบุคคล พ.ร.บ. ยุติธรรมชุมชน แก้ไข พ.ร.บ. สภามงคลชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๑ หรือ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สภาองค์กรชุมชนมีบทบาทที่สำคัญ และยกระดับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจาก องค์การมหาชนให้มี พ.ร.บ. ร้องรับเพื่อความคล่องตัวในการส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน (๓) ปฏิรูป ทรัพยากรและทุนชุมชน โดยผลักดัน พ.ร.บ. ธนาคารที่ดิน จัดทำ พ.ร.บ. ธนาคารต้นไม้ ออกกฎกระทรวงตาม พ.ร.บ. หลักประกันทางธุรกิจ เพื่อกำหนดต้นไม้เป็นทรัพย์สินและแก้ไข พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๔๔ รวมทั้ง พัฒนาระบบการบริหารจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กบนฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน (๔) ปฏิรูประบบสวัสดิการ ชุมชน โดยแก้ไข พ.ร.บ. ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖ และจัดทำ พ.ร.บ. ส่งเสริมและพัฒนา องค์กรภาคประชาสังคม พ.ศ. .... และ (๕) ปฏิรูประบบเศรษฐกิจชุมชน โดยจัดทำ พ.ร.บ. สถาบันการเงิน ชุมชน จัดทำแผนพัฒนาระบบสมาชิกชุมชนที่เป็น matching model กับภาคธุรกิจ จัดทำ พ.ร.บ. วิสาหกิจ เพื่อสังคมให้เป็นกฎหมายส่งเสริมการทำงานเพื่อสังคม และปรับปรุง พ.ร.บ. สหกรณ์ กฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อพัฒนาสหกรณ์ทุกประเภทให้เข้มแข็ง

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ การรับรู้ และการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้สังคมเกิดความ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (social cohesion) ยอมรับในความแตกต่างและมีความเอื้ออาทรกัน ซึ่งที่ผ่านมา การทำกิจกรรมทางสังคมยังมีน้อยและไม่ได้มีการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ ขาดองค์กรเฉพาะในการบริหาร จัดการงานอาสาสมัคร โดยประเด็นการปฏิรูปให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนผ่าน กิจกรรมทางสังคมบนพื้นที่สร้างสรรค์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำศักยภาพของอาสาสมัครและกลุ่มพลังต่างๆ ช่วยขับเคลื่อนสังคมให้เป็นสังคมคุณภาพ ดังนี้ (๑) การสร้างพลังจิตอาสา ดำเนินโครงการจิตอาสา “เราทำ ความดีด้วยหัวใจ” โดยจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อพัฒนาชุมชนในทุกจังหวัด (๒) การสร้างพลังแผ่นดิน ปฏิรูประบบอาสาสมัครในพื้นที่โดยจัดทำฐานข้อมูลอาสาสมัคร/กิจกรรมดำเนินการในพื้นที่ต่างๆ เร่งรัดฟื้นฟูกิจการ ลูกเสือไทย และผลักดันให้สภาเด็กและเยาวชนดำเนินกิจกรรมจิตอาสาในด้านต่างๆ ทั้งการศึกษา สุขภาพ กีฬา วัฒนธรรมท้องถิ่น (๓) การสร้างพลังสร้างสรรค์ โดยสร้างและพัฒนาพื้นที่ศูนย์การเรียนรู้ทักษะชีวิต จัดเวทีให้ผู้สูงอายุแลกเปลี่ยนในรูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุ ยกกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นพื้นที่ฟื้นฟูและ กล่อมเกลาเด็ก และขยายเครือข่ายวิทยุชุมชนเพื่อช่วยเหลือสาธารณะในรูปแบบของ จส. ๑๐๐ และ (๔) การสร้าง พลังภูมิคุ้มกัน โดยจัดทำมาตรฐานดูแลสื่อออนไลน์ อาทิ จัดทำ rating เนื้อหาสื่อประเภทต่างๆ ก่อนเผยแพร่

ระบบตรวจสอบข้อมูลข่าวสารบน Smart Phone และโครงการ Citizen Watchdogs โดยสร้างระบบดิจิทัลในการเฝ้าระวังทางสังคมในชุมชน

โดยสรุป การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคมในครั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อให้ทุกภาคส่วนร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่ระดับบุคคล ชุมชน และสังคม ผ่านการสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยประชาชนทุกคนจะได้รับโอกาสที่เป็นธรรมตามศักยภาพ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และได้รับผลจากการปฏิรูปสังคมอย่างทั่วถึง โดยจะไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง ตลอดจนมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพลังทางสังคมในการพัฒนาชุมชนบนฐานของ ศักยภาพชุมชนและภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน อันจะเป็นฐานรากสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่สังคม คุณภาพในที่สุด

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านพลังงาน

แผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน

๑. สารสำคัญ

การปฏิรูปประเทศด้านพลังงานดำเนินการภายใต้พื้นฐานแนวคิดและหลักการที่สำคัญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้แก่ หลักธรรมาภิบาล หลักความสุจริต และหลักสิทธิมนุษยชน พร้อมทั้งน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ด้วยการใช้ “ความรู้” และ “คุณธรรม” เป็นเครื่องมือนำทางในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผลลัพธ์ของการปฏิรูปด้านพลังงาน ส่งผลให้การพัฒนาด้านพลังงานของประเทศสามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีการบูรณาการและมีการตรวจสอบถ่วงดุลซึ่งกันและกัน โดยมีการทบทวนประเด็นข้อเสนอการปฏิรูปของยุทธศาสตร์ชาติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และคณะอนุกรรมการพิจารณาบูรณาการข้อคิดเห็นและข้อเสนอเพื่อสร้างความสามัคคีปรองดอง รวมทั้งสถานการณ์แนวโน้มภายนอกและภายในประเทศ เพื่อกำหนดกรอบการปฏิรูปที่ใช้ประโยชน์จากโอกาส กำหนดแนวทางเพื่อลดอุปสรรค และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศระยะยาวที่ครอบคลุมใน ๓ มิติ ได้แก่

- **การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศจากการจัดหาพลังงาน** ประเทศไทยยังคงต้องมีการใช้พลังงานเพิ่มขึ้น เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ซึ่งการใช้พลังงานที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญกับการใช้พลังงานอย่างมีความรับผิดชอบต่อทุกภาคส่วนทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้ โดยมุ่งเน้นการใช้พลังงานอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น การเพิ่มเชื้อเพลิงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของเครื่องจักรอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หรือไม่ให้มีส่วนการปล่อยเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งเป็นไปตามแนวทางเดียวกับทิศทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และเป้าหมายของไทยตามความตกลงปารีส (Conference of Parties: COP ๒๑) นอกจากนี้ในการจัดทำแผนการปฏิรูปด้านพลังงาน ยังได้พิจารณาถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับประเทศแบบทวีคูณ จากการพัฒนาพลังงานต่างๆ ทั้งปิโตรเลียมและพลังงานทดแทน เพื่อสร้างศักยภาพการแข่งขันให้กับประเทศอย่างยั่งยืน

- **การเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานให้กับประเทศ** โดยส่งเสริมความต่อเนื่องจากการสำรวจและผลิตปิโตรเลียมในประเทศไทย ส่งเสริมการจัดหาพลังงานทดแทนที่มีศักยภาพสำหรับประเทศไทย การพัฒนาเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆ ที่จะจัดหาพลังงานให้มีประสิทธิภาพ มีต้นทุนต่ำลง และสร้างความมั่นคงในการจัดหาพลังงาน รวมทั้งเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน โดยลงทุนเพื่อพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานของประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เพื่อรองรับการจัดหาพลังงานในอนาคต

- **การบริหารจัดการพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและบูรณาการ และยกระดับธรรมาภิบาลในธุรกิจพลังงาน** เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการใช้และการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลธุรกิจ

พลังงาน และให้มีการใช้ศักยภาพด้านพลังงานในประเทศอย่างเต็มที่ สร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ลดข้อขัดแย้งในสังคม รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติที่น่าเชื่อถือ

จากแนวคิดและหลักการข้างต้น คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านพลังงานได้กำหนดประเด็นการปฏิรูปรวม ๖ ด้าน ๑๗ ประเด็น ดังนี้

๑.๑ ด้านการบริหารจัดการพลังงานของประเทศ ประกอบด้วย ๓ ประเด็นปฏิรูป ดังนี้

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑ ปฏิรูปองค์กรด้านพลังงาน ได้แก่ (๑) ปรับบทบาทและโครงสร้างองค์กรด้านพลังงานเพื่อรองรับการปฏิรูป (๒) สร้างกติกา (Code of Conduct) เพื่อกำหนดขอบเขตการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงานนโยบาย-หน่วยกำกับ-หน่วยปฏิบัติ (๓) สร้าง one-stop-service โรงไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปรับปรุงบทบาทหน้าที่องค์กรด้านพลังงานของไทย ให้มีกติกา (Code of Conduct) ในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานนโยบาย-กำกับ-ปฏิบัติ ในการสร้างความชัดเจนและลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน และปรับกระบวนการอนุมัติ อันจะช่วยกระตุ้นการลงทุนด้านพลังงานของประเทศ

ประเด็นปฏิรูปที่ ๒ การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ เพื่อยกระดับการสื่อสารกับหน่วยงาน สื่อสารมวลชน และประชาชน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความไว้วางใจในการดำเนินนโยบายภาครัฐ พัฒนาระบบฐานข้อมูลพลังงานประเทศ (Big Data) ให้มีความสมบูรณ์มีการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลทุกหน่วยงานที่มีการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับด้านพลังงานภายใต้ระบบเดียวกัน และนำข้อมูลด้านพลังงานมาวิเคราะห์วิจัยเพื่อสื่อสารให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งด้านการตัดสินใจในการใช้พลังงาน และการประกอบธุรกิจด้านพลังงาน

ประเด็นปฏิรูปที่ ๓ การสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน ได้แก่ (๑) กำหนดกลไกให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะต่อรัฐอย่างเป็นทางการ (๒) กำหนดกลไกการจัดตั้งโรงไฟฟ้าที่ประชาชนมีส่วนร่วม (๓) การจัดสรรค่าภาคหลวงสู่ชุมชน และ (๔) ส่งเสริมและสร้างระบบธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการทุกองค์กร เพื่อยกระดับหน่วยงานภาครัฐให้มีธรรมาภิบาลในการดำเนินการ มีการพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาที่สำคัญของรัฐบาลเพื่อให้เกิดการยอมรับของภาคประชาชน อาทิ การพัฒนาโรงไฟฟ้า และสร้างความตระหนักกับประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญด้านพลังงาน องค์กรพัฒนาเอกชนมีธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ ปรับแก้กฎหมายในการกำหนดให้การรับฟังความคิดเห็นให้มุ่งเน้นคนในพื้นที่ ขณะที่ผู้ประกอบการมีการดำเนินธุรกิจอย่างมีธรรมาภิบาล มีความรับผิดชอบต่อสังคมและชุมชน ตลอดจนมีการส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคมเพื่อสร้างงานสร้างรายได้กับประชาชนในพื้นที่

๑.๒ ด้านไฟฟ้า ประกอบด้วย ๓ ประเด็นปฏิรูป ดังนี้

ประเด็นปฏิรูปที่ ๔ ปฏิรูปโครงสร้างแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า (PDP) โดยกำหนดสัดส่วนเชื้อเพลิง และปฏิรูปการจัดหาพลังงานทั้งระบบ ปรับปรุงแนวทางการจัดทำ PDP ใหม่ ที่คำนึงถึงความสมดุลรายภาค ปรับปรุงอัตราค่าไฟฟ้าและมุ่งเพิ่มความมั่นคงระบบไฟฟ้าสำหรับจุดที่มีความเสี่ยงและมีความสำคัญต่อประเทศ เพื่อให้โครงสร้างแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าและโครงสร้างค่าไฟฟ้ามีความเหมาะสมเป็นธรรม ยกกระดับความสามารถในการพึ่งพาตนเองของประเทศในการผลิตไฟฟ้า มีการกระจาย

ระบบผลิตไฟฟ้าและการบริหารแหล่งเชื้อเพลิงตามศักยภาพที่มี และมีกำลังผลิตสำรองที่เหมาะสมสำหรับ โรงไฟฟ้าหลักและไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน

ประเด็นปฏิรูปที่ ๕ ส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขัน สนับสนุนกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่ม การแข่งขันที่ใช้พลังงานทดแทนที่ผลิตและซื้อขายไฟฟ้ากันเองภายในชุมชนและครัวเรือน ทำให้ภาครัฐไม่ต้อง จัดหางบประมาณมาสนับสนุนเป็นพิเศษ ได้แก่ FIT/Adder ทำให้สามารถบริหารจัดการแหล่งพลังงานทดแทน ที่มีอยู่ในชุมชนทั่วประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด อันจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิต ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร ประชาชน ชุมชนทั่วไปดีขึ้น และลดมูลค่าการนำเข้าพลังงานจาก ต่างประเทศ พร้อมทั้งศึกษาแนวทางการส่งเสริมการแข่งขันในกิจการไฟฟ้าและก๊าซธรรมชาติเพิ่มเติม โดยคำนึงถึงความมั่นคงทางพลังงานและการเตรียมความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานให้สอดคล้อง กับระยะเวลาสภาพตลาดอย่างเหมาะสม

ประเด็นปฏิรูปที่ ๖ ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า โดยบูรณาการหน่วยงานกิจการ ไฟฟ้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการไฟฟ้าและการลงทุนของประเทศ ส่งเสริมและจัดทำระเบียบ กฎเกณฑ์สำหรับ Third Party Access (TPA) ของระบบส่งและระบบจำหน่าย และส่งเสริมกิจการจำหน่าย เพื่อเพิ่มบทบาทภาคเอกชนและส่งเสริมให้มีการแข่งขันมากขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดความชัดเจนในการกำหนด นโยบายพลังงานไฟฟ้าและทำให้การบูรณาการแผนยุทธศาสตร์พลังงานประเทศ (Strategy Energy Blueprint) มีประสิทธิภาพมากขึ้น ขณะที่การตัดสินใจด้านการลงทุนทั้งในส่วนของระบบส่งและระบบ จำหน่ายไฟฟ้ามีความสอดคล้องและไม่ซ้ำซ้อนหรือมีการใช้ที่ดินและโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน เพื่อลดค่าใช้จ่าย โดยรวมของการปฏิบัติงานของทั้ง ๓ การไฟฟ้า เช่น สามารถใช้โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ (Spare Parts) ของระบบส่งและระบบจำหน่ายบางอย่างร่วมกันได้ ส่งผลให้ค่าไฟฟาลดลง รวมถึงการสนับสนุนการเพิ่ม สัดส่วนการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนเป็นไปตามเป้าหมาย

๑.๓ ด้านปิโตรเลียมและปิโตรเคมี ประกอบด้วย ๒ ประเด็นปฏิรูป ดังนี้

ประเด็นปฏิรูปที่ ๗ การพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ ได้แก่ (๑) การจัดก๊าซธรรมชาติให้มีความ ต่อเนื่องและไม่เกิดการหยุดชะงัก (๒) การใช้โครงสร้างพื้นฐานพลังงานที่เกี่ยวข้องกับก๊าซธรรมชาติ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (๓) การส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจพลังงาน และ (๔) การสร้าง โอกาสให้ประเทศไทยกลายเป็น Regional LNG Trading Hub เนื่องจากจะช่วยรักษาความมั่นคงทางด้าน พลังงาน สนับสนุนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีการกระจายตัวเพื่อช่วยให้ ประชาชนสามารถเข้าถึงและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในตลาดก๊าซธรรมชาติ

ประเด็นปฏิรูปที่ ๘ การพัฒนาปิโตรเคมี ระยะที่ ๔ ได้แก่ (๑) พัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูป พลาสติกและเคมีภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม (๒) การพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีระยะที่ ๔ ในพื้นที่ชายฝั่ง ทะเลตะวันออก และ (๓) การกำหนดพื้นที่ใหม่สำหรับพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในระยะยาว เพื่อส่งเสริม การเติบโตทางเศรษฐกิจให้กับประเทศพร้อมยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของประชาชนสร้างขีด ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีให้กับประเทศ และสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรม พื้นฐานเพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-curve)

๑.๔ ด้านพลังงานทดแทน ประกอบด้วย ๔ ประเด็นปฏิรูป ดังนี้

ประเด็นปฏิรูปที่ ๙ ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็วสำหรับโรงไฟฟ้า ชีวมวล เพื่อสร้างความมั่นคงระบบไฟฟ้า สร้างพืชเศรษฐกิจใหม่ และสนับสนุนการเพิ่มรายได้กับชุมชน

โดยบูรณาการข้อมูลไม่โตเร็ว กำหนดพื้นที่ปลูก และขยายผล ส่งเสริมการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผลิตเชื้อเพลิงที่บริหารจัดการโดยชุมชน กำหนดมาตรฐานและราคากลางของเชื้อเพลิงชีวมวลไม่โตเร็วและตลาดกลางซื้อขายเชื้อเพลิงชีวมวลไม่โตเร็วของประเทศ อันจะส่งผลให้เกิดการส่งเสริมพลังงานทดแทนในระดับชุมชนอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑๐ แนวทางส่งเสริมและจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า เพื่อแก้ปัญหาด้านขยะและสนับสนุนการเพิ่มรายได้กับชุมชน โดยประสานหน่วยงานออกมาตรการสนับสนุนรวบรวมขยะ และกำหนดให้มีกฎหมายบังคับใช้วิธีการแยกขยะ การขนส่ง การจัดเก็บ สร้างแนวทางและรูปแบบ (Model) ในการส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากขยะอย่างมีประสิทธิภาพ โดยดึงภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยให้ประเทศไทยมีโรงไฟฟ้าขยะที่เหมาะสมกับสภาพขยะมูลฝอยของไทยเพื่อนำไปดำเนินการแบบบูรณาการและขยายผลการจัดการไปยังเทศบาลหรือ อบจ./อบต. ที่มีความพร้อม และสามารถช่วยแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการขยะได้ทั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กและมีปริมาณขยะไม่มากจนถึงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่และมีปริมาณขยะมาก

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑๑ การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี ปรับปรุงกฎหมาย กำหนดมาตรการสนับสนุนการติดตั้ง และระเบียบที่เอื้อให้เกิดการติดตั้งโซลาร์รูฟ ซึ่งเป็นพลังงานทดแทนได้สะดวก ไม่เสียค่าใช้จ่ายและเวลาที่เกินความจำเป็น อันเป็นการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานให้กับประเทศ ลดการสูญเสียไฟฟ้าในระบบสายส่ง สายจำหน่าย เกิดการว่าจ้างแรงงานและอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ ในประเทศ

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑๒ ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ระยะ ๒๐ ปี เพื่อสร้างกรอบและโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่งที่เหมาะสมกับประเทศ นำไปสู่การกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องทั้งด้านเกษตร การลงทุนอุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพ โรงกลั่น และยานยนต์ โดยประมาณความต้องการใช้น้ำมันเชื้อเพลิง (BAU) ที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างพลังงานภาคขนส่ง ปรับปรุงแผนอนุรักษ์พลังงาน (EEP ๒๐๑๕) แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก (AEDP ๒๐๑๕) และแผนบริหารจัดการน้ำมันเชื้อเพลิง (Oil Plan ๒๐๑๕) อันจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการเชื้อเพลิงประเภทต่างๆ ให้มีปริมาณเพียงพอและมีราคาที่เหมาะสม

๑.๕ ด้านการอนุรักษ์และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย ๓ ประเด็นปฏิรูป ดังนี้

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑๓ ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม อาทิ การเพิ่มประสิทธิภาพหม้อน้ำ เพิ่มประสิทธิภาพระบบไอน้ำสำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวลยกระดับประสิทธิภาพพลังงานหม้อต้ม ออกข้อบัญญัติ Factory Energy Code และกำหนดมาตรการและแนวทางให้โรงงานขยายผลการปรับปรุงเครื่องจักรและอุปกรณ์ ตั้งเป้าลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานได้ไม่น้อยกว่า ๒,๖๐๐ ล้านบาท

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑๔ การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (Building Energy Code : BEC) โดยอาคารที่จะก่อสร้างหรือดัดแปลงขึ้นในประเทศไทย ที่มีขนาดรวมกันตั้งแต่ ๒,๐๐๐ ตารางเมตรขึ้นไป ต้องมีการใช้พลังงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กระทรวงพลังงานออกประกาศกฎกระทรวงกำหนดประเภท หรือขนาดของอาคาร และมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการในการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน หรือข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน อันเป็นการส่งเสริมให้อาคารที่ก่อสร้างใหม่มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศ สนับสนุนให้เกิด

อุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์ ชิ้นส่วน เทคโนโลยีการอนุรักษ์พลังงานในประเทศ พร้อมทั้งลดการปลดปล่อย ก๊าซเรือนกระจกและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑๕ การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงาน ภาครัฐ ปรับปรุงกฎหมายและออกระเบียบวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมกลไกบริษัทจัดการพลังงาน (Energy Service Company: ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ อันเป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ พลังงานและเกิดการประหยัดงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ

๑.๖ ด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานพลังงาน ประกอบด้วย ๒ ประเด็นปฏิรูป ดังนี้

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑๖ การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย เพื่อให้ประเทศไทยมีทิศทาง และความชัดเจนนโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้า สร้างความเชื่อมั่นการลงทุน และสามารถวางแผน ด้านพลังงานเพื่อรองรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดทิศทางการพัฒนายานยนต์ไฟฟ้าที่ชัดเจน และประกาศเป้าหมายการพัฒนาและการใช้ยานยนต์ไฟฟ้า ปรับปรุงแผนด้านพลังงานและการจัดหาพลังงาน เพื่อรองรับ จัดทำแผนปฏิบัติการ และจัดทำแนวทางสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมยานยนต์

ประเด็นปฏิรูปที่ ๑๗ การส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน เพื่อให้ประเทศไทย มีทิศทางการส่งเสริมการลงทุนและมีการนำระบบกักเก็บพลังงานมาใช้พัฒนาโครงข่ายไฟฟ้าของประเทศอย่าง เป็นรูปธรรม มีการศึกษาโอกาสและความเป็นไปได้ในการส่งเสริมการลงทุนอุตสาหกรรมการผลิตระบบกักเก็บ พลังงานซึ่งนับเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Disruptive technology) ที่สำคัญ และกำหนดแผนการ นำมาใช้ในระบบสายส่งในภาคพลังงาน จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมระบบกักเก็บพลังงาน และปรับปรุงการวางแผนด้านพลังงานให้มีการนำระบบกักเก็บพลังงานมาใช้ในระบบโครงข่ายไฟฟ้า ของประเทศ

๒. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

กรอบแนวคิดและแผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน รวม ๖ ด้าน ๑๗ ประเด็น มีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ในแต่ละประเด็นปฏิรูปที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

๒.๑ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ประเด็นปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน ที่ (๔) โครงสร้างแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า โดยกำหนดสัดส่วนเชื้อเพลิง และปฏิรูปการจัดหาพลังงานทั้ง ระบบ (๕) ส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเพื่อเพิ่มการแข่งขัน (๖) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า (๗) ด้านการ พัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ (๘) การพัฒนาปิโตรเคมี ระยะที่ ๔ (๙) ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิง ชีวมวลไม้โตเร็ว สำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล (๑๐) แนวทางส่งเสริมและขจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็น เชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า (๑๑) ส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี (๑๒) ปฏิรูปโครงสร้างการใช้พลังงานภาค ขนส่ง (๑๓) การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน และการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม (๑๔) การใช้ ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (Building Energy Code: BEC) (๑๕) การใช้มาตรการบริษัท จัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ (๑๖) การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย และ (๑๗) การส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน **มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง ความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขัน และการวางรากฐานที่แข็งแกร่งเพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถใน การแข่งขัน** เนื่องจากการส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม มีการเตรียมความพร้อม

ด้านกฎหมาย/ระเบียบ และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการผลิตพลังงานใช้เอง (Distributed Green Generation) กำหนดมาตรฐานการลดใช้พลังงานของอุตสาหกรรมใหม่ของประเทศ พร้อมทั้งมุ่งจัดหาพลังงานทั้งปิโตรเลียมและไฟฟ้า ให้เพียงพอต่อความต้องการใช้ของประเทศ ส่งเสริมการลงทุน มีโครงสร้างพื้นฐาน และระบบการบริหารจัดการที่เสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน มุ่งเน้นการปรับสมดุลเพื่อให้กลไกตลาดผลักดันให้เกิดการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ มีความเป็นธรรมต่อผู้ใช้พลังงาน และผู้ประกอบการพลังงาน พร้อมทั้งส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมพลังงาน และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ

๒.๒ ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประเด็นปฏิรูปประเทศด้านพลังงานที่ (๔) โครงสร้างแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า โดยกำหนดสัดส่วนเชื้อเพลิง และปฏิรูปการจัดหาพลังงานทั้งระบบ (๖) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า (๗) ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมก๊าซธรรมชาติ (๘) ปฏิรูประบบบริหารจัดการเชื้อเพลิงชีวมวลไม้โตเร็ว สำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวล (๑๐) แนวทางส่งเสริมและจัดอุปสรรคในการนำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า (๑๑) ส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟอย่างเสรี (๑๓) การส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างคุ้มค่าในกลุ่มอุตสาหกรรม (๑๔) การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (Building Energy Code: BEC) (๑๕) การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ (๑๖) การส่งเสริมยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย และ (๑๗) การส่งเสริมเทคโนโลยีระบบการกักเก็บพลังงาน **มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในด้านการพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในทุกภาคเศรษฐกิจ** ภายใต้กรอบและแนวทางการปฏิรูปพลังงานที่มุ่งเน้นการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์พลังงาน การส่งเสริมการพัฒนาพลังงานทดแทน การสนับสนุนยานยนต์ไฟฟ้าการส่งเสริมเทคโนโลยีระบบกักเก็บพลังงาน และการพัฒนาโครงข่ายระบบไฟฟ้า เพื่อให้เกิดการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงานของประเทศ เพื่อให้การผลิตและการใช้พลังงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด อันเป็นการสร้างการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

๒.๓ ยุทธศาสตร์การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นปฏิรูปประเทศด้านพลังงานที่ (๑) ปฏิรูปองค์กรด้านพลังงาน (๒) การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ (๓) ปฏิรูปการสร้างธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน และ (๖) ปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า **มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในด้านการวางระบบบริหารงานราชการแบบบูรณาการเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐ การยกระดับงานบริการประชาชนและอำนวยความสะดวกของภาครัฐสู่ความเป็นเลิศ การปรับปรุงบทบาทภารกิจและโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐ และการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับให้มีความชัดเจน ทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ** เนื่องจากมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านพลังงาน ทั้งด้านการกำหนดนโยบาย การกำกับดูแล และการประกอบกิจการ สร้างธรรมาภิบาลในการดำเนินกิจการของภาคพลังงานทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สนับสนุนการมีส่วนร่วมกับภาคประชาชนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดหาพลังงาน และร่วมกันพัฒนาพลังงานทดแทน ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ รวมถึงการสร้างกลไกเพื่อสื่อสารข้อมูลและสารสนเทศด้านพลังงานที่น่าเชื่อถือสู่สาธารณะ

๓. เป้าหมายหรือผลอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

๓.๑ เป้าหมาย

๓.๑.๑ **ระยะสั้น ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒** มุ่งเน้นการปรับปรุงการบริหารจัดการพลังงาน สร้างแผนจัดหาที่ได้รับการยอมรับ ส่งเสริมพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน และกำหนดทิศทางการพัฒนาและการลงทุนเทคโนโลยีใหม่ของประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่

- ๑) ปรับโครงสร้างองค์กร และสร้าง Code of Conduct ในหน่วยงานพลังงานของประเทศ
- ๒) สร้าง OSS โรงไฟฟ้าที่แท้จริงสนับสนุนการลงทุนประเทศ
- ๓) การสร้างศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ
- ๔) มีพื้นที่ตั้งโรงไฟฟ้าที่ประชาชนเสนอเองเป็นครั้งแรก
- ๕) รัฐบาลปรับแผนการจัดหาพลังงานใหม่ทั้งไฟฟ้า ก๊าซธรรมชาติ และน้ำมัน
- ๖) ปรับโครงสร้างบริหารกิจการไฟฟ้า และส่งเสริมกิจการไฟฟ้าเสรีที่ใช้พลังงานทดแทน
- ๗) ศึกษาโอกาสพัฒนาเป็น Regional LNG Trading Hub
- ๘) ริเริ่มการสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ของประเทศจากปิโตรเคมี
- ๙) มีการกำหนดทิศทางการลงทุนและการพัฒนายานยนต์ไฟฟ้า และระบบกักเก็บพลังงานที่ได้รับการยอมรับจากผู้ลงทุน

๑๐) จัดทำกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (Building Energy Code: BEC) การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ

๓.๑.๒ **ระยะปานกลาง ปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕** การบริหารจัดการด้านพลังงานมีธรรมาภิบาล มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานตามแผนการจัดหาที่ปรับปรุงใหม่ กระตุ้นการลงทุนด้านพลังงาน และเพิ่มขีดความสามารถของประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่

- ๑) มีโรงไฟฟ้า สายส่ง ระบบท่อ ตามแผนลงทุนและจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน
- ๒) เริ่มสร้างฐานลงทุนใหม่จากปิโตรเคมี ระยะที่ ๔
- ๓) อุตสาหกรรมพลังงานทดแทน ยานยนต์ไฟฟ้า และระบบกักเก็บพลังงาน มีการขยายตัวภายในประเทศตามเป้าหมายของคณะกรรมการระดับประเทศ
- ๔) ลดการผูกขาด สร้างการแข่งขันในทุกกิจการพลังงาน ประชาชนเข้าถึงการใช้พลังงานในราคาที่ เป็นธรรม ได้รับคุณภาพและการบริการที่ดีขึ้น
- ๕) บังคับใช้กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๖) สร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๓.๒ ผลที่พึงประสงค์

๓.๒.๑ กิจการพลังงานมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมมากขึ้น ภายใต้กลไกตลาดที่เหมาะสม

๓.๒.๒ พลังงานของประเทศมีความมั่นคง ปริมาณเพียงพอ ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงได้ และได้รับการบริการที่มีคุณภาพ ในระดับราคาที่เป็นธรรม

๓.๒.๓ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนมีการใช้พลังงานอย่างรับผิดชอบ ประหยัด คุ่มค่า และมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการใช้พลังงานสะอาดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๓.๒.๔ มีกลไกการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ นักวิชาการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียระดับชุมชนเพื่อพัฒนาพลังงานทางเลือกที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับประเทศไทย เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิต

๓.๒.๕ มีกลไกเพื่อยกระดับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการพลังงาน และเกิดการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และกิจการพลังงานของรัฐให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

๓.๒.๖ มีข้อมูลและรายงานสารสนเทศเพื่อการวิเคราะห์และสื่อสารด้านพลังงานเพียงพอที่จะสนับสนุนการวางแผนและเตรียมความพร้อมระบบโครงสร้างพื้นฐาน และเพื่อสนับสนุนการเติบโตของพลังงานทางเลือก รวมทั้งเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องกับประชาชน

๓.๓ ผลสัมฤทธิ์ที่ประเทศและประชาชนจะได้รับ

๓.๓.๑ ด้านการบริหารจัดการ

๑) การให้บริการประชาชนและการลงทุนด้านพลังงานของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถเข้าถึงข้อมูลพลังงานได้สะดวก รวดเร็ว และได้รับความเชื่อถือ

๓) มีกลไกการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกพื้นที่เพื่อการพัฒนาด้านพลังงาน ทำให้เกิดความไว้วางใจ

๔) มีกรอบแนวทางธรรมาภิบาลในการดำเนินงานทั้งรัฐ NGOs และผู้ประกอบการอย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้การดำเนินการโปร่งใส ตรวจสอบได้ นำไปสู่การลดข้อขัดแย้งในสังคม

๓.๓.๒ ด้านไฟฟ้า

๑) การพัฒนาโรงไฟฟ้าเป็นไปตามแผน ประชาชนมีพลังงานใช้อย่างเพียงพอ และมั่นคงในราคาที่เหมาะสมเป็นธรรม

๒) เพิ่มการพึ่งพาตนเองทางพลังงานจากการส่งเสริมพลังงานทดแทนอย่างเสรี สร้างงาน สร้างอาชีพ ลดภาระของภาครัฐในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน และลดการนำเข้าเชื้อเพลิงจากต่างประเทศ

๓) การลงทุนระบบส่ง ระบบจำหน่ายไฟฟ้า เกิดการบูรณาการ ผู้ใช้ไฟฟ้าได้ประโยชน์จากราคา และคุณภาพบริการที่ดีขึ้น

๓.๓.๓ ด้านปิโตรเลียมและปิโตรเคมี

- ๑) สร้างโอกาสในการเป็นศูนย์กลางการซื้อขาย LNG ของภูมิภาค
- ๒) ประชาชนได้รับประโยชน์จากการเพิ่มการแข่งขันในกิจการก๊าซธรรมชาติในด้านราคา รวมทั้งผู้ปฏิบัติงานชาวไทยเกิดกระบวนการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ จากผู้ประกอบการที่เข้ามาแข่งขันรายใหม่
- ๓) การสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่ให้กับประเทศ โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมปิโตรเคมี ระยะที่ ๔ อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจจากการลงทุนเพิ่มอีกอย่างน้อย ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ช่วยผลักดันให้ไทยมีโอกาสก้าวสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วที่มีรายได้ต่อหัวเฉลี่ยมากกว่า ๑๕,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อคนต่อปี และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

๓.๓.๔ ด้านพลังงานทดแทน

- ๑) สร้างรายได้ให้กับชุมชนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการผลิตพลังงาน ลดความขัดแย้ง และเพิ่มการยอมรับของชุมชนในพื้นที่ที่มีการสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล
- ๒) นำขยะมูลฝอยไปเป็นเชื้อเพลิงเพื่อผลิตไฟฟ้า ช่วยลดผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนอันเกิดจากมลพิษขยะ
- ๓) ส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟเสรี เพิ่มการพึ่งพาตนเอง และสร้างอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
- ๔) ปรับโครงสร้างการใช้พลังงานภาคขนส่ง ส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ ซึ่งนำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

๓.๓.๕ ด้านการอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

- ๑) ลดต้นทุนพลังงานในภาคอุตสาหกรรมได้ไม่น้อยกว่า ๒,๖๐๐ ล้านบาท ภายในปี ๒๕๖๕
- ๒) ประหยัดงบประมาณภาครัฐเกือบ ๘,๐๐๐ ล้านบาท เกิดการจ้างงานสร้างผู้เชี่ยวชาญ บุคลากรด้านการอนุรักษ์พลังงานเป็นจำนวนมาก

๓.๓.๖ ด้านเทคโนโลยี นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน

- ๑) ประเทศมีทิศทางการลงทุนยานยนต์ไฟฟ้าและระบบกักเก็บพลังงาน นำไปสู่โอกาสสร้างฐานการลงทุนและการจ้างงาน
- ๒) การนำระบบกักเก็บพลังงานมาใช้ในการพัฒนาระบบโครงข่ายไฟฟ้าของประเทศ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน และลดภาระของภาครัฐในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานพลังงาน

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
และประพฤติมิชอบ

แผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่หยั่งรากลึกในสังคมไทยนานนับหลายสิบปี โดยปัญหาอยู่ในลักษณะซับซ้อนและทับซ้อนหลายปัญหา ซึ่งแต่ละปัญหาล้วนเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนกันและกัน ซึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวมาจากการที่ปัญหาการทุจริตรุนแรงมากทั้งในเชิงพฤติกรรมและพื้นที่ โดยรูปแบบของการทุจริต จากเดิมที่เน้นการทุจริตทางตรงเปลี่ยนรูปแบบมาสู่การทุจริตเชิงนโยบาย โดยมีการแก้กฎหมายระเบียบหรือกำหนดนโยบาย เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้องมากยิ่งขึ้น การใช้อำนาจเอื้อประโยชน์ การทำลายกลไกการตรวจสอบ เป็นต้น ประกอบกับกลไกภาครัฐไม่ได้ปฏิบัติงานภายใต้กรอบธรรมาภิบาล ไม่มีการระงับยับยั้งปัญหาในระดับปฏิบัติ ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปอย่างล่าช้า เนื่องจากไม่มีการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การปราบปรามการทุจริตไม่ได้ผล โครงสร้างหลักของประเทศไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และระบบราชการอ่อนแอลง

ที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการที่จะแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบมาโดยตลอด แต่ปัญหาดังกล่าวมิได้ลดน้อยลงแต่อย่างใด กลับมีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้นตามสถานการณ์และบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ จึงกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการวางกลไกป้องกัน ตรวจสอบ และจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวด เด็ดขาด เพื่อให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมือง หรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ รวมทั้งต้องส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงอันตรายที่เกิดจากการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน และจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวอย่างเข้มงวด รวมทั้งมีกลไกในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเพื่อมีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้ความรู้ ต่อต้าน หรือชี้เบาะแสโดยได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ ต่อมาจึงได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นเพื่อจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบได้นำเจตนารมณ์และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สภาพปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในปัจจุบัน รายงานผลการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วนในสังคมไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน มาประกอบการพิจารณาจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยกำหนดผลอันพึงประสงค์ไว้ ๖ ข้อ ดังนี้

๑. ให้มีการส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ รวมทั้งให้มีกฎหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันเป็นพลังในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบและชี้เบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำความผิดโดยรัฐมีมาตรการสนับสนุนและคุ้มครองผู้ชี้เบาะแสด้วย
๒. ให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง (Integrity) สุจริตของบุคลากร ใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ดีอย่างแท้จริง

๓. ให้มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้ และสนับสนุนแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริตเพื่อขจัดปัญหาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ

๔ ยกกระตือรือร้นการบังคับใช้มาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง หรือมาตรการทางกฎหมาย ต่อเจ้าพนักงานของรัฐที่ถูกกล่าวหาว่าประพฤติมิชอบหรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด

๕ ปรับปรุงประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน (ได้สวน ชี้มูล ฟ้องศาล พิพากษา) ทั้งแพ่งและอาญาให้รวดเร็ว รุนแรง เด็ดขาด เป็นธรรม เสมอภาค โดยเฉพาะมีการจัดทำและบูรณาการฐานข้อมูลคดีทุจริต ตลอดจนเร่งรัดการติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ตกเป็นของแผ่นดิน และในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ก็ให้เร่งบัญญัติเพิ่มเติม

๖. ให้มีกลไกที่เหมาะสมในการประสานงานป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประพฤติมิชอบในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อให้ประเทศไทยปลอดทุจริต

นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปฯ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดประเด็นการปฏิรูปออกเป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการป้องกันและเฝ้าระวัง ประกอบด้วย ๕ กลยุทธ์หลัก

๑.๑ เร่งสร้างการรับรู้และจิตสำนึกของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต ประพฤติมิชอบ โดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

๑.๒ ผลักดันให้มีกฎหมายรองรับการรวมตัวของประชาชนเพื่อต่อต้านการทุจริต ประพฤติมิชอบ ภายใน ๒ ปี

๑.๓ ส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวกันร้องแจ้งการทุจริต และมีส่วนร่วมในการต่อต้านทุจริต ด้วยการชี้เบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำความผิด

๑.๔ การสร้างลักษณะนิสัยไม่โกงและไม่ยอมให้ผู้ใดโกง เพื่อต่อต้านการทุจริตฯ โดยเริ่มจากเด็ก เยาวชน และผู้ปกครอง

๑.๕ เสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ

๒. ด้านการป้องปราม ประกอบด้วย ๑๒ กลยุทธ์หลัก

๒.๑ ให้ส่วนราชการมีการบริหารงานบุคคลที่เป็นตามระบบคุณธรรม (Merit System) ได้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็น “คนดี คนเก่ง คนกล้ายืนหยัดในสิ่งที่ถูกต้อง”

๒.๒ ให้หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ หรือผู้บังคับบัญชา มีมาตรการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเป็นตัวอย่างในการบริหารงานด้วยความซื่อตรงและรับผิดชอบ กรณีปล่อยปละละเลยไม่ดำเนินการให้ถือเป็นความผิดวินัย หรือความผิดทางอาญา

๒.๓ เสริมสร้างหน่วยงานตรวจสอบภายในให้เป็นกลไกอิสระและมีความเป็นมืออาชีพในการเฝ้าระวังการทุจริตในหน่วยงาน

๒.๔ ให้มีการลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานของรัฐในการใช้อำนาจรัฐที่ได้รับมอบ

๒.๕ ให้เจ้าพนักงานของรัฐบริการประชาชนตามหน้าที่ที่ได้รับโดยไม่คำนึงถึงอามิสสินจ้าง

๒.๖ ให้มีการแสดงฐานะทางการเงินของเจ้าพนักงานของรัฐที่เปิดเผย ตรวจสอบได้

๒.๗ ให้เจ้าพนักงานของรัฐอื่น (ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรอิสระ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการต่าง ๆ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน) และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อตรง (Integrity) เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

๒.๘ ผลักดันให้มีกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารสาธารณะภายใน ๒ ปี ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยไม่ต้องร้องขอ (ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๕๙, ๒๕๓)

๒.๙ ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนมีมาตรการควบคุมภายในที่ดีและมีส่วนร่วมในแนวร่วมปฏิบัติภาคเอกชนด้านทุจริต (CAC)

๒.๑๐ ให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑๑ ทำให้การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเรื่องที่น่ารังเกียจไม่พึงกระทำ

๒.๑๒ ให้มีมาตรการที่เป็นไปได้ในการสืบหาและกำกับดูแลการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดนของตนซึ่งเงินสดและตราสารเปลี่ยนมือได้

๓. ด้านการปราบปราม ประกอบด้วย ๑๑ กลยุทธ์หลัก

๓.๑ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามมาตรการทางวินัย มาตรการทางปกครอง และมาตรการทางกฎหมายต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในสังกัดที่ถูกกล่าวหาหรือพบเหตุอันควรสงสัยว่าประพฤติมิชอบ หรือกระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างเคร่งครัด

๓.๒ เร่งรัดผลักดันให้เกิดการใช้หลักนิติบุคคลของรัฐ เพื่อให้มีผู้รับผิดชอบและมีอำนาจในการดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๓ ให้มีกฎหมายกำหนดความผิดจากการกระทำโดยเจตนาของเจ้าพนักงานของรัฐที่ทุจริตต่อหน้าที่ การใช้อำนาจโดยมิชอบ และการรั่วรัยผิดปกติกู้เงินที่ชัดเจน เพื่อความรวดเร็วในการไต่สวนและเป็นไปตามมาตรฐานสากล (อนุวัติการตาม UNCAC ๒๐๐๓)

๓.๔ ให้มีการผนึกพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วนและหน่วยงานตรวจสอบของรัฐในการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยลดการกระทำผิดวินัยด้วยการเฝ้าระวังจากทุกภาคส่วน และมีกลไกรองรับการรวมตัวของภาคประชาชนด้วย

๓.๕ กรณีที่หัวหน้าส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐละเลย ละเว้น รู้เห็นเป็นใจ หรือมีสถานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาในกรณีทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่โดยแจ้งให้ผู้มีอำนาจในการแต่งตั้งหรือถอดถอนใช้อำนาจทางปกครอง (ย้าย/พักราชการ/พ้นจากราชการ) ทันที

๓.๖ การกวดขันวินัยให้มีประสิทธิผลทางปฏิบัติ

๓.๗ ออกแบบกระบวนการบริหารคดีใหม่ ให้มีขั้นตอนเท่าที่จำเป็นเพื่อให้เกิดความรวดเร็ว

๓.๘ จัดทำและบูรณาการโครงข่ายฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของทุกหน่วยงาน

๓.๙ เร่งรัดติดตามนำทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำผิดทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ตกเป็นของแผ่นดิน

๓.๑๐ ยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเฝ้าระวัง และแจ้งเบาะแสเมื่อพบเห็นการกระทำทุจริตโดยทุกช่องทาง รวมทั้งการฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่ไม่ทำตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

๓.๑๑ ในกรณีที่ยังไม่มีกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลก็ให้เร่งบัญญัติเพิ่มเติม

๔. ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์หลัก

๔.๑ ปรับปรุงกลไกที่เหมาะสมในการประสานนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของทุกภาคส่วน

๔.๒ ปรับปรุงกลไกการประสานการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ โดยแบ่งเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนประสานการบริหารกับส่วนประสานการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

๔.๓ จัดตั้งสถาบันการสร้างเสริมสมรรถนะด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (Anti-Corruption Capacity Building Institute)

๔.๔ การสร้างเอกภาพและประสิทธิภาพในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบและปฏิบัติตามอนุสัญญา

แผนการปฏิรูปประเทศ

ด้านการศึกษา

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

๑. ความเป็นมา

ด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ จ. โดยสรุปได้บัญญัติให้มีการดำเนินการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ครอบคลุมให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ให้ดำเนินการตรากฎหมายเพื่อจัดตั้งกองทุนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความเป็นครู มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริง ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพในการสอน รวมทั้งมีกลไกสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครู ให้มีการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยสอดคล้องกันทั้งในระดับชาติและระดับพื้นที่ ทั้งนี้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๑ กำหนดให้การปฏิรูปตามมาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา มีคณะกรรมการที่มีความเป็นอิสระคณะหนึ่งที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะและร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีดำเนินการต่อไป

นอกจากนี้ การปฏิรูปการศึกษายังเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปประเทศเพื่อสนับสนุนการบรรลุตามยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดไว้ในด้านต่าง ๆ เนื่องด้วยการศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ ดังนั้นแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะสนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม และด้านขีดความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจและการกระจายรายได้

๒. ปัญหาและความท้าทายที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา

คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) ได้ดำเนินการศึกษาและทบทวนผลการศึกษาวิจัย ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนทบทวนผลลัพธ์และผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาของประเทศที่มีการทดสอบและสำรวจไว้จากแหล่งอ้างอิงทั้งภายในและภายนอกประเทศ รวมถึงสรุปข้อคิดเห็นจากการเยี่ยมชมพื้นที่และการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นสาธารณะที่ กอปศ. จัดขึ้นร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาว่า ๒๐ ครั้ง ร่วมกับข้อคิดเห็นที่ได้รับผ่านทางเว็บไซต์ของ กอปศ. (www.thaiedreform.org) และสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้สรุปปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาของประเทศ ได้โดยย่อ ดังนี้

- ๒.๑ ปัญหาของระบบการศึกษาของไทยมีความซับซ้อนสูง และมีองค์ประกอบในการจัดการหลายด้าน** ทั้งในด้านการเชื่อมโยงกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน และด้านการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับระบบงานของหลายกระทรวงไม่ใช่เพียงแต่กระทรวงศึกษาธิการ การศึกษามีทั้งส่วนที่เป็นการพัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษาสำหรับการพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเด็กและเยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา ครอบคลุมไปถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนวัยต่าง ๆ เพื่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตที่ดี ซึ่งพบว่ามีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษาโดยตรง ทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงกฎ ก.ค.ศ. รวมไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ฉบับ

และ มีหน่วยงานสำคัญของรัฐที่ได้ศึกษาและจัดทำข้อเสนอเพื่อปฏิรูปการศึกษาไว้แล้วไม่น้อยกว่า ๔ ชุด ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ จำนวนมาก

- ๒.๒ คุณภาพของการศึกษาต่ำ** จากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) (๒๕๖๑) ของนักเรียนทั่วประเทศพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำมาก คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐ ทุกรายวิชา รวมถึงผลการทดสอบจากโครงการประเมินผลนักเรียนระดับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ พบว่าคะแนนที่ได้ต่ำกว่ามาตรฐานโลก มีผู้สอบได้คะแนนต่ำกว่าระดับ “Below minimum” ในวิชาคณิตศาสตร์ถึงร้อยละ ๕๓.๘ และในวิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ ๔๖.๗
- ๒.๓ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสูง** พบว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับที่สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กอย่างมากในทุกรายวิชา ในขณะที่พบว่านักเรียนจากโรงเรียนวิทยาศาสตร์และโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนสาธิตเท่านั้นที่มีคะแนนเฉลี่ยของผลการทดสอบ PISA ในด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์สูงกว่ามาตรฐานที่ระดับ ๕๐๐ คะแนน นักเรียนของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ มีคะแนนน้อยกว่า ๔๐๐ คะแนน นอกจากนี้การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพศึกษาและการประเมินคุณภาพในแนวทางที่ได้ดำเนินการผ่านมาพบว่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และยังสร้างภาระจำนวนมากให้แก่ครูและสถานศึกษา
- ๒.๔ ปัญหาของระบบการศึกษาเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ** ทั้งนี้ Global Competitiveness index ๒๐๑๗ - ๒๐๑๘ ได้จัดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ ๓๒ ในภาพรวม แต่การศึกษาดกอยู่ที่อันดับ ๕๖ มหาวิทยาลัยของไทยไม่ติดอันดับใน ๒๐๐ อันดับแรกในการจัดอันดับของ Times World University Rankings และ QS World University Rankings ในปี ๒๕๖๑ ในขณะที่มหาวิทยาลัยของไต้หวัน มาเลเซีย และฮ่องกง ติดอันดับและพัฒนาไปในทิศทางที่ดี ยิ่งไปกว่านั้น ข้อจำกัดต่าง ๆ ในระบบการศึกษาของไทยยังทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถปรับตัวและพัฒนาตามความก้าวหน้าของความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ทัน ไม่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนไปตามความถนัดและศักยภาพ รวมถึงไม่สามารถชี้แนะผู้เรียนให้เรียนในสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของประเทศ โดยเฉพาะอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยข้อมูล ณ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผู้ว่างงานราว ๔๔๙,๐๐๐ คน โดยเป็นผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาถึงประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน
- ๒.๕ การใช้ทรัพยากรทางการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพ** ประเทศไทยใช้งบประมาณด้านการศึกษาคิดเป็นสัดส่วนถึงประมาณร้อยละ ๒๐ ของงบประมาณแผ่นดินของประเทศ หรือประมาณร้อยละ ๔.๒ ของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (GDP) แต่ผลลัพธ์การศึกษาที่ประเมินโดย PISA กลับอยู่ในระดับ “Poor” เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น เวียดนามที่มีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาน้อยกว่าไทยครึ่งหนึ่ง แต่ผลการทดสอบ PISA อยู่ในระดับ “Great” ซึ่งเป็นภาพสะท้อนอย่างดีถึงการใช้งบประมาณไม่ตรงประเด็นที่จะส่งผลดีต่อคุณภาพทางการศึกษา อีกทั้งยังขาดข้อมูลและสารสนเทศในการจัดการที่ทันการณ์และมีคุณภาพเพียงพอที่จะเอื้อต่อการจัดสรรทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ ตรงประเด็น ไม่ซ้ำซ้อน และมีความเป็นธรรม

๒.๖ การกำกับดูแลและการบริหารจัดการระบบการศึกษาของภาครัฐในด้านธรรมาภิบาลเป็นอุปสรรคสำคัญที่บั่นทอนประสิทธิผลของการนำประเด็นการปฏิรูปการศึกษาสู่การปฏิบัติ ในช่วงเวลาสองทศวรรษที่ผ่านมา การจัดโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการไม่เอื้อต่อการจัดความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินการ การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดการศึกษา รวมถึงการตอบสนองอย่างทันการณ์ต่อความต้องการของตลาดการจ้างงาน การบริหารจัดการระบบการศึกษามุ่งสร้างมาตรฐานบนความ “เหมือน” ทั้งที่ข้อเท็จจริงระบบต้องการ “คุณภาพบนความหลากหลาย” การกระจายอำนาจเป็นไปอย่างจำกัด ทำให้สถานศึกษาของรัฐต้องรับภาระจากคำสั่งเพื่อปฏิบัติงานต่าง ๆ จนทำให้ครูไม่สามารถใช้เวลาในห้องเรียนได้เต็มที่

๒.๗ บริบทของประเทศและของโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมตลอดจนนวัตกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ มีแหล่งความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ซึ่งเหมือนเป็นโอกาสในทางหนึ่ง แต่ในอีกทางหนึ่งการเปลี่ยนแปลงข้างต้นส่งผลให้ประชาชนต้องมีความสามารถและสมรรถนะในการเลือกเรียนรู้สิ่งใหม่และการปรับตัวเพื่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ระบบการศึกษาจึงต้องมุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน เปิดทางเลือกให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ เชี่ยวชาญในเรื่องที่ถนัด และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัว ในขณะที่วัยที่ยังคงต้องมุ่งเน้นการให้มีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นเป็นคนดี รับผิดชอบต่อสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ทิศทางของการพัฒนาประเทศจากการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยังกำหนดประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมเพื่อสร้างคนดี มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน และสังคม มีการพัฒนาศักยภาพของคนตลอดช่วงชีวิต ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย ตลอดจนสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้วย

กอปศ. นำข้อสรุปจากปัญหาและความท้าทายของระบบการศึกษาของไทยที่ได้วิเคราะห์ไว้ในข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ข้อเสนอจากการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะในภูมิภาคต่าง ๆ เว็บไซต์วิชาการ และเว็บไซต์ของ กอปศ. ตลอดจนข้อเสนอเพิ่มเติมจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาระหว่างวันที่ ๑๕ - ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ทำให้แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษานี้ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิรูป ๔ ด้าน มีแผนงานเพื่อการปฏิรูป ๗ เรื่อง จำแนกในรายละเอียดเป็นประเด็นปฏิรูปรวม ๒๙ ประเด็น

๓. วัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา มีดังนี้

๓.๑ ยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา (enhance quality of education) ครอบคลุม

๓.๑.๑ ผลลัพธ์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ (learning outcomes) ทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติที่ถูกต้อง และรู้จักดูแลสุขภาพ เพื่อการจัดการในเรื่องการดำรงชีวิตของตนเองและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๔ วรรค ๔

๓.๑.๒ ครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ที่ต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ครูมีจิตวิญญาณของความเป็นครู

๓.๑.๓ หลักสูตรและกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ (educational core processes) ที่ยืดหยุ่น หลากหลาย ถูกต้อง ทันสมัย ทันเวลา และมุ่งเน้นการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมทางสังคม ที่ถูกต้อง

๓.๑.๔ สถานศึกษาและระบบสนับสนุน (educational institutions and support systems) ที่ตอบสนองต่อความต้องการของการจัดการศึกษา ตลอดจนทรัพยากรด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้แก่งบประมาณและเทคโนโลยี

๓.๒ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (reduce disparity in education) เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา (equity in education) ประกอบด้วย

๓.๒.๑ โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ (equity in access)

๓.๒.๒ โอกาสในการได้รับทางเลือกในการศึกษาและการเรียนรู้พัฒนาที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (equity in choosing Appropriate process in education)

๓.๒.๓ โอกาสในการได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับศักยภาพตามความถนัดของผู้เรียน (equity in benefiting from aptitude-based quality of education) ทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ

๓.๓ มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (Leverage excellence and competitiveness) หมายถึง การสร้างสมรรถนะและคุณลักษณะของผู้เรียนที่มีศักยภาพสูง ความเป็นผู้นำ ริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และการผลิตนักวิจัยและนักเทคโนโลยีชั้นแนวหน้าให้สามารถต่อยอดงานวิจัยที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ การสร้างความร่วมมือและเชื่อมต่อกับสถาบันวิจัยอื่น ๆ ทั่วโลก สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศ อีกทั้งสถาบันการศึกษาของไทยและระบบการศึกษาไทยต้องได้รับการยอมรับว่าเทียบเคียงได้กับประเทศชั้นนำอื่น ๆ

๓.๔ ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เพิ่มความคล่องตัวในการรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และสร้างเสริมธรรมาภิบาล (improve Efficiency, agility and good governance) โดยเฉพาะการส่งเสริมและสร้างสมดุลของความคุ้มค่า ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ คุณธรรมและจริยธรรม ทั้งนี้ ระบบการศึกษาของประเทศที่มีธรรมาภิบาลจะเอื้อต่อการบรรลุต่อวัตถุประสงค์ข้อ ๑ - ๓ ข้างต้นอย่างครอบคลุมและสมดุล (balanced and inclusive achievement)

ทั้งนี้ การศึกษาที่จะได้รับการปฏิรูปตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ จะครอบคลุมถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต มิได้จำกัดเฉพาะการจัดการศึกษาเพื่อคุณวุฒิตามระดับเท่านั้น

๔. เรื่องและประเด็นปฏิรูป

กอปศ. ได้กำหนดแผนงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ๗ เรื่อง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษาข้างต้น ไว้ดังนี้

เรื่องที่ ๑ : การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศ โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง มีประเด็นปฏิรูป ๕ ประเด็น ได้แก่
(๑) การมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. .... และมีการทบทวน จัดทำ แก้ไข และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- (๒) การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน เพื่อการจัดการศึกษา
  - (๓) การขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองและการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรองรับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต
  - (๔) การทบทวนและปรับปรุงแผนการศึกษาแห่งชาติ
  - (๕) การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ
- เรื่องที่ ๒ :** การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน มีประเด็นปฏิรูป ๒ ประเด็น ได้แก่
- (๑) การพัฒนาระบบการดูแล พัฒนา และจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนา ร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย
  - (๒) การสื่อสารสังคมเพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- เรื่องที่ ๓ :** การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูป ๓ ประเด็น ได้แก่
- (๑) การดำเนินการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
  - (๒) การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลพิการ บุคคลที่มีความสามารถพิเศษ และบุคคลที่มีความต้องการการดูแลเป็นพิเศษ
  - (๓) การยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล หรือในสถานศึกษาที่ต้องมีการยกระดับคุณภาพอย่างเร่งด่วน
- เรื่องที่ ๔ :** การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครู และอาจารย์ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูป ๕ ประเด็น ได้แก่
- (๑) การผลิตครู และการคัดกรองครู เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการของประเทศ และมีจิตวิญญาณของความเป็นครู
  - (๒) การพัฒนาวิชาชีพครู
  - (๓) เส้นทางวิชาชีพครู เพื่อให้ครูมีความก้าวหน้า ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม
  - (๔) การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา
  - (๕) องค์กรวิชาชีพครู และการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- เรื่องที่ ๕ :** การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูป ๘ ประเด็น ได้แก่
- (๑) การปรับหลักสูตร พร้อมกระบวนการจัดการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ
  - (๒) การจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม
  - (๓) การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาระดับชาติและระบบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ
  - (๔) การพัฒนาคุณภาพระบบการศึกษา
  - (๕) ระบบความปลอดภัย และระบบสวัสดิภาพของผู้เรียน
  - (๖) การปฏิรูปอาชีวศึกษา เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

- (๓) การปฏิรูปอุดมศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลของระบบอุดมศึกษา
- (๘) การจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ (National Institute of Curriculum and Learning)

เรื่องที่ ๖ : การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษา เพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษา ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูป ๓ ประเด็น ได้แก่

- (๑) สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษา
- (๒) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- (๓) การปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่องที่ ๗ : การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล (Digitalization for Educational and Learning Reform) ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูป ๓ ประเด็น ได้แก่

- (๑) การปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (Digital Learning Reform: National Digital Learning Platform (NDLP))
- (๒) ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษา (big data for education)
- (๓) การพัฒนาความเป็นพลเมืองดิจิทัล (digital citizenship) ในด้านความฉลาดรู้ดิจิทัล (digital literacy) ความฉลาดรู้สารสนเทศ (information literacy) ความฉลาดรู้สื่อ (media literacy) เพื่อการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (learning how to learn) ในการเรียนรู้ตลอดชีวิตตลอดจนการมีพฤติกรรมที่สะท้อนการรู้คิดกา มารยาท จริยธรรมเกี่ยวกับการใช้สื่อและการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต

การบรรลุผลของการปฏิรูปการศึกษาตามแผนข้างต้น จะแบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ (๑) ระยะเร่งด่วน หรือภายในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งครบวาระการทำงานของ กอปศ. (๒) ระยะสั้น หรือภายใน ๓ ปี และ (๓) ระยะกลาง-ระยะยาว หรือภายใน ๕ - ๑๐ ปี ทั้งนี้ประเด็นปฏิรูปที่มีลำดับสำคัญสูงสุดและต้องดำเนินการให้บรรลุผลให้ได้ในระยะเร่งด่วน มี ๖ ประเด็น ได้แก่

(๑) ยกเครื่องระบบการศึกษาโดยการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ รวมถึงกฎหมายสำคัญอื่นที่เสนอโดย กอปศ. ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. .... ร่างพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. .... และการจัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติ

(๒) บุกเบิกนวัตกรรมของการจัดการศึกษาระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน หรือการจัดการระดับพื้นที่ โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการยกระดับคุณภาพของการศึกษา ผ่านการขับเคลื่อนเรื่องสถานศึกษาที่มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ และระบบนิเวศที่สนับสนุนการดำเนินการของสถานศึกษา

(๓) นำเสนอแนวทางการปรับหลักสูตรการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะ และรูปแบบการปรับหลักสูตรในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๓ จัดตั้งสถาบันหลักสูตรและการเรียนรู้แห่งชาติเพื่อเป็นเสมือนศูนย์ความเป็นเลิศในการวิจัย พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ สำหรับการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ

(๔) สร้าง “ดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ” ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล นำความรู้ และวิธีการเรียนรู้ไปสู่โรงเรียน นักเรียน และครูทั่วประเทศ โดยเฉพาะในท้องถิ่นห่างไกล

(๕) จัดระบบการผลิตครูให้มีคุณภาพและสมรรถนะความเป็นครู ผ่านการจัดตั้งกองทุนหรือแผนงาน เพื่อการผลิตและพัฒนาครู สำหรับครูรุ่นใหม่ และพัฒนาบัณฑิตครูที่มีอยู่ ให้ตรงตามความจำเป็นของประเทศ ในระยะแรกเน้นครูปฐมวัย และครูประถมศึกษา สำหรับท้องถิ่นขาดแคลน

(๖) ให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ ตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติฉบับใหม่ เพื่อเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติและการปฏิรูป การศึกษาให้เริ่มดำเนินการได้ และมีความต่อเนื่องในระยะยาว

แผนการปฏิรูปประเทศ
ด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ)

การปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ)

๑. บทนำ

๑.๑ บริบทตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม (๔) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกันเพื่อให้ ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและ ภาครัฐมีใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖๐ วรรคสองและวรรคท้าย

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่งดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ (ภายในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๑ เนื่องจาก รัฐธรรมนูญฯ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐)

เมื่อครบกำหนดเวลาตามวรรคสองแล้ว ถ้าการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวยังไม่แล้วเสร็จให้ การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจดำเนินการตามหลักอาวุโสตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดโดย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๑.๒ ข้อกำหนดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) โดยมี พลเอกบุญสร้าง เนียมประดิษฐ์ เป็นประธาน กำหนดให้ ดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ ให้แล้วเสร็จภายใน ๑ เมษายน ๒๕๖๑

๒. การดำเนินการที่ผ่านมา

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) ได้เสนอ ในการประชุมคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติครั้งที่ ๒/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๑ มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รับร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. .... ที่คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) เสนอ ไปตรวจพิจารณา โดยให้รับข้อสังเกตของนายกรัฐมนตรี และความเห็นของที่ประชุมร่วมระหว่างรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) และผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งความเห็นส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ไปประกอบการพิจารณาด้วย และเสนอคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับความเห็นของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... ในส่วนของการบริหารงานบุคคลและร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... ที่เกี่ยวกับภารกิจ อำนาจหน้าที่ การบังคับใช้กฎหมายที่มีโทษทางอาญาและระบบการสอบสวนคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจ มาประกอบการพิจารณาในคราวเดียวกัน ซึ่งต่อมาคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑ ได้รับทราบการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ....

ต่อมาสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/ว(ล)๓๖๘๕๑ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ และหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๓/๓๖๘๔๘ ลงวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. .... รวม ๒ ฉบับ มายังสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ เพื่อประสานส่งเรื่องดังกล่าว แก่คณะกรรมการด้านที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาให้ความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

๓. ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๓.๑ ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

แผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่ ๑ ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อย ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือเทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูล ขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด และยุทธศาสตร์ชาติที่ ๖ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับ หรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่งคั่ง และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหาร ที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

๓.๒ ความสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ) สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ทิศทางการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยใต้ยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว กำหนดให้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ไม่ใช่เป็นเพียงเครื่องมือในการใช้อำนาจรัฐอีกต่อไป แต่เป็นเครื่องมือของประชาชนทั้งประเทศที่จะใช้สร้างสังคมที่พัฒนาอย่างเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และไม่เลือกปฏิบัติ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไก ในการขับเคลื่อนและสร้างการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ มุ่งเน้นการนำ

นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนให้เกิดความโปร่งใสและพลวัตให้กับการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมมีโอกาสได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม และทั่วถึง

๔. การดำเนินการในระยะต่อไป

นายกรัฐมนตรี (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) มีคำสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชบัญญัติ ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. .... รวม ๒ ฉบับที่คณะกรรมการ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. .... ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งตามมาตรา ๑๑ (๒) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ตรวจสอบพิจารณาเสร็จแล้ว ไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ได้ข้อยุติและเร่งเสนอต่อคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ต่อไป ซึ่งต่อมา นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๒๐๓/๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. .... เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. .... และร่างพระราชบัญญัติการสอบสวน คดีอาญา พ.ศ. .... โดยมี นายมีชัย ฤชุพันธุ์ ทำหน้าที่ประธานกรรมการและให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการ ดังกล่าว โดยมีหน้าที่และอำนาจ ของคณะกรรมการฯ ดังนี้ ๑) ตรวจสอบพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. .... และ ร่างพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. .... ให้แล้วเสร็จโดยเร็ว ๒) เชิญเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือบุคคล ที่เกี่ยวข้อง มาชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ

ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. .... และ ร่างพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีอาญา พ.ศ. ... สิ้นสุดลงเมื่อคณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบ ร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

บัญชีอักษรย่อชื่อหน่วยงาน

อักษรย่อ	ชื่อหน่วยงาน
สำนักงาน ก.พ.	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
สำนักงาน ก.พ.ร.	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
กก.	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
กกต.	คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
สำนักงาน กกต.	สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
กกพ.	คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน
กค.	กระทรวงการคลัง
กต.	กระทรวงการต่างประเทศ
กทม.	กรุงเทพมหานคร
กทปส.	กองทุนวิจัยและพัฒนากิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม เพื่อประโยชน์สาธารณะ
กปส.	กรมประชาสัมพันธ์
กพย.	คณะกรรมการเพื่อการพัฒนายั่งยืน
กศก.	กรมศุลกากร
กษ.	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กสทช.	คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
สำนักงาน กสทช.	สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
กท.	กระทรวงกลาโหม
กอ.รমন.	กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน

อักษรย่อ	ชื่อหน่วยงาน
กocz.	กองทุนการออมแห่งชาติ
คค.	กระทรวงคมนาคม
สำนักงาน คปก.	สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย
คปก.	สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย
จร.	กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
ดศ.	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
ทส.	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ททท.	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ธกส.	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ธน.	กรมพระธรรมนูญ
นร.	สำนักนายกรัฐมนตรี
บก.	กรมบัญชีกลาง
ป.ป.ช.	คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
สำนักงาน ป.ป.ช.	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ป.ป.ท.	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
ป.ป.ส.	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ปปง.	สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
พณ.	กระทรวงพาณิชย์
พน.	กระทรวงพลังงาน
พป.	สถาบันพระปกเกล้า
พม.	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

อักษรย่อ	ชื่อหน่วยงาน
พอช.	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
มท.	กระทรวงมหาดไทย
ยธ.	กระทรวงยุติธรรม
รง.	กระทรวงแรงงาน
วท.	กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
วธ.	กระทรวงวัฒนธรรม
ศธ.	กระทรวงศึกษาธิการ
ศป.	สำนักงานศาลปกครอง
ศย.	สำนักงานศาลยุติธรรม
ศร.	สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
ศรชล.	ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล
สกท.	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
สกรศ.	สำนักงานเพื่อการพัฒนาาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก
สกอ.	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
สกค.	สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
สงป.	สำนักงานงบประมาณ
สช.	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
ตร.	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
สธ.	กระทรวงสาธารณสุข
สปน.	สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
สปส.	สำนักงานประกันสังคม

อักษรย่อ	ชื่อหน่วยงาน
สปสช.	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ
สผ.	สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
สมช.	สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
สรอ.	สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน)
สลค.	สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
สสน.	สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
สว.	สำนักเลขาธิการวุฒิสภา
สศช.	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
สสว.	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
สสส.	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (องค์การมหาชน)
ส.อ.ท.	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
สอศ.	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
อก.	กระทรวงอุตสาหกรรม
อปท.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
อสส.	สำนักงานอัยการสูงสุด

กฎหมายและระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

- พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐
- พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐
- ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และ แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๒

พระราชบัญญัติ
การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๐

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

“แผนแม่บท” หมายความว่า แผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานที่เป็นของรัฐไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ
องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใด และไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ
หรือเป็นองค์กรอิสระหรือองค์กรอัยการ

“หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้

(๑) หัวหน้าส่วนราชการที่เป็นนิติบุคคลหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้อำนวยการหรือผู้บริหารสูงสุดที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน หรือหัวหน้าหรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐในรูปแบบอื่น สำหรับหน่วยงานของรัฐในฝ่ายบริหาร

(๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือหัวหน้าหน่วยงาน สำหรับสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือหน่วยงานที่เป็นนิติบุคคลที่อยู่ในกำกับของประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี

(๓) ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด หรือประธานศาลรัฐธรรมนูญ สำหรับองค์กรฝ่ายตุลาการ

(๔) คณะกรรมการหรือคณะบุคคลที่เป็นองค์กรอิสระและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน สำหรับองค์กรอิสระ

(๕) อัยการสูงสุด สำหรับองค์กรอัยการ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

ยุทธศาสตร์ชาติ

มาตรา ๕ ให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน อันจะก่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะต้องไม่น้อยกว่ายี่สิบปี

การประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติให้ทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการ และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ และหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

การกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีก่อนที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และแผนอื่นใด รวมตลอดทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

ให้เป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะกำกับดูแลและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคสองและวรรคสาม

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเป็นองค์กรในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระหรือองค์กรอัยการ การกำกับดูแลตามวรรคสี่ ให้ความความถึงการประสาน การปรึกษา หรือเสนอแนะต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐขององค์กรดังกล่าว

มาตรา ๖ ยุทธศาสตร์ชาติอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(๑) วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ

(๒) เป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาว กำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และตัวชี้วัดการบรรลุเป้าหมาย

(๓) ยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ

เป้าหมายการพัฒนาประเทศตาม (๒) อย่างน้อยต้องมีเป้าหมายในด้านความมั่นคงของประเทศ ด้านคุณภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน และด้านบทบาทของรัฐที่มีต่อประชาชน

มาตรา ๗ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติต้องคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติ ความต้องการ และความจำเป็นในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และเป้าหมายการปฏิรูปประเทศตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ โดยให้ดำเนินการตามกระบวนการ ดังต่อไปนี้

(๑) มีการใช้ข้อมูลความรู้ที่เกิดจากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบ

(๒) วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างรอบด้านทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด รวมทั้งความเสี่ยงของประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น

(๓) การให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และความเป็นเจ้าของยุทธศาสตร์ชาติร่วมกัน

การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศในระยะยาวตามมาตรา ๖ (๑) และ (๒) ต้องมีความชัดเจนเพื่อให้เห็นภาพในอนาคตของประเทศ โดยเป็นกรอบอย่างกว้างที่ยืดหยุ่นตามการเปลี่ยนแปลงของโลก และต้องกำหนดระยะเวลาการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในแต่ละช่วงเวลา รวมทั้งมีการระบุตัวชี้วัดการบรรลุเป้าหมายไว้ให้ชัดเจน

มาตรา ๘ ในกระบวนการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ ให้คณะกรรมการจัดให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(๑) การรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้นเพื่อนำมาใช้จัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ

(๒) การรับฟังความคิดเห็นเมื่อจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ แล้วเสร็จเบื้องต้นเพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุง

การรับฟังความคิดเห็นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งต้องใช้วิธีการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะได้โดยสะดวกและทั่วถึง และต้องมีการแสดงข้อมูลที่เพียงพอแก่การที่ประชาชนจะเข้าใจและสามารถแสดงความคิดเห็นได้ด้วย

มาตรา ๙ เมื่อคณะกรรมการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติเสร็จแล้ว ให้เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องใด ให้ส่งคืนคณะกรรมการดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร แล้วส่งให้คณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป

ให้คณะรัฐมนตรีนำร่างยุทธศาสตร์ชาติที่ได้รับจากคณะกรรมการหรือที่คณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมตามวรรคหนึ่งแล้ว เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างยุทธศาสตร์ชาติ

ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ชาติและลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างยุทธศาสตร์ชาติ และให้วุฒิสภามีมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างจากสภาผู้แทนราษฎร

ถ้าสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามีมติเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ชาติไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาตามวรรคสาม ให้ถือว่าสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี ได้ให้ความเห็นชอบในร่างยุทธศาสตร์ชาติที่คณะรัฐมนตรีเสนอ

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ชาติให้ร่างยุทธศาสตร์ชาติเป็นอันตกไป และให้คณะกรรมการดำเนินการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติขึ้นใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบ โดยให้ดำเนินการตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ เว้นแต่ระยะเวลาหกสิบวันและสามสิบวันตามวรรคสาม ให้ลดเหลือสามสิบวันและสิบห้าวัน แล้วแต่กรณี

ร่างยุทธศาสตร์ชาติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในยี่สิบวัน เพื่อมีพระบรมราชโองการประกาศใช้เป็นยุทธศาสตร์ชาติ

มาตรา ๑๐ เมื่อมีพระบรมราชโองการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติแล้ว ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้านจัดทำแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี

แผนแม่บทและแผนการปฏิรูปประเทศตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศต้องมีความสอดคล้องกัน

แผนแม่บทที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้มีผลผูกพันหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเห็นว่ามีความจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมแผนแม่บทให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงหรือความจำเป็นของประเทศ ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีก่อน และเมื่อคณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว จึงดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมต่อไป

มาตรา ๑๑ ให้คณะกรรมการจัดทำมีการทบทวนยุทธศาสตร์ชาติทุกห้าปีหรือในกรณีที่สถานการณ์ของโลกหรือสถานการณ์ของประเทศเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถหรือไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการตามเป้าหมายหรือยุทธศาสตร์ด้านหนึ่งด้านใดได้ หากคณะกรรมการเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมยุทธศาสตร์ชาติเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ให้คณะกรรมการขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนดำเนินการ

เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมยุทธศาสตร์ชาติแล้ว ให้คณะกรรมการดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในหมวดนี้ และเมื่อได้แก้ไขเพิ่มเติมแล้วให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ

หมวด ๒

คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

มาตรา ๑๒ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ” ประกอบด้วย

- (๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ
- (๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นรองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
- (๓) ประธานวุฒิสภา เป็นรองประธานกรรมการ คนที่สอง
- (๔) รองนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ คนที่สาม

(๕) ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และประธานสมาคมธนาคารไทย เป็นกรรมการ

(๖) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดและมีอายุไม่เกินเจ็ดสิบห้าปี ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ในด้านความมั่นคง ด้านการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านการศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข ด้านโครงสร้างพื้นฐาน หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ จำนวนไม่เกินสิบเจ็ดคน

ให้เลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติมอบหมาย และรองเลขาธิการซึ่งเลขาธิการมอบหมาย เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

ในการแต่งตั้งกรรมการตาม (๖) ให้คำนึงถึงความหลากหลายของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และความหลากหลายของช่วงอายุด้วย

ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งกรรมการตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๓ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละห้าปี
ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนี้ผู้อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไป
จนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๔ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒ (๖)

(๔) คณะรัฐมนตรีมีมติให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย
หรือหย่อนความสามารถ

มาตรา ๑๕ ให้คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี

(๒) กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ และการมีส่วนร่วม
ในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และมาตรการ
ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

(๓) เสนอความเห็นต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในเรื่องเกี่ยวกับการ
ดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ

(๔) กำกับดูแลการปฏิรูปประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย
ว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ

(๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๖ ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ
ยุทธศาสตร์ชาติขึ้นคณะหนึ่งหรือหลายคณะ เพื่อพิจารณาจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติในด้านต่าง ๆ ตามที่
คณะกรรมการกำหนด และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการ
มอบหมาย

คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแต่ละคณะ ให้แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้
ความเชี่ยวชาญในด้านนั้น จำนวนไม่เกินสิบห้าคน โดยในการแต่งตั้งให้คำนึงถึงความหลากหลายของภาคส่วน
ที่เกี่ยวข้อง และความหลากหลายของช่วงอายุด้วย

ในการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมหรือภารกิจ
ขององค์กรอิสระ ให้แต่งตั้งผู้แทนจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง
ร่วมเป็นกรรมการด้วย

มาตรา ๑๗ ให้คณะกรรมการและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแล้วแต่กรณี มอบหมาย

มาตรา ๑๘ การประชุมของคณะกรรมการ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะอนุกรรมการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

ในการประชุมของคณะกรรมการ ประธานกรรมการและรองประธานกรรมการจะมอบหมายบุคคลใดให้มาประชุมแทนไม่ได้

มาตรา ๑๙ การปฏิบัติหน้าที่และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะอนุกรรมการให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๐ ในกรณีที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติจำเป็นต้องได้ข้อมูลหรือมีการศึกษาเรื่องใด จะขอให้สำนักงานจ้างบุคคล สถาบันการศึกษา หรือสถาบันที่มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย เพื่อดำเนินการศึกษาค้นคว้าและจัดทำรายงานเรื่องดังกล่าวก็ได้

วิธีการจ้าง ค่าตอบแทน และประโยชน์ตอบแทนอื่นของบุคคลหรือสถาบันตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๑ ให้ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ ประธานกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ กรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และอนุกรรมการตามมาตรา ๑๗ ได้รับค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย และประโยชน์ตอบแทนอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๒ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีหน้าที่และอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะอนุกรรมการ

(๒) ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลและความเห็นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งจัดหาและพัฒนาข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานด้านวิชาการให้แก่คณะกรรมการ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และคณะอนุกรรมการ

(๓) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและประชาชนภาคส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) ดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามมาตรา ๘

(๕) เผยแพร่ยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท รวมทั้งดำเนินการอื่นใดเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างแนวร่วมในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ

(๖) รับผิดชอบในการดำเนินการให้มีการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และการจัดทำรายงานตามมาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๗ วรรคสอง

(๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะกรรมการและคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติมอบหมาย

หมวด ๓

การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล

มาตรา ๒๓ ให้คณะรัฐมนตรีวางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

ข้อเสนอแนะในการวางระเบียบตามวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร ในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ ให้คณะกรรมการประสานและปรึกษากับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐขององค์กรดังกล่าวด้วย

มาตรา ๒๔ เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวต่อสำนักงาน ภายในเวลาและตามรายการที่สำนักงานกำหนด

ให้สำนักงานจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๓ วรรคสอง และรัฐสภาทราบภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รับ รายงานจากหน่วยงานตามวรรคหนึ่ง ทั้งนี้ รายงานดังกล่าวอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของ การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการให้เป็นไป ตามยุทธศาสตร์ชาติด้วย

ในกรณีมีเหตุอันควรรายงานให้รัฐสภาทราบเป็นการเฉพาะเรื่อง ให้คณะกรรมการ จัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านที่เกี่ยวข้องรายงานต่อคณะกรรมการ เพื่อให้คณะกรรมการเสนอรัฐสภาเป็น การเฉพาะเรื่องได้

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาพิจารณารายงานตามมาตรา ๒๔ แล้ว เห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามมาตรา ๒๖ วรรคสอง โดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา แล้วแต่กรณี มีมติส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นตามหน้าที่และอำนาจให้แล้วเสร็จ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รับเรื่อง และในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูล ให้ผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาขึ้นสั่งให้ผู้นั้นพักราชการหรือพักงาน หรือสั่งให้ออกจากราชการหรือออกจากงานไว้ก่อน หรือสั่งให้พ้นจากตำแหน่งต่อไป

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่ความปรากฏต่อคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ว่าการดำเนินการใดของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแจ้งให้หน่วยงานของรัฐนั้นทราบถึงความไม่สอดคล้อง

และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุง และเมื่อหน่วยงานของรัฐดำเนินการแก้ไขปรับปรุงประการใดแล้ว ให้แจ้งให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทราบภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับแจ้ง

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงหรือไม่แจ้งการดำเนินการให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าวหรือไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติรายงานให้คณะกรรมการทราบเพื่อพิจารณาเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบและสั่งการต่อไป เว้นแต่เป็นกรณีของหน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ ให้แจ้งให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐขององค์กรดังกล่าวเพื่อพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามวรรคสองโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ถือว่าหัวหน้าหน่วยงานของรัฐนั้นจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป และให้นำความในมาตรา ๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๗ ให้สำนักงานเผยแพร่รายงานที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ และรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีและรายงานเป็นการเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๔ ให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน

เพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้สำนักงานจัดให้มีวิธีการที่ประชาชนซึ่งพบหรือเห็นว่าหน่วยงานของรัฐหน่วยใดไม่ดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทสามารถแจ้งเหตุดังกล่าวให้สำนักงานทราบได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๘ ในวาระเริ่มแรก เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามกำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๕ ของรัฐธรรมนูญ ให้การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเป็นไปตามกำหนดเวลา ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๒ (๖) ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

(๒) ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับแต่งตั้ง

(๓) ให้ถือว่าการรับฟังความคิดเห็นที่คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ และสำนักงานได้ดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นการดำเนินการตามมาตรา ๘ (๑) แล้ว แต่ไม่เป็นการตัดอำนาจที่จะดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติม

(๔) ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ จัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติเบื้องต้นให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง โดยให้ใช้ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปีที่คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ จัดทำขึ้นมาใช้เป็นหลักในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติเบื้องต้นดังกล่าว และให้นำความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง มาประกอบการพิจารณา รวมทั้งให้คำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับตาม (๓) ด้วย

(๕) ให้สำนักงานดำเนินการให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามมาตรา ๘ (๒) ให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างยุทธศาสตร์ชาติเบื้องต้นตาม (๔)

(๖) ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ แก้ไขเพิ่มเติมร่างยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับผลการรับฟังความคิดเห็นตาม (๕) ให้แล้วเสร็จ และเสนอต่อคณะกรรมการภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่การรับฟังความคิดเห็นตาม (๕) แล้วเสร็จ

(๗) ให้คณะกรรมการพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ชาติและเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างยุทธศาสตร์ชาติจากคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

(๘) ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาร่างยุทธศาสตร์ชาติและเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างยุทธศาสตร์ชาติจากคณะกรรมการ

(๙) ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างยุทธศาสตร์ชาติจากคณะรัฐมนตรี

(๑๐) ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างยุทธศาสตร์ชาติที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบแล้วขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างยุทธศาสตร์ชาติจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลงก่อนที่คณะรัฐมนตรีจะเสนอร่างยุทธศาสตร์ชาติตาม (๘) ให้คณะรัฐมนตรีเสนอร่างยุทธศาสตร์ชาติที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้วตาม (๘) ต่อวุฒิสภาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างยุทธศาสตร์ชาติจากคณะรัฐมนตรี

ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลงก่อนการพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ชาติตาม (๙) จะแล้วเสร็จ ให้วุฒิสภาเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ชาติต่อไปให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่เหลืออยู่ และในกรณีที่จำเป็นอาจขยายระยะเวลาอีกได้แต่ต้องไม่เกินสิบวัน

เมื่อวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบร่างยุทธศาสตร์ชาติตามวรรคสองหรือวรรคสามแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตาม (๑๐) ต่อไป

มาตรา ๒๙ ในระหว่างอายุของวุฒิสภามาตรา ๒๖๙ (๔) ของรัฐธรรมนูญ ในกรณี
ที่การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บท เป็นผลจาก
มติคณะรัฐมนตรี หรือเป็นการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีโดยตรง ให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ
แจ้งให้คณะกรรมการและวุฒิสภาทราบ และให้วุฒิสภาดำเนินการตามมาตรา ๒๗๐
ของรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่วุฒิสภาเห็นว่ากรณีเป็นปัญหาว่ามติของคณะรัฐมนตรีหรือการดำเนินการ
ของคณะรัฐมนตรีเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ให้วุฒิสภามีมติเสนอเรื่อง
ต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยโดยเร็ว หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามติของคณะรัฐมนตรี
หรือการดำเนินการของคณะรัฐมนตรีเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้คณะกรรมการ
จัดทำยุทธศาสตร์ชาติส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการ
ตามหน้าที่และอำนาจโดยเร็ว ทั้งนี้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณา
และมีมติให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ
โดยให้ฟังข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามที่ปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยในการจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และกฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติ

แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ

พ.ศ. ๒๕๖๐

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“ยุทธศาสตร์ชาติ” หมายความว่า ยุทธศาสตร์ชาติตามกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

“แผนแม่บท” หมายความว่า แผนแม่บทตามกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

“คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ” หมายความว่า คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติตามกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

“คณะกรรมการปฏิรูป” หมายความว่า คณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน และให้หมายความรวมถึงคณะกรรมการปฏิรูปประเทศสำหรับกรณีที่มีการแยกด้านออกเป็นเรื่องตามมาตรา ๘ วรรคสาม ด้วย

“กรรมการปฏิรูป” หมายความว่า กรรมการในคณะกรรมการปฏิรูป

“ที่ประชุมร่วม” หมายความว่า การประชุมร่วมกันตามมาตรา ๑๗

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า หน่วยงานที่เป็นของรัฐไม่ว่าจะเป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือในรูปแบบอื่นใด และไม่ว่าจะเป็นองค์กรในฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระหรือองค์กรอัยการ

“หัวหน้าหน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้

(๑) หัวหน้าส่วนราชการที่เป็นนิติบุคคลหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้อำนวยการหรือผู้บริหารสูงสุด ที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน หรือหัวหน้าหรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐในรูปแบบอื่น สำหรับหน่วยงานของรัฐในฝ่ายบริหาร

(๒) ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือหัวหน้าหน่วยงาน สำหรับ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือหน่วยงานที่เป็นนิติบุคคลที่อยู่ในกำกับของประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี

(๓) ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด หรือประธานศาลรัฐธรรมนูญ สำหรับ องค์กรฝ่ายตุลาการ

(๔) คณะกรรมการหรือคณะบุคคลที่เป็นองค์กรอิสระและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน สำหรับ องค์กรอิสระ

(๕) อัยการสูงสุด สำหรับองค์กรอัยการ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

มาตรา ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

การปฏิรูปประเทศ

มาตรา ๕ การปฏิรูปประเทศต้องดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังต่อไปนี้

(๑) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนา ด้านจิตใจ

(๒) สังคมมีความสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ

(๓) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกับยุทธศาสตร์ชาติ

มาตรา ๖ ให้มีแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อกำหนดกลไก วิธีการ และขั้นตอน การดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ แต่ละด้านตามมาตรา ๘ รวมทั้งผลอันพึงประสงค์ ของการปฏิรูปประเทศในด้านนั้น ๆ ทั้งนี้ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ

การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้าน จะทำเป็นแผนเดียวกันหรือแยกเป็นแผนแต่ละด้าน หรือหลายด้านรวมกันก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับแผนแม่บท และเมื่อได้รับความเห็นชอบ จากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภาเพื่อทราบแล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาและใช้บังคับ ต่อไป

หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้ การปฏิรูปประเทศบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการปฏิรูปประเทศ

ให้เป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะกำกับดูแลและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วย ดำเนินการให้เป็นไปตามวรรคสาม

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐเป็นองค์กรในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ หรือเป็นองค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ การกำกับดูแลตามวรรคสี่ ให้หมายความถึงการประสาน การปรึกษา หรือเสนอแนะ ต่อหัวหน้าหน่วยงานของรัฐขององค์กรดังกล่าว

มาตรา ๗ แผนการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(๑) แผน ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการปฏิรูปประเทศ และผลอันพึงประสงค์ในด้านที่จะ ดำเนินการปฏิรูป ซึ่งต้องสอดคล้องกับผลที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและยุทธศาสตร์ชาติ

(๒) กำหนดระยะเวลาที่ต้องดำเนินการในแต่ละขั้นตอนตามลำดับในลักษณะที่เป็นการบูรณาการ และตัวชี้วัดผลการดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน

(๓) การกำหนดหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลที่รับผิดชอบการดำเนินการตาม (๑) และ (๒)

(๔) วงเงินที่คาดว่าจะใช้ในการดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้านหรือแต่ละเรื่อง ตามมาตรา ๘ แล้วแต่กรณี รวมตลอดทั้งประมาณการของแหล่งที่มาของเงิน

(๕) ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่คาดหวังว่าจะบรรลุภายในระยะเวลาห้าปี

(๖) การเสนอให้มีหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามแผนการปฏิรูป ประเทศ

การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศตามวรรคหนึ่ง ให้พิจารณาความเร่งด่วนของการปฏิรูป ประเทศในแต่ละด้านเพื่อกำหนดลำดับขั้นตอนในการปฏิรูปประเทศ และต้องคำนึงถึงความพร้อม ทางด้านบุคลากรและการเงินการคลังของประเทศด้วย

มาตรา ๘ ให้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศในด้าน ดังต่อไปนี้

(๑) ด้านการเมือง

(๒) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

(๓) ด้านกฎหมาย

- (๔) ด้านกระบวนการยุติธรรม
- (๕) ด้านการศึกษา
- (๖) ด้านเศรษฐกิจ
- (๗) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (๘) ด้านสาธารณสุข
- (๙) ด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ
- (๑๐) ด้านสังคม
- (๑๑) ด้านอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

ที่ประชุมร่วมโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีจะแยกด้านตามวรรคหนึ่ง นอกจากด้านตาม (๕) ออกเป็นเรื่องต่าง ๆ ก็ได้

ให้มีคณะกรรมการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านเพื่อทำหน้าที่จัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศตามวรรคหนึ่ง และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติมอบหมาย ในกรณีที่มีการแยกด้านใดออกเป็นเรื่องตามวรรคสอง ให้มีคณะกรรมการปฏิรูปประเทศสำหรับเรื่องนั้นเป็นคณะแยกจากกัน

ในการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายตามมาตรา ๒๕๕ ง. (๔) และด้านการศึกษาตามมาตรา ๒๕๘ จ. ด้านการศึกษา ของรัฐธรรมนูญให้คณะกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งขึ้นตามมาตรา ๒๖๐ หรือมาตรา ๒๖๑ ของรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี เป็นผู้ดำเนินการ

การจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ที่ประชุมร่วมกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ อย่างน้อยต้องกำหนดเรื่องการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะขององค์กรฝ่ายตุลาการมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรฝ่ายตุลาการด้วย

มาตรา ๙ ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควรกำหนดให้มีการปฏิรูปประเทศด้านอื่นใดตามมาตรา ๘ (๑๑) ให้ส่งเรื่องให้ที่ประชุมร่วมกำหนดผลอันพึงประสงค์ของการปฏิรูปประเทศในด้านดังกล่าว และดำเนินการตามมาตรา ๑๑ ต่อไป

มาตรา ๑๐ การปฏิรูปประเทศในแต่ละด้านให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปตามมาตรา ๘
- (๒) ให้ที่ประชุมร่วมกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปตาม (๑) แล้วเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบภายในสิบห้าวัน และ
- (๓) ให้เริ่มดำเนินการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศตามกระบวนการและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑

มาตรา ๑๑ การจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศ ให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(๑) ให้คณะกรรมการปฏิรูปจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศในด้านที่รับผิดชอบให้แล้วเสร็จ ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่พ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๐ (๒) แล้วเสนอที่ประชุมร่วมพิจารณา ให้ความเห็นชอบภายในสามสิบวัน

(๒) เมื่อที่ประชุมร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนการปฏิรูปประเทศแล้ว ให้เสนอ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อพิจารณาความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บท ซึ่งต้อง พิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่าง

(๓) ให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเสนอร่างแผนการปฏิรูปประเทศที่ผ่านการพิจารณาแล้ว ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบภายในสามสิบวัน และดำเนินการตามมาตรา ๖ วรรคสอง ต่อไป

ในการดำเนินการตาม (๑) ให้คณะกรรมการปฏิรูปเชิญหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิรูปประเทศในด้านนั้น เข้าร่วมชี้แจงหรือแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการดำเนินการ รวมทั้ง จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยวิธีการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและแสดงความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะได้โดยสะดวกและทั่วถึง ทั้งนี้ ต้องมีการแสดงข้อมูลที่เพียงพอแก่การที่ประชาชน จะเข้าใจและสามารถแสดงความคิดเห็นได้ด้วย

ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปคณะใดภายหลังพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๐ (๒) การนับเวลาตามที่กำหนดไว้ใน (๑) ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปคณะนั้น

ระยะเวลาการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง คณะรัฐมนตรีโดยข้อเสนอแนะ ของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติจะขยายระยะเวลาดังกล่าวออกไปก็ได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๑๒ การปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมและด้านการศึกษาตามมาตรา ๘ วรรคสี่ ให้คณะกรรมการตามมาตราดังกล่าวดำเนินการโดยอิสระตามแนวทางที่เห็นสมควร และให้ส่ง ข้อเสนอแนะหรือร่างกฎหมายในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม (๔) หรือ จ. ด้านการศึกษา ของรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี เพื่อให้ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติพิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนความสอดคล้อง และบูรณาการ กับแผนการปฏิรูปประเทศด้านอื่น ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย และเมื่อ คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะ ดังกล่าวโดยพลัน ทั้งนี้ ตามระยะเวลาที่มาตรา ๒๖๐ หรือมาตรา ๒๖๑ ของรัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๓ ในกรณีมีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านใดเพราะมีการแก้ไขเพิ่มเติมยุทธศาสตร์ชาติหรือแผนแม่บทหรือเพราะเหตุอื่นใด ให้คณะรัฐมนตรีแจ้งให้คณะกรรมการปฏิรูปด้านนั้นดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศด้านนั้นโดยเร็ว โดยให้นำความในมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การแก้ไขปรับปรุงแผนการปฏิรูปประเทศตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับผลตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๘ ของรัฐธรรมนูญ

หมวด ๒

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ

มาตรา ๑๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๘ วรรคสามและวรรคสี่ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศ แต่ละด้านประกอบด้วยคณะกรรมการคณะหนึ่งหรือหลายคณะที่คณะรัฐมนตรีกำหนด โดยแต่ละคณะให้ประกอบด้วย ประธานกรรมการปฏิรูปคนหนึ่ง และกรรมการปฏิรูปจำนวนไม่เกินสิบสามคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ในด้านที่จะดำเนินการปฏิรูป โดยคำนึงถึงความหลากหลายของผู้มีประสบการณ์ในภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการปฏิรูปและเลขานุการคนหนึ่งตามข้อเสนอแนะของเลขาธิการ และให้เลขาธิการแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความเหมาะสม

กรรมการปฏิรูปต้องมีสัญชาติไทยโดยการเกิดและมีอายุไม่เกินเจ็ดสิบห้าปี

มาตรา ๑๕ กรรมการปฏิรูปมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละห้าปี

ให้กรรมการปฏิรูปซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการปฏิรูปซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

กรรมการปฏิรูปซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

มาตรา ๑๖ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการปฏิรูปพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๔ วรรคสาม

(๔) ดำเนินการตามมาตรา ๑๑ ไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา

(๕) คณะรัฐมนตรีมีมติให้ออก เพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ

มาตรา ๑๗ ให้มีการประชุมร่วมกันของประธานกรรมการปฏิรูปทุกคณะ เพื่อพิจารณาแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านให้เกิดการบูรณาการและสอดคล้องกับแผนแม่บท และดำเนินการอื่น

ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ โดยให้กรรมการยุทธศาสตร์ชาติซึ่งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติมอบหมายเป็นประธานของที่ประชุมร่วม

ให้เลขาธิการเป็นเลขานุการ และให้เลขาธิการแต่งตั้งผู้ช่วยเลขานุการได้ตามความเหมาะสม ประธานกรรมการปฏิรูปตามวาระหนึ่งให้รวมถึงประธานคณะกรรมการตามมาตรา ๘ วรยศี่ มาตรา ๑๘ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ให้ที่ประชุมร่วมมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

(๒) พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างแผนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๑๑ (๑)

(๓) กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ และการมีส่วนร่วมในการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ และมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ

(๔) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อเสนอแนะต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ

(๕) กำหนดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศใช้ในการประเมินผล

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น หรือตามที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติมอบหมาย

มาตรา ๑๙ ให้คณะกรรมการปฏิรูปมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อช่วยคณะกรรมการปฏิรูปในการดำเนินการตามมาตรา ๑๘ (๓) ตามที่คณะกรรมการปฏิรูปกำหนด

มาตรา ๒๐ การประชุมของที่ประชุมร่วม คณะกรรมการปฏิรูป และคณะอนุกรรมการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมร่วมกำหนด

มาตรา ๒๑ ให้ประธานของที่ประชุมร่วม ประธานกรรมการปฏิรูป กรรมการปฏิรูป และอนุกรรมการตามมาตรา ๑๙ ได้รับค่าตอบแทน ค่าใช้จ่าย และประโยชน์ตอบแทนอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๒๒ ในกรณีที่คณะกรรมการปฏิรูปจำเป็นต้องได้ข้อมูลหรือมีการศึกษาเรื่องใด จะขอให้สำนักงานจ้างบุคคล สถาบันการศึกษา หรือสถาบันที่มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย เพื่อดำเนินการศึกษาค้นคว้าและจัดทำรายงานเรื่องดังกล่าวก็ได้

วิธีการจ้าง ค่าตอบแทน และประโยชน์ตอบแทนอื่นของบุคคลหรือสถาบันตามวาระหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมร่วมกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

มาตรา ๒๓ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการปฏิรูป โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการปฏิรูปและคณะอนุกรรมการ
- (๒) ศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลและความเห็นเพื่อประโยชน์ในการพิจารณากำหนดแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งจัดหาและพัฒนาข้อมูลเพื่อสนับสนุนงานด้านวิชาการให้แก่คณะกรรมการปฏิรูปและคณะอนุกรรมการ
- (๓) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและประชาชนภาคส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้
- (๔) ดำเนินการให้ประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง
- (๕) เผยแพร่แผนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นต่อการขับเคลื่อนแผนการปฏิรูปประเทศ
- (๖) รับผิดชอบในการดำเนินการให้มีการประเมินผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ และการจัดทำรายงานตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๘ วรรคสอง
- (๗) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่คณะกรรมการปฏิรูปหรือที่ประชุมร่วมมอบหมาย

ในการดำเนินการตาม (๒) ให้นำความในมาตรา ๒๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๓

การติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผล

มาตรา ๒๔ ให้คณะรัฐมนตรีวางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการการติดตาม การตรวจสอบ และการประเมินผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

ข้อเสนอแนะในการวางระเบียบตามวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กร ในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ หรือองค์กรอัยการ ให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ประสานและปรึกษากับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐขององค์กรดังกล่าวด้วย

มาตรา ๒๕ เพื่อประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ ให้หน่วยงานของรัฐรายงานผลการดำเนินการดังกล่าวต่อสำนักงานภายในเวลาและตามรายการ ที่สำนักงานกำหนด

ให้สำนักงานจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีเสนอต่อที่ประชุมร่วมเพื่อให้ ความเห็นชอบ และเมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว ให้สำนักงานเสนอรายงานต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะรัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง และรัฐสภาทราบภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานจากหน่วยงานตามวรรคหนึ่ง

รายงานตามวรรคสองอย่างน้อยต้องระบุความก้าวหน้าของการปฏิรูปประเทศ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหา

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่ความปรากฏต่อคณะกรรมการปฏิรูปคณะใดว่าการดำเนินการใดของหน่วยงานของรัฐไม่สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศ ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐในฝ่ายบริหาร ให้คณะกรรมการปฏิรูปคณะนั้นประสานงานหรือปรึกษาหารือกับหน่วยงานของรัฐดังกล่าวหรือรัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือที่กำกับดูแล เพื่อแก้ไขปรับปรุงความไม่สอดคล้องนั้น ในกรณีที่ไม่อาจหาข้อยุติร่วมกันได้ ให้คณะกรรมการปฏิรูปแจ้งเป็นหนังสือต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อพิจารณา และเมื่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติมีมติประการใดแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

(๒) ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง ให้คณะกรรมการปฏิรูปคณะนั้นประสานงานหรือปรึกษาหารือกับหัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง เพื่อแก้ไขปรับปรุงความไม่สอดคล้องนั้น และให้ดำเนินการตามที่ตกลงร่วมกัน แล้วรายงานให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติทราบ

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่มีปัญหาอุปสรรคไม่อาจดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศได้ และเป็นเรื่องเร่งด่วน หรือในกรณีมีเหตุอื่นใดเป็นการเร่งด่วนเฉพาะเรื่อง ให้สำนักงานโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการปฏิรูปที่เกี่ยวข้อง รายงานปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการแก้ไขปัญหา ให้คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ หัวหน้าหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๒๔ วรรคสอง หรือรัฐสภาทราบโดยด่วน เพื่อพิจารณาดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป

มาตรา ๒๘ ให้สำนักงานเผยแพร่รายงานที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐและรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีตามมาตรา ๒๕ และรายงานเป็นการเฉพาะเรื่องตามมาตรา ๒๗ ให้ประชาชนทราบทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน

เพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมของประชาชน ให้สำนักงานจัดให้มีวิธีการที่ประชาชนซึ่งพบหรือเห็นว่าหน่วยงานของรัฐหน่วยใดไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนการปฏิรูปประเทศ สามารถแจ้งเหตุดังกล่าวให้สำนักงานทราบได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๙ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปตามมาตรา ๘ ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ในระหว่างการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๑๑ ในวาระเริ่มแรก หากคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรเพื่อประโยชน์ในการเร่งรัดให้การดำเนินการดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ และแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด คณะรัฐมนตรีอาจมีมติให้กรรมการปฏิรูปผู้ใดพ้นจากตำแหน่งได้ โดยมีให้นำมาตรา ๑๖ (๕) มาใช้บังคับ

มาตรา ๓๐ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของที่ประชุมร่วมตามมาตรา ๑๐ (๒) ในกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง แล้ว แต่ยังไม่มีการ ยุทศาสตร์ชาติตามกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ให้ที่ประชุมร่วมตามมาตรา ๑๗ ประกอบด้วยประธานกรรมการปฏิรูปทุกคณะตามมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง โดยให้ประธานกรรมการ ปฏิรูปเลือกกันเองให้ประธานกรรมการปฏิรูปคนหนึ่งทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม

มาตรา ๓๑ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามกำหนดเวลาที่บัญญัติไว้ในหมวด ๑๖ การปฏิรูปประเทศ ของรัฐธรรมนูญ การกำหนดระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้าน ตามมาตรา ๗ ต้องกำหนดให้เริ่มดำเนินการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ รวมทั้ง ต้องกำหนดผลสัมฤทธิ์ที่คาดหวังว่าจะบรรลุภายในระยะเวลาห้าปีด้วย ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะกำหนด ระยะเวลาไว้เป็นอย่างอื่น

ในวาระเริ่มแรก การขยายระยะเวลาการดำเนินการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๑๑ วรรคสี่ ให้คำนึงถึงระยะเวลาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๓๒ ให้นำรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ สถาบันบัญญัติแห่งชาติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูป ประเทศ คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทศาสตร์ชาติ และการสร้าง ความสามัคคีปรองดอง กระทรวงกลาโหม และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ที่ได้จัดทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ มาใช้ประกอบการพิจารณาจัดทำร่างแผนการปฏิรูป ประเทศด้วย และให้ถือว่าการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปฏิรูปประเทศที่องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐและประชาชน เป็นส่วนหนึ่งของการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำร่างแผนการปฏิรูปประเทศตามมาตรา ๑๑ วรรคสอง

มาตรา ๓๓ ในระหว่างระยะเวลาที่คณะรัฐมนตรีต้องแจ้งความคืบหน้าในการดำเนินการ ตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อรัฐสภาเพื่อทราบทุกสามเดือนตามมาตรา ๒๗๐ ของรัฐธรรมนูญ ให้เป็นหน้าที่ ของสำนักงานในการจัดทำรายงานดังกล่าวเสนอต่อคณะรัฐมนตรีไม่ช้ากว่าสิบวันก่อนครบกำหนด สามเดือนดังกล่าว

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๒๕๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้การปฏิรูปประเทศเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีวิธีการจัดทำแผน การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนในการดำเนินการปฏิรูปประเทศ การวัดผลการดำเนินการ และระยะเวลาดำเนินการปฏิรูปประเทศ ทุกด้าน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบ

ว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล
การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ
พ.ศ. ๒๕๖๒

โดยที่พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติแผน
และขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้คณะรัฐมนตรีวางระเบียบเกี่ยวกับ
หลักเกณฑ์และวิธีการการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ
และแผนการปฏิรูปประเทศ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ
พ.ศ. ๒๕๖๐ และมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ
พ.ศ. ๒๕๖๐ คณะรัฐมนตรีตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ จึงวางระเบียบไว้
ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล
การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๒”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ” หมายความว่า คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติตามกฎหมาย
ว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

“คณะกรรมการปฏิรูป” หมายความว่า คณะกรรมการปฏิรูปประเทศตามกฎหมายว่าด้วยแผน
และขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

“ระบบ” หมายความว่า ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติจัดให้มีขึ้นตามข้อ ๕

ข้อ ๔ การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ
และแผนการปฏิรูปประเทศ ให้คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปกระทำผ่านระบบ
เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหลัก และจะใช้วิธีอื่นตามที่เห็นสมควรร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องไม่สร้างภาระ
แก่หน่วยงานของรัฐเกินสมควร

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติอาจมอบหมายให้
คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งแทนก็ได้

ข้อ ๕ ให้สำนักงานจัดให้มีการบำรุงรักษาและพัฒนาระบบเพื่อให้คณะกรรมการ
ยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปใช้ในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการ

ตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศตามข้อ ๔ โดยต้องจัดให้มีระบบเพื่อใช้ในการประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลด้วย

ระบบตามวรรคหนึ่งต้องมีช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศด้วย

ให้เป็นหน้าที่ของหัวหน้าหน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งที่จะต้องดำเนินการเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐนั้นเข้ากับระบบที่สำนักงานจัดให้มีขึ้นตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนด เพื่อให้ระบบมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐแห่งใดไม่สามารถดำเนินการเชื่อมโยงฐานข้อมูลกับสำนักงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาตามวรรคสาม ให้ชี้แจงเหตุผลที่ไม่สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ให้สำนักงานทราบ และร่วมกันกำหนดแนวทางการรายงานรูปแบบอื่นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว

ข้อ ๖ ให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทุกแห่งดำเนินการให้มีการรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศในระบบตามรายการและภายในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนด ทั้งนี้ สำนักงานจะกำหนดรายการที่หน่วยงานของรัฐแต่ละแห่งจะต้องรายงานให้แตกต่างกันตามความเหมาะสมเพื่อให้การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ได้

รายการตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (๑) ข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดแผนงาน โครงการ หรือการดำเนินงาน
- (๒) ความสอดคล้องกับการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ
- (๓) ความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการ
- (๔) ปัญหาหรืออุปสรรค
- (๕) ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขในการดำเนินงาน

ในกรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่รายงานผลการดำเนินการตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือรายงานไม่ครบถ้วนตามรายการที่กำหนด ให้สำนักงานแจ้งให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือหัวหน้าองค์กรในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ และองค์กรอัยการทราบพร้อมด้วยเหตุผลโดยเร็ว

ข้อ ๗ ในกรณีที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ หรือคณะกรรมการปฏิรูป เห็นสมควรให้เพิ่มรายการใดในระบบเพื่อให้การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ให้สำนักงานพัฒนาระบบให้มีรายการข้อมูลดังกล่าวโดยเร็ว

ข้อ ๘ ในกรณีที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ หรือคณะกรรมการปฏิรูปต้องการข้อมูลในระดับพื้นที่ ให้สำนักงานแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำรายงานข้อมูลดังกล่าวและส่งให้สำนักงานเพื่อนำเสนอคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูปเพื่อพิจารณาต่อไป

หัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่ได้รับแจ้งตามวรรคหนึ่งต้องจัดให้มีการจัดทำรายงานข้อมูลและส่งให้สำนักงานภายในระยะเวลาที่สำนักงานกำหนด

ให้นำความในข้อ ๖ วรรคสาม มาใช้บังคับแก่กรณีที่หัวหน้าหน่วยงานของรัฐไม่จัดทำรายงานข้อมูลตามวรรคหนึ่ง หรือรายงานข้อมูลไม่ครบถ้วนตามที่ได้รับแจ้งจากสำนักงาน ด้วยโดยอนุโลม

ข้อ ๙ ให้สำนักงานจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินการประจำปีในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศเสนอต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูป แล้วแต่กรณี หัวหน้าองค์กรในฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ และองค์กรอัยการ ทราบ และให้สำนักงานเสนอรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศต่อคณะรัฐมนตรีทราบเพื่อรายงานต่อรัฐสภาทุกสามเดือนต่อไปด้วย

ข้อ ๑๐ ให้สำนักงานประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศตามแนวทางและระยะเวลาที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ แล้วแต่กรณี กำหนด แล้วรายงานคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูปเพื่อพิจารณา และเมื่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูปมีมติเป็นประการใด ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติหรือคณะกรรมการปฏิรูปนั้น และให้สำนักงานรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบด้วย

ข้อ ๑๑ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

นายกรัฐมนตรี